

Grundskolor i kommuner med låg utbildningsnivå

Fokus på årskurs 7–9

Tematisk kvalitetsgranskning

Diarienummer: 2022:583

Citera gärna Skolinspektionens rapporter, men kom ihåg att uppge källa:
Skolinspektionen, rapportens namn och 2023.

Skolinspektionen, Tematisk kvalitetsgranskning 2023

Diarienummer: 2022:583

ISBN 978-91-988759-1-1

Innehållsförteckning

Förord	6
Sammanfattning	7
Inledning	9
Skillnader i utbildningens kvalitet beroende på var i landet skolan finns.....	9
Därför har Skolinspektionen granskat skolor i kommuner med låg utbildningsnivå	10
Föräldrarnas utbildningsnivå och geografiska faktorer påverkar elevernas studie- och yrkesval	11
Den lokala arbetsmarknaden och utbudet av utbildningar har betydelse för elevernas framtidsval.....	12
Viktigt att rektorn känner till behovet av kompensatoriska insatser i kommuner med låg utbildningsnivå	13
Stimulerande undervisning och studie- och yrkesvägledning ger eleverna förutsättningar för utveckling och välgrundade framtidsval	13
Låga förväntningar riskerar att påverka undervisningen och hämma elevernas kunskapsutveckling	14
Elevernas bakgrund och kön har betydelse för vilka förväntningar de möter och för deras studie- och yrkesval	14
Bristande kvalitet i studie- och yrkesvägledningen begränsar elevernas möjligheter att göra välinformerade studie- och yrkesval.....	15
Rektorns organisering av verksamheten är viktig för elevernas kunskapsutveckling	17
Syfte och frågeställningar	17
Avgränsningar	18
Granskningens genomförande	19
De granskade skolorna är lika men också olika.....	19
Bruksanda	21
Gnosjöanda	21
Det här visar granskningen	22
Kvaliteten i skolornas arbete behöver höjas för att kompensera för en svag utbildningstradition	22
En undervisning som visar tillit till elevernas förmåga och ger dem möjlighet att utvecklas så långt som möjligt.....	23

Lärare upplever utmaningar med att omsätta höga förväntningar i undervisningen	24
Ibland påverkas lärares förväntningar av elevens kön eller bakgrund	26
Elever som lätt når målen lämnas många gånger ensamma	27
Intresseväckande undervisning stimulerar eleverna att anstränga sig i skolarbetet	28
Beröm för prestationer men mer sällan återkoppling om hur eleven kan ta nästa steg.....	28
Rektorer och lärare ser utmaningarna men inte sitt eget ansvar för att främja en annan syn på skolans betydelse.....	29
Rektorernas uppfattning om förutsättningarna från huvudmannen.....	32
Skolorna arbetar inte tillräckligt kompensatoriskt när det gäller samverkan med hemmen.....	32
Skolans arbete med att vidga elevernas perspektiv på framtida studie- och yrkesval	33
Vägledande inslag får litet utrymme i undervisningen	34
Traditionella föreställningar riskerar att styra elevernas framtida studie- och yrkesval	36
Strategiskt arbete kring skolans studie- och yrkesvägledning saknas ofta	37
Studie- och yrkesvägledaren och lärarna har sällan goda förutsättningar för sitt gemensamma uppdrag.....	39
Avslutande diskussion	41
Få ansträngningar som tyder på att skolorna försöker motverka en svag utbildningstradition	41
Vikten av studie- och yrkesvägledning för att vidga elevernas perspektiv på möjliga studie- och yrkesval	44
Rektorer och lärare kan bidra till att bryta mönster som begränsar eleverna i deras kunskapsutveckling och studie- och yrkesval	46
Referenser	48
Bilagor	53
Bilaga 1. Aktuella bestämmelser	54
Bilaga 2. Skolinspektionens kvalitetskriterier	57
Bilaga 3. Metod och urval	59
Bilaga 4. Granskade verksamheter	62

Bilaga 5. Referenspersoner.....	63
Bilaga 6. Tabell med beskrivande statistik för de granskade skolorna och kommunerna de ligger i.....	64
Bilaga 7. Information om de granskade skolorna och kommunerna de ligger i	65

Förord

I den här granskningen har Skolinspektionen valt att titta på kvaliteten i skolor i 30 av de kommuner i Sverige som har lägst utbildningsnivå bland invånarna.

Skolan har en viktig samhällsbärande funktion, och är central i arbetet med att bryta mönster. Det lokala samhällets utveckling har till stor del sin start i skolan, och för individen bör skolan fungera så att utbildningen ger eleverna möjlighet till utveckling, sysselsättning och livschanser. Samtidigt vet vi att föräldrars utbildningsnivå har stor betydelse för både elevernas skolresultat och utbildningsval. Risken att en svag utbildningstradition begränsar den enskilda elevens möjligheter att göra informerade och självständiga framtidsval är väsentlig, och behöver bemötas i skolans inre arbete. Genom ett välfungerande kompensande arbete kan skolan bidra till positiv samhällsförändring där elevers val för framtiden inte begränsas av vare sig deras bakgrund eller rådande samhällsnormer.

Trots att det finns farhågor om att skolor i kommuner med låg utbildningsnivå kan ha särskilda utmaningar är kännedomen om dessa skolors förutsättningar generellt begränsad.

Resultatet från granskningen visar på stora kvalitetsbrister. Samtliga granskade skolor har bedömts behöva utveckla sitt arbete. Det är viktigt att just de skolor som har svårare förutsättningar är medvetna om detta och anpassar verksamheten utifrån de lokala behoven. Det kompensatoriska uppdraget är särskilt viktigt i miljöer som har en svag utbildningstradition, som på olika sätt riskerar att begränsa elevernas möjligheter för framtiden.

I granskningen ingår skolor i kommuner som är geografiskt spridda över landet och de bakomliggande skälen till att utbildningsnivån är låg skiljer sig åt. Iakttagelserna och slutsatserna som presenteras i rapporten gäller de 30 huvudmän och skolor som har granskats och avser därmed inte att ge en nationell bild av förhållandena.

Caroline Engskär har varit projektledare och Linda Wennler har varit rapportskribent.

Helén Ängmo
Generaldirektör

Sammanfattning

Det ska inte spela någon roll var i landet en elev går i skola. Samtidigt har landets skolor vitt skilda förutsättningar för att bedriva utbildning med hög kvalitet. Skolor som har mer utmanande förutsättningar behöver göra stora ansträngningar för att väga upp för dessa, annars riskerar elever på olika platser i landet att ges olikvärdiga möjligheter för framtiden.

Under en längre tid har det rapporterats om problem med likvärdigheten i svensk skola. Det har i flera sammanhang konstaterats att det finns betydande skillnader mellan skolor beroende på var i landet skolan ligger. Det gäller såväl utbildningens kvalitet som vilka framtidsval eleverna gör. Föräldrarnas utbildningsbakgrund har alltjämt stor betydelse för elevernas resultat i skolan, och elevernas socioekonomiska bakgrund påverkar även deras studie- och yrkesval.

I skolans kompensatoriska arbete ingår att alla elever, oavsett var i landet de har sin skolgång, ska ges förutsättningar att nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling samt att eleverna får möjlighet att göra välinformerade och medvetna studie- och yrkesval.

Mot den bakgrunden har Skolinspektionen granskat hur skolor belägna i kommuner med en låg utbildningsnivå arbetar för att genom undervisning och studie- och yrkesvägledning stärka elevernas tillit till den egna förmågan och ge dem möjlighet till utveckling. I detta ingår också att eleverna ska få en bred bild av möjliga studie- och yrkesval. Skolor på platser där eleverna har svagare förutsättningar behöver bedriva ett särskilt medvetet arbete med hög kvalitet inom dessa delar som en del av skolans arbete med det kompensatoriska uppdraget.

I rapporten visar vi på utvecklingsområden i arbetet och lyfter de framgångsfaktorer som har identifierats i granskningen.

Betydande kvalitetsbrister i alla granskade skolor

Utifrån Skolinspektionens kvalitetskriterier har samtliga av de 30 granskade skolorna behov av utveckling inom det granskade området. Nedan redogör vi för granskningens viktigaste iakttagelser och slutsatser.

Vanligt att undervisningen inte präglas av stimulans och tillit till elevernas förmåga

Många av de granskade skolorna behöver utveckla undervisningen så att eleverna ges stimulans och vägledning att nå så långt som möjligt. Resultaten tyder på att rektorns arbete utgör en grundläggande premiss för att en sådan undervisning ska kunna komma till stånd, men lärarnas

relations- och motivationsskapande arbete i klassrummet är minst lika viktigt.

Skolinspektionen har sett många exempel på att skolans personal månar om eleverna och ser till vikten av att berömma och uppmuntra eleverna. Däremot är det en återkommande iakttagelse att skolorna inte förmår bedriva en undervisning som engagerar eleverna och får dem att vilja anstränga sig i skolarbetet.

Lärarna upplever ofta att det kan vara svårt att motivera eleverna. Det gäller i synnerhet elever som, enligt lärarens uppfattning, saknar eget driv. Samtidigt ser vi inte sällan att eleverna uppfattar att undervisningen signalerar lågt ställda förväntningar på deras prestationer. Eleverna saknar också många gånger information om hur de ligger till kunskapsmässigt och vet inte alltid vad de behöver göra för att ta sig vidare i sin kunskapsutveckling.

Stora kvalitetsbrister i det breda arbetet med studie- och yrkesvägledning

Det studie- och yrkesvägledande uppdraget ges generellt litet fokus på de granskade skolorna. Många gånger är studie- och yrkesvägledaren ensam i arbetet med studie- och yrkesvägledning. Det innebär att sådana inslag sällan når in i undervisningen. Rektorer tar inte tillräckligt stort ansvar för att leda och organisera det studie- och yrkesvägledande arbetet. Det är också vanligt att ett systematiskt arbete för att motverka att elevernas framtidsval begränsas av föreställningar kopplat till kön eller social och kulturell bakgrund saknas.

Skolorna behöver arbeta mer medvetet för att stärka elevernas möjligheter att fatta välgrundade beslut för sin framtid. Rektorer vid de granskade skolorna behöver förmedla till lärarna att studie- och yrkesvägledning i vid bemärkelse är hela skolans uppdrag och skapa förutsättningar för lärare och studie- och yrkesvägledaren att samverka kring frågor som rör elevernas val för framtiden. Eleverna behöver också ges större möjlighet att reflektera kring sina framtidsmål i undervisningen, för att undvika att eleverna begränsas i sina val för framtiden och för att öka deras motivation för skolarbetet.

Personalens kunskap om skolans utmaningar leder inte till åtgärder

Det finns en medvetenhet bland rektorerna och personalen på de granskade skolorna om att skolans verksamhet och elevernas inställning till skolarbetet påverkas av en svag utbildningstradition. Detta återspeglas dock inte i skolornas arbete med att utveckla verksamheten. Elevernas förutsättningar liksom de lokala behoven behöver bli en mer central utgångspunkt för såväl undervisningen som rektorers analys- och utvecklingsarbete, för att skolorna ska kunna driva ett framgångsrikt kompensatoriskt arbete.

Inledning

Alla barn och unga ska ges en likvärdig utbildning.¹ Det är en av grundvalarna som det svenska utbildningsväsendet vilar på. Den genomsyrar de styrdokument som det svenska skolsystemet utgår ifrån och är en viktig utgångspunkt för alla som verkar i skolväsendet.

Det ska inte spela någon roll var i landet en elev går i skola, samtidigt har landets skolor vitt skilda förutsättningar för att bedriva utbildning med hög kvalitet. Skolor som har mer utmanande förutsättningar behöver arbeta aktivt för att uppväga för dessa, annars finns en risk att elever på olika platser i landet inte får likvärdiga möjligheter för framtiden.

En likvärdig utbildning innebär inte att undervisningen ska utformas på samma sätt för alla elever, utan hänsyn ska tas till elevernas olika förutsättningar och behov.² En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.³ Detta brukar kallas för skolans kompensatoriska uppdrag.

I skolans kompensatoriska uppdrag ingår också att alla på skolan arbetar för att bidra till att elevernas studie- och yrkesval inte begränsas av kön eller av social eller kulturell bakgrund.⁴

Arbetet med studie- och yrkesvägledning är ett viktigt uppdrag som skolan har för att stödja eleverna i att göra väl underbyggda val för deras framtid. Skolan behöver arbeta med studie- och yrkesvägledning på ett individanpassat, systematiskt och långsiktigt sätt. Detta för att eleverna ska ges möjlighet att utveckla de insikter, kunskaper och förmågor som behövs för att ta ställning till och fatta beslut om sin framtid.⁵

Skillnader i utbildningens kvalitet beroende på var i landet skolan finns

Under en längre tid har det rapporterats om problem med likvärdigheten i svensk skola.⁶ Det har i olika sammanhang konstaterats att det finns skillnader i utbildningens kvalitet såväl inom som mellan skolor, och att det finns skillnader i skolornas förutsättningar att tillgodose alla elevers behov, bland annat beroende på var i landet de går i skola.⁷ Det finns också

¹ 1 kap. 9 § skollagen (2010:800).

² Förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr22), avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning.

³ 1 kap. 4 § andra stycket skollagen.

⁴ Lgr22, avsnitt 2.6 Skolan och omvärlden.

⁵ Skolverket (2013). Arbete med studie- och yrkesvägledning, Skolverkets allmänna råd med kommentarer. s. 14.

⁶ Se t.ex. Skolverket (2020). Likvärdig utbildning i svensk grundskola?: Se även Skolverket (2023). PIRLS 2021 – Läsförståelse hos svenska elever i årskurs 4 i ett internationellt perspektiv. Rapporten visar att skillnaderna i resultat mellan de högst presterande skolorna och de lägst presterande skolorna i Sverige har ökat sedan 2016.

⁷ Se t.ex. IFAU (2020), Jämlikhet i möjligheter och utfall i den svenska skolan. Rapport 2020:7. s. 21, 130–131.

skillnader i vilka val elever gör för sin framtid, beroende på var i landet de bor.⁸ Det är även tydligt att elevernas socioekonomiska bakgrund och kön alltså påverkar elevers resultat och deras studie- och yrkesval.⁹ Denna granskning bidrar med kunskap om skolor som befinner sig i kommuner med låg utbildningsnivå och hur den kontexten¹⁰ påverkar undervisningen och rektorns arbete.

Därför har Skolinspektionen granskat skolor i kommuner med låg utbildningsnivå

För att elevernas framtidsmöjligheter inte ska begränsas behöver skolan se till att alla elever, oavsett var i landet de har sin skolgång, ges förutsättningar att nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling. Skolan behöver dessutom se till att eleverna får utveckla sin förmåga att göra välinformerade och medvetna studie- och yrkesval. Därför har Skolinspektionen granskat hur skolor belägna i kommuner med en låg utbildningsnivå arbetar för att genom undervisning och studie- och yrkesvägledning stärka elevernas tillit till den egna förmågan, ge dem möjlighet till utveckling samt en bred bild av möjliga studie- och yrkesval.

Det finns stora regionala skillnader i Sverige, vilket innebär att förutsättningarna att bedriva skola varierar. På platser där utbildning traditionellt har haft liten betydelse för möjligheten att få ett arbete kan inställningen till skolarbete bland såväl skolans personal som hos vårdnadshavare och elever fortfarande vara präglad av att utbildning inte alltid ses som så viktigt.¹¹

För att lokala omständigheter inte ska begränsa eleverna kan skolan behöva göra ansträngningar för att aktivt möta och i förekommande fall kompensera för dessa så att utbildningen faktiskt blir likvärdig. En viktig faktor i skolans kompensatoriska arbete är vilka förväntningar som förmedlas till eleverna när de är i skolan, såväl genom undervisningen som genom studie- och yrkesvägledningen.¹² Skolor på platser där eleverna har svagare förutsättningar behöver bedriva ett särskilt medvetet arbete med hög kvalitet inom dessa delar som en del av skolans arbete med det kompensatoriska uppdraget.¹³

⁸ Se t.ex. UHR (2017). Utbildning går i arv; SCB (2023). Befolkningens utbildning 2022. [Befolkningens utbildning 2022 \(scb.se\)](https://www.scb.se/utbildning/2022) (hämtad 8 aug 2022)

⁹ Se t.ex. IFAU (2020), Jämlikhet i möjligheter och utfall i den svenska skolan. Rapport 2020:7. s. 20–21. och UHR (2017). Utbildning går i arv.; SCB (2023). Befolkningens utbildning 2022. [Befolkningens utbildning 2022 \(scb.se\)](https://www.scb.se/utbildning/2022) (hämtad 8 aug 2022)

¹⁰ I granskningen syftar "låg utbildningsnivå" på statistiska mått för befolkningens utbildningsbakgrund medan begreppet "svag utbildningstradition" avser den kultur och de normer som hänger samman med att det under en längre tid varit en låg utbildningsnivå på en viss plats.

¹¹ Exempel på lokala kulturer där detta gäller ges av Hans Westlund (2014) i Engström, C.-J. (Red.) (2014). Den attraktiva regionen: en antologi om tillgänglighet och regional utveckling. s. 52–53, och redogörs för på s. 21 i den här rapporten.

¹² Sveriges kommuner och landsting (2018). Socioekonomisk resursfördelning i skola och förskola. s. 34.

¹³ 1 kap. 4 § skollagen (2010:800).

Föräldrarnas utbildningsnivå och geografiska faktorer påverkar elevernas studie- och yrkesval

Föräldrarnas utbildningsbakgrund har ett starkt samband med elevers resultat i skolan, och utgör en viktig beståndsdel i olika mått på elevers socioekonomiska bakgrund. Elevernas socioekonomiska bakgrund förklarar i sin tur en stor del av de resultatkillnader vi ser i svensk skola.¹⁴ Våren 2022 gick nästan 18 000 elever ut grundskolan utan behörighet till ett nationellt program i gymnasieskolan.¹⁵ Bland elever vars föräldrar har eftergymnasial utbildning uppnådde 92,7 procent behörighet, jämfört med endast 75 procent av eleverna vars föräldrar har högst gymnasial utbildning. Skillnaden i gymnasiebehörighet mellan dessa grupper har varit relativt konstant under lång tid.¹⁶

Utbildningsnivån hos befolkningen är ojämnt fördelad över landet och högutbildade personer bor oftare i storstadsområden eller i kommuner i närheten av universitet och högskolor.¹⁷ Kommuner på landsbygden har oftare en högre andel lågutbildade jämfört med kommuner i storstadsområden.¹⁸ Det finns också konstaterade skillnader mellan kommuner när det gäller i vilken utsträckning eleverna väljer att studera vidare efter gymnasieskolan, där såväl den geografiska närheten till ett universitet¹⁹ som utbildningsnivån i kommunen kan ha betydelse.²⁰

Elevers val av studier och yrke påverkas av såväl familjebakgrund, som av det lokala sammanhang som eleven befinner sig i.²¹ Föräldrarnas utbildningsbakgrund har stor betydelse för ungas framtidsval och det är vanligare att elever vars föräldrar har låg utbildningsnivå inte slutför en gymnasieutbildning.²² Föräldrarnas utbildningsnivå kan också påverka vilken kunskap elever får om möjliga framtida studie- och yrkesval.²³ Det kan utifrån dessa aspekter vara särskilt viktigt att skolan kompenserar för de eventuella normer som kan påverka elevernas inställning till skolarbete negativt, och som kan hänga samman med att befolkningen har en låg utbildningsnivå där eleverna bor.

¹⁴ Se till exempel Skolverket (2018). Analyser av familjebakgrundens betydelse för skolresultaten och skillnader mellan skolor – En kvantitativ studie av utvecklingen över tid i slutet av grundskolan; IFAU (2020). Jämlikhet i möjligheter och utfall i den svenska skolan.

¹⁵ Skolverket (2022). Slutbetyg i grundskolan 2022. Beskrivande statistik. s. 18.

¹⁶ Skolverket (2022). Slutbetyg i grundskolan 2022. Beskrivande statistik, tabell 8. s. 20.

¹⁷ Statistiska centralbyrån (2022) Utbildningsnivån i Sverige. <https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/utbildning-jobb-och-pengar/utbildningsnivan-i-sverige/> (hämtad 5 juni 2023).

¹⁸ Ibid.

¹⁹ Statistiska centralbyrån (2023). Föräldrars utbildningsnivå och närhet till universitet viktiga faktorer för högskolestudier. <https://www.scb.se/hitta-statistik/artiklar/2022/foraldrars-utbildningsniva-och-narhet-till-universitet-viktiga-faktorer-for-hogskolestudier/> Hämtad 29 augusti 2023.

²⁰ Universitetskanslersämbetet (2019). Rekryteringen till högskolestudier – regionala och sociala faktorer påverkar.

²¹ Universitets- och högskolerådet (2017). Utbildning går i arv. s. 16ff.

²² Universitetskanslersämbetet och Statistiska centralbyrån (2022). Universitet och högskolor, Högskolenybjörjare 2021/22 och doktorandnybjörjare 2020/21 efter föräldrarnas utbildningsnivå. Se också tabell 3A i separat tabellbilaga till rapporten. [Universitet och högskolor Högskolenybjörjare 2021/22 och doktorandnybjörjare 2020/21 efter föräldrarnas utbildningsnivå \(scb.se\)](https://www.scb.se/hitta-statistik/artiklar/2022/universitet-och-hogskolor-hogskolenybjorjare-2021-22-och-doktorandnybjorjare-2020-21-efter-foraldrarnas-utbildningsniva/)

²³ Universitets- och högskolerådet (2017). Utbildning går i arv. s. 33.

Den lokala arbetsmarknaden och utbudet av utbildningar har betydelse för elevernas framtidsval

Det finns en risk att utbudet av fortsatta utbildningsvägar begränsar elevernas framtidsval. Bland annat pekar utredningen om planering och dimensionering av gymnasial utbildning (SOU 2020:33) på att glesbygdsregioner kan ha svårt att erbjuda en bredd av utbildningar och att elever riskerar att bli hänvisade till befintligt lokalt utbud av program.²⁴ Det finns dessutom en ekonomisk aspekt som påverkar elevernas möjlighet att flytta för att studera på gymnasiet eftersom detta potentiellt kan innebära en kostnad för elevens familj.²⁵

Forskning beskriver vidare att den lokala arbetsmarknaden har betydelse för eleverna när de överväger att stanna eller flytta till annan ort, även om det finns skillnader i hur elever som bor på landsbygd resonerar kring sina framtida studie- och yrkesval.²⁶ Även om arbetsmarknaden är i ständig förändring så har den i många landsbygdskommuner under lång tid dominerats av råvaruproduktion.²⁷ I mindre orter som historiskt sett har haft en framgångsrik industriell verksamhet kan det lokala sammanhanget fortfarande vara präglad av den bakgrunden, även om industrins ekonomiska betydelse för det lokala samhället kan ha avtagit. Utbudet av utbildningar och människors inställning till utbildning kan till exempel fortfarande spegla detta.²⁸ I en del kommuner på landsbygden utgör småföretag en stor del av den lokala arbetsmarknaden.²⁹

Att det på många orter historiskt har varit möjligt att få arbete utan att behöva ha en särskild utbildning har bidragit till att en svagare utbildningstradition ibland lever kvar på dessa platser, även om den lokala arbetsmarknaden kan ha förändrats.³⁰ Studier visar också att skolprestation värderas högst i storstäderna och lägst i kommuner utanför städerna.³¹

²⁴ SOU 2020:33 Planering och dimensionering av gymnasial utbildning. s. 359, 366.

²⁵ Beach, D. och Öhrn, E. (2021). Arbetsmarknad, utbildningsval och möjligheter på landsbygden – Den lokala kontextens relationer till metrocentrisk skolpolitik.; Rosvall, P-Å. m.fl. (2018). Young people's career choices in Swedish rural contexts: Schools' social codes, migration and resources

²⁶ Rosvall, P-Å. m.fl. (2018). Young people's career choices in Swedish rural contexts: Schools' social codes, migration and resources; Beach D. och Öhrn E. (2021). Arbetsmarknad, utbildningsval och möjligheter på landsbygden – Den lokala kontextens relationer till metrocentrisk skolpolitik. Se även Uddbäck H. (2021). Att stanna kvar – Arbete, plats och mobilitet i småstaden.

²⁷ Gullstrand J. och Hammarlund C., (2016). Plats att växa - geografi och tillväxt i svenska kommuner.

²⁸ Beach, D. och Öhrn, E. (2021). Arbetsmarknad, utbildningsval och möjligheter på landsbygden – Den lokala kontextens relationer till metrocentrisk skolpolitik.; Sunnerfjell, J. (2023), Un-learning to labour? Activating the unemployed in a former industrial community. s. 24–28.

²⁹ Se t.ex. SOU 2000:87, Regionalpolitiska utredningens slutbetänkande.

³⁰ Se t.ex. Sunnerfjell, J. (2023), Un-learning to labour? Activating the unemployed in a former industrial community.

³¹ Se t.ex. Holm, A-S. (2014). Framtiden och betydelsen av betyg. s. 163; Nordholm, D., Nihlfors, E. och Arnqvist, A. (2021) Perceptions on the Local School and Further education: A Rural School Leader's Perspective. s. 155f.; UHR (2017). Utbildning går i arv. s. 16.; Svenskt näringsliv (2021). Bra skolor i hela landet – skillnader i resultat mellan stad och land i TIMSS 2019. s. 21ff.

Viktigt att rektorn känner till behovet av kompensatoriska insatser i kommuner med låg utbildningsnivå

Skolans geografiska läge, demografin och utbildningstraditionen på orten kan påverka rektorers förutsättningar att driva, organisera och utveckla skolverksamheten.³² Det finns forskning som pekar på att en svag utbildningstradition på orten kan ha en negativ inverkan på hur rektorer och lärare ser på betydelsen av skola och utbildning.³³ Forskning visar att förväntningarna på skolan i den här typen av kommuner kan kännetecknas av en "good enough-kultur". Något förenklat innebär det att skolan anses vara viktig såtillvida att den ska ge eleverna grundläggande kunskaper i alla ämnen medan förväntningarna på att skolan ska förbereda eleverna för vidare studier är låga.³⁴ Det finns också forskningsresultat som pekar på att det i en del landsbygdskommuner finns en lokal kultur som innebär att det framför allt är skolans sociala funktion för samhället som ses som viktig, snarare än utbildningen i sig.³⁵ Forskning visar vidare att ett framgångsrikt skolledarskap är kopplat till förmågan att förstå och anpassa ledarskap till en specifik miljö och de förutsättningar som råder.³⁶

Stimulerande undervisning och studie- och yrkesvägledning ger eleverna förutsättningar för utveckling och välgrundade framtidsval

Det finns en risk att en svag utbildningstradition bidrar till att skapa normer och föreställningar kopplat till bland annat kön och socioekonomisk bakgrund.³⁷ Det försvårar för eleverna att göra studie- och yrkesval som bygger på en stark tillit till den egna förmågan och en bred bild av möjliga framtidsval.

Personalen på skolor i kommuner som präglas av en svag utbildningstradition kan ha svårt att påverka de lokala förutsättningarna i sig. På dessa skolor är det desto viktigare att det hos skolans personal finns en medvetenhet om hur de lokala förutsättningarna inverkar på elevernas inställning till skolarbete och på skolans verksamhet.

Skolinspektionen har identifierat ett antal områden som är viktiga för skolor att arbeta aktivt med för att säkerställa att alla elever ges likvärdig

³² Hallinger (2011), Moos m.fl. (2011), Wahlstrom m.fl. (2015). i Nordholm, D., Nihlfors, E. och Arnqvist, A. (2021). Perceptions on the Local School and Further education: A Rural School Leader's Perspective.

³³ Nordholm, D., Nihlfors, E. och Arnqvist, A. (2021). Perceptions on the Local School and Further education: A Rural School Leader's Perspective.

³⁴ Nihlfors & Johansson (2015). När nationell policy möter lokala genomförande-arenor.

³⁵ Nordholm, D., Nihlfors, E. och Arnqvist, A. (2021). Perceptions on the Local School and Further education: A Rural School Leader's Perspective.

³⁶ Hallinger (2011), Moos m. fl. (2011), Wahlstrom m.fl. (2015). i Nordholm, D., Nihlfors, E. och Arnqvist, A. (2021). Perceptions on the Local School and Further education: A Rural School Leader's Perspective. s. 1.

³⁷ Som till exempel kan manifesteras sig i så kallad "bruksmentalitet" på vissa platser.

tillgång till utbildning. I detta avsnitt beskrivs de teoretiska utgångspunkterna som ligger till grund för valet av granskningsområden.

Låga förväntningar riskerar att påverka undervisningen och hämma elevernas kunskapsutveckling

Såväl skolmyndigheter som forskare har sett att förväntningar på eleverna ibland är för låga och att detta riskerar att påverka elevernas skolresultat negativt.³⁸ Forskning indikerar att förväntningar kan hänga samman och skilja sig åt beroende på strukturella faktorer såsom elevernas kön och bakgrund.³⁹

Om lärare har lågt ställda förväntningar på eleverna finns en risk att de inte får den stimulans och de utmaningar som de behöver i undervisningen. Detta kan särskilt drabba elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.⁴⁰ Det kan leda till att eleverna varken får möjligheter eller motivation att visa kunskaper på en högre nivå. I stället för att anpassa undervisningen efter elevernas kunskapsmässiga nivåer justerar lärare ner förväntningarna till en nivå som inte leder till ett fördjupat lärande för vissa elever. Skolinspektionen har i flera granskningar sett att undervisningen på många av de granskade skolorna, oavsett var i landet de ligger, inte förmår stimulera och utmana alla elever. Likriktning av undervisningen på en medelnivå kan göra att elever får ta stort eget ansvar för sitt lärande. Det kan också resultera i fallande motivation, passivitet eller ett utåtagerande och ointresse bland eleverna.⁴¹

Elevernas bakgrund och kön har betydelse för vilka förväntningar de möter och för deras studie- och yrkesval

Flickor och pojkar möts ofta av skilda förväntningar i skolan, vilket påverkar deras möjligheter att utveckla olika förmågor.⁴² Kön samverkar även med andra faktorer såsom föräldrarnas utbildningsbakgrund när det gäller förväntade och faktiska skolresultat.⁴³ Pojkar förefaller i högre grad än flickor påverkas av föräldrarnas utbildningsbakgrund och pojkar vars föräldrar har lägre utbildning riskerar oftare att mötas av lägre förväntningar. Det kan påverka deras tilltro till den egna förmågan och motivation att sträva efter att uppnå goda skolresultat.⁴⁴

³⁸ Skolinspektionen (2010). Rätten till kunskap. s. 28; Skolinspektionen (2014). Stöd och stimulans i klassrummet.; Skolverket (2018) Analyser av familjebakgrundens betydelse för skolresultaten och skillnader mellan skolor – En kvantitativ studie av utvecklingen över tid i slutet av grundskolan.; Hattie (2009). Synligt lärande för lärare. s. 121ff.

³⁹ Skolverket (2012). Högpresterande elever, höga prestationer och undervisningen. s. 8.

⁴⁰ Hattie, J. (2012). Synligt lärande för lärare.

⁴¹ Skolinspektionen (2014). Stöd och stimulans i klassrummet. s. 8.

⁴² Sveriges kommuner och landsting (2019). Se, förstå och förändra – Att motverka könsskillnader i skolresultat. s. 28.

⁴³ Sveriges kommuner och landsting (2019). Se, förstå och förändra – Att motverka könsskillnader i skolresultat. s. 38ff.

⁴⁴ Ibid.

Kön och föräldrars utbildningsbakgrund påverkar också elevers föreställningar om framtiden, vilka möjligheter de ser och deras självförtroende att ta sig vidare inom utbildningssystemet.⁴⁵ Att gå i en skola där många elever har sämre förutsättningar kan också ha en negativ påverkan på elevens syn på sig själv och sin framtid.⁴⁶ Skolkamraters och lärares förväntningar kan påverka val av gymnasieprogram och yrkesplaner.⁴⁷ Forskning visar vidare att strukturella faktorer har betydelse för elevernas studie- och yrkesval och att det finns genomgående klass- och könsskillnader i individers berättelser om sina vägar och val. Det kan bland annat handla om skälen för val av gymnasieprogram samt vilket stöd man får.⁴⁸

Geografiska och demografiska förutsättningar samt lokala arbetsmarknadsvillkor har olika konsekvenser för flickors och pojkars utbildningsval.⁴⁹ Det verkar vara svårare för pojkar än för flickor att bryta mot traditionella könsmonster.⁵⁰ Flickor uppmanas att ha bredare perspektiv på utbildning och framtida yrken samt att flytta från orten medan pojkar uppmanas ha ett snävare perspektiv på samma företeelser. Platsen "möjliggör" också för pojkarna att stanna i högre grad än för flickorna kopplat till bland annat framtida tänkbara yrken och traditionsbundna val på en lokal arbetsmarknad.⁵¹

Bristande kvalitet i studie- och yrkesvägledningen begränsar elevernas möjligheter att göra välinformerade studie- och yrkesval

Av Skolverkets allmänna råd om arbete med studie- och yrkesvägledning⁵² framgår att studie- och yrkesvägledning kan beskrivas i både vid och snäv bemärkelse. Vägledning i vid bemärkelse innefattar all den verksamhet som bidrar till att ge elever kunskaper och färdigheter inför beslut om framtida studie- och yrkesval. Enligt Skolverket handlar det till exempel om praktiska arbetslivserfarenheter, undervisning som rör arbetslivet, studiebesök, utbildningsinformation och aktiviteter för att utveckla elevens

⁴⁵ Sveriges kommuner och landsting (2019). Se, förstå och förändra – Att motverka könsskillnader i skolresultat.; Gruffman, U. (2010). Klassresenärer och kvarstannare. I: Lundahl, L. (red). Att bana vägen mot framtiden. Karriärval och vägledning i individuellt och politiskt perspektiv. s. 63, se även Skolverket (2012) samt Jämställdhetsmyndigheten (2022). Val efter eget kön. En kunskapssammanställning om könsskillnader i utbildningsval. s. 46ff.

⁴⁶ Skolverket (2020). Skolverkets lägesbedömning 2020. s. 81.

⁴⁷ Skolverket (2018). Analyser av familjebakgrundens betydelse för skolresultaten och skillnader mellan skolor – En kvantitativ studie av utvecklingen över tid i slutet av grundskolan. s. 38

⁴⁸ Lundahl (2010). Valen, vägarna och samhällets stöd. I Lundahl, L. (red). Att bana vägen mot framtiden. Karriärval och vägledning i individuellt och politiskt perspektiv. s. 225; Se även Skolverket (2020). Att välja för framtiden. Skolans stöd genom vägledning och lärande. s. 12–13.

⁴⁹ Jämställdhetsmyndigheten (2022). Val efter eget kön. En kunskapssammanställning om könsskillnader i utbildningsval. s. 65ff.

⁵⁰ Sandell (2007). Utbildningssegregation och självsortering – Om gymnasieval, genus och lokala praktiker. s. 174ff.

⁵¹ Sandell (2007). Utbildningssegregation och självsortering – Om gymnasieval, genus och lokala praktiker. s. 182.

⁵² Skolverket (2013). Arbete med studie- och yrkesvägledning. Skolverkets allmänna råd. s. 11.

självkänedom. Studie- och yrkesvägledning i snäv bemärkelse är den personliga vägledning som studie- och yrkesvägledaren ger i form av vägledningssamtal, individuellt och i grupp.

I betänkandet "Framtidsval – karriärvägledning för individ och samhälle" beskrivs att studie- och yrkesvägledning i det vida perspektivet inte har fått det breda genomslag som det var tänkt.⁵³ Bland annat bedömer utredningen att frågor som rör arbetslivet inte berörs i undervisningen i den omfattning som det är tänkt, eftersom det saknas utrymme i utbildningen och för att många lärare tycker att det är svårt och saknar stöd för genomförandet.⁵⁴ Universitets- och högskolerådets rapport "Utbildning går i arv" visar också att vägledningen har svårt att nå ungdomar vars föräldrar inte har högskoleutbildning.⁵⁵

Skolinspektionens erfarenheter visar att studie- och yrkesvägledningen är lågt prioriterad på skolorna och ofta begränsas till enskilda satsningar inför gymnasievalet. Det är sällan tydliggjort av rektorn hur skolan ska arbeta och ofta saknas förutsättningar för samverkan mellan lärare och studie- och yrkesvägledare. Det förekommer sällan att rektorerna tar ett helhetsgrepp om skolornas arbete med studie- och yrkesvägledning, varken den i snäv eller den i vid bemärkelse.⁵⁶

Såväl Skolverket som Skolinspektionen pekar på att skolor ofta saknar en medveten strategi kring att motverka begränsningar i val utifrån föreställningar om kön samt social eller kulturell bakgrund.⁵⁷ Rektorerna leder inte arbetet med att utmana elevernas föreställningar inom studie- och yrkesvägledningen.⁵⁸ Det finns också tecken på att studie- och yrkesvägledningen i vissa fall kan hämmas av låga förväntningar och bristande tilltro till elevernas förmåga samt att eleverna kan vägledas till att sänka sin ambitionsnivå vad gäller studier och yrkesliv.⁵⁹

Brister i skolans studie- och yrkesvägledning medför att eleverna i högre grad hänvisas till sina egna nätverk, vilket ökar risken för att sociala mönster reproduceras i elevernas val.⁶⁰ Forskare pekar även på att den ökade komplexiteten i studie- och yrkesval tillsammans med betoningen på egna val och egenansvar oavsiktligt kan resultera i en "legitimerad frånvaro" av vägledning och information. Det riskerar att slå olika beroende på elevernas egen tillgång till information och nätverk.⁶¹

⁵³ SOU (2019:4) Framtidsval – karriärvägledning för individ och samhälle. s. 13, 129.

⁵⁴ SOU (2019:4) Framtidsval – karriärvägledning för individ och samhälle. s. 20.

⁵⁵ Universitets- och högskolerådet (2017).

⁵⁶ Skolinspektionen (2019). Studie- och yrkesvägledning i undervisningen på yrkesprogram i gymnasieskolan. s. 5ff.; Skolinspektionen (2013). Studie- och yrkesvägledning i grundskolan. s. 6.

⁵⁷ Skolverket (2020). Att välja för framtiden, skolans stöd genom vägledning och lärande. s. 115; Skolinspektionen (2019). Studie- och yrkesvägledning i undervisningen på yrkesprogram i gymnasieskolan. s. 6.; Skolinspektionen (2013). Studie- och yrkesvägledning i grundskolan. s. 24.

⁵⁸ Skolinspektionen (2019). Studie- och yrkesvägledning i undervisningen på yrkesprogram i gymnasieskolan, s. 23.

⁵⁹ Skolinspektionen (2017). Språkintröddning i gymnasieskolan.

⁶⁰ Skolinspektionen (2013). Studie- och yrkesvägledning i grundskolan.

⁶¹ Lundqvist (2010). Möjligheternas horisont. Etnicitet, utbildning och arbete i ungas berättelser om karriärer. s. 226.

Rektorns organisering av verksamheten är viktig för elevernas kunskapsutveckling

Rektorns organisering av verksamheten kan ha en avgörande betydelse för elevers studieresultat. Forskning visar att på skolor som definieras som "icke framgångsrika" råder en norm som säger "att lärarnas arbete bygger på att varje lärare ska ta ansvar för sin klass och sitt klassrum". På dessa skolor förväntar sig lärarna inte heller stöd från eller samarbete med kollegorna. De framgångsrika skolorna utmärks istället av gemensamma normer om att samarbeta, att stödja varandra och att dela erfarenheter. Det framgår också att det på dessa framgångsrika skolor finns ett gemensamt fokus på elevernas lärande och resultat och att personalen anser att det är skolans ansvar att se till att eleverna klarar sina studiemål.⁶²

Skolinspektionens tidigare granskning av 28 skolor med långvarigt låga kunskapsresultat, visade att rektorer på flera av de granskade skolorna prioriterade gymnasiebehörighet medan godkända betyg i alla ämnen framstod som ett mer sekundärt mål. En sådan prioritering kan leda till att utvecklingsarbetet inte omfattar alla ämnen. Det finns även en risk att både lärare och elever "nöjer sig" då gymnasiebehörighet är uppnådd, och inte strävar efter att eleverna ska nå längre.⁶³

Iakttagelser från Skolinspektionens granskning "Utmanande undervisning för högpresterande elever" samt den uppföljande granskningen "Stimulerande undervisning för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling" visar att ansvaret för att utveckla undervisningen, och anpassa den till elevers behov, ibland vilar tungt på enskilda lärare. Lärare beskriver att det på skolnivå saknas gemensamma strategier, exempelvis för att hantera arbetet med att ge utmaningar och stimulans i undervisningen. Vidare visar granskningen att i de fall det förekom samarbeten mellan elevhälsa och lärare handlade det främst om anpassningar för elever som hade svårt att nå målen.⁶⁴ Rektorer efterfrågar också sällan resultat och utvecklingsinsatser för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.⁶⁵

Syfte och frågeställningar

Mot bakgrund av redovisad riskbild är det angeläget att granska kvaliteten i skolor belägna i kommuner där invånarna har låg utbildningsnivå. Särskild uppmärksamhet har riktats mot vilka förväntningar som förmedlas, hur eleverna stimuleras att nå längre i sitt lärande och vilka perspektiv på framtida möjligheter de möter. Genom att bedöma kvaliteten och peka på konkreta utvecklingsområden verkar Skolinspektionen för att skolor höjer

⁶² Jarl, M., Blossing, U., Andersson, K. (2017). Att organisera för skolframgång. Strategier för en likvärdig skola. s. 69–93, 140–150.

⁶³ Skolinspektionen (2021). Långvarigt låga kunskapsresultat – Grundskolor som under 10 år haft en hög andel elever utan godkända betyg i alla ämnen s. 6, 38.

⁶⁴ Skolinspektionen (2018). Utmanande undervisning för högpresterande elever. s. 6, 23.

⁶⁵ Skolinspektionen (2022). Stimulerande undervisning för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling – Med fokus på undervisningen i årskurs 4. s. 36.

kapaciteten att möta svaga utbildningstraditioner och därigenom ge eleverna bättre förutsättningar att lyckas med studierna och bredda deras framtida valmöjligheter.

Frågeställning 1

I vilken utsträckning:

- a) präglas undervisningen av tillit till elevernas förmåga och stimulerar dem att utvecklas så långt som möjligt?
- b) integreras inslag i undervisningen som syftar till att vidga elevernas perspektiv på möjliga studie- och yrkesval?

Frågeställning 2

I vilken utsträckning skapar rektorn förutsättningar för:

- a) en undervisning som förmedlar tillit till elevernas förmåga och ger dem möjlighet att utvecklas så långt som möjligt?
- b) ett arbete som syftar till att vidga elevernas perspektiv på framtida studie- och yrkesval?

I granskningen har det även ingått att inhämta information om vilket stöd rektorerna upplever att de har från huvudmannen när det gäller att verka för att uppväga skillnader i elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen, det vill säga skolans kompensatoriska uppdrag.

Avgränsningar

Granskningen har omfattat grundskolans årskurser 7–9 samt lärarnas respektive rektorns ansvarstagande. Att granska och bedöma huvudmannens ansvarstagande har inte ingått i granskningen.

När det gäller lärarna har granskningen fokuserat på genomförandet av en undervisning som stärker elevernas tillit till den egna förmågan och ger eleverna stimulans för att nå längre samt en integrerad studie- och yrkesvägledning som vidgar elevernas perspektiv. När det gäller rektorn har granskningen fokuserat på om rektorn ger lärarna förutsättningar för en undervisning som ger eleverna möjlighet att nå längre och organiserar för en studie- och yrkesvägledning som breddar synen på möjliga framtida val.

Vidare har granskningen främst fokuserat på studie- och yrkesvägledning i "vid" (ibland "bred") bemärkelse, det vill säga all den verksamhet som bidrar till att ge elever kunskaper och färdigheter som underlag för att fatta beslut om framtida studie- och yrkesval. Genom information och undervisning kan skolan arbeta med att vidga elevernas perspektiv så att de får möjlighet att upptäcka andra yrkesområden än de som de genom sin bakgrund redan känner till. Studie- och yrkesvägledning i "snäv" bemärkelse har avgränsats bort från granskningen. Däremot tangeras det i bedömningarna av de förutsättningar som rektor skapar för arbetet.

Granskningens genomförande

Granskningen har genomförts under hösten och våren läsåret 2022/23 med hjälp av intervjuer och dokumentstudier. Skolinspektionen har genomfört de flesta intervjuerna på plats i de granskade skolorna, men vissa intervjuer har av praktiska skäl ägt rum digitalt.

Intervjuerna har genomförts i form av gruppintervjuer med elever i årskurs 8 och 9, lärare som undervisar på högstadiet samt skolans studie- och yrkesvägledare och personal med specialpedagogisk kompetens. Dessutom har Skolinspektionen intervjuat skolornas rektorer.

Intervjuerna och den insamlade dokumentationen ligger till grund för de kvalitetsbedömningar som Skolinspektionen har gjort av rektorernas och lärarnas arbete. Bedömningarna utgår ifrån ett antal kvalitetskriterier som myndigheten har tagit fram. Kriterierna som definierar vad som bedöms utgöra hög kvalitet inom respektive bedömningsområde finns i bilaga 2 till rapporten. I den här rapporten sammanfattas och analyseras de viktigaste iakttagelserna som har gjorts i samband med granskningen.

Granskningen omfattar 30 kommunala grundskolor. De granskade skolorna ligger i 30 av de kommuner med lägst utbildningsnivå i landet, mätt som andelen invånare i åldern 16 år och äldre med eftergymnasial utbildning.⁶⁶ Syftet med urvalsdesignen är att försöka fånga skolor där risken för låga förväntningar på elevernas skolprestationer är stor.

För utförligare beskrivning av urvalsprinciperna samt granskningens genomförande, se bilaga 3.

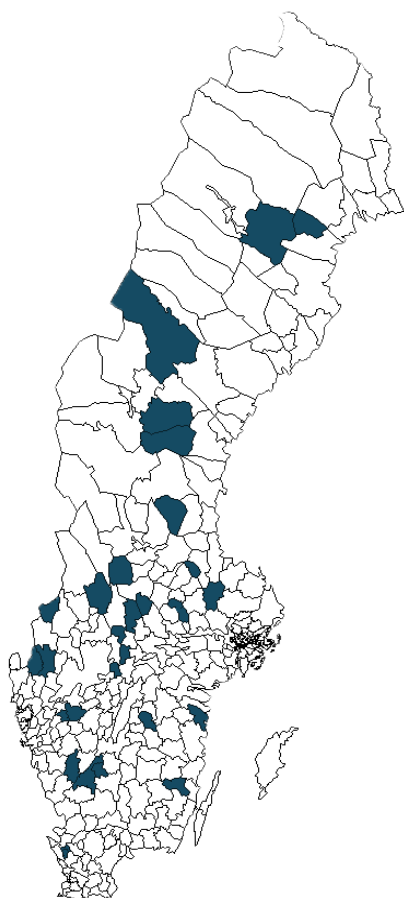
De granskade skolorna är lika men också olika

Samtidigt som de granskade skolorna har gemensamt att utbildningsnivån i det omgivande samhället är låg, är det relativt stora skillnader mellan kommunerna som de granskade skolorna ligger i sett till andra faktorer. Det är viktigt för tolkningen av granskningens resultat, att känna till både sådant som de granskade skolorna har gemensamt och att de i vissa avseenden skiljer sig väsentligt från varandra. I bilagorna 6 och 7 finns mer utförliga beskrivningar av varje granskad skola samt jämförelser med riket utifrån ett antal variabler.

De granskade skolorna är geografiskt spridda över landet. Kommunerna som de granskade skolorna ligger i är små jämfört med riket när det gäller befolkningens mängd. År 2022 var rikssnittet drygt 36 000 invånare per kommun. I granskningen är det ingen kommun som har fler invånare än rikssnittet och 19 kommuner har färre än 10 000 invånare.⁶⁷

⁶⁶ Uppgifterna är hämtade ur SCB:s register Befolkningens utbildning i september 2022.

⁶⁷ SCB:s befolkningsstatistik för 2022. [Folkmängd efter region och år. PxWeb \(scb.se\)](https://www.scb.se/pxweb/pxweb.scb.se) Hämtad 8 juni 2023.

Statistiken visar att de granskade skolorna har lägre andel behöriga lärare, jämfört med rikssnittet. Samtidigt finns det enstaka skolor i granskningen som har en hög andel behöriga lärare, långt över rikssnittet.⁶⁸

Det är också en lägre andel elever som når godkända betyg i samtliga ämnen på de granskade skolorna i genomsnitt jämfört med riket, men även här finns det skolor i granskningen som ligger över rikssnittet. Det är inte större skillnader mellan flickors och pojkars genomsnittliga meritvärde på de granskade skolorna jämfört med riket, däremot varierar skillnaderna mycket mellan enskilda skolor i granskningen.

Dessa skillnader och likheter i omständigheter återspeglas på

olika sätt i form av förutsättningar och utmaningar för de granskade skolorna och speglar att det finns olika förklaringsmodeller till den låga utbildningstraditionen på orterna i granskningen.

De kommuner som ingår i urvalet är också präglade av olika lokala normer och värden i samhället som skapar lokala kulturer, där en svag utbildningstradition kan ingå. Två exempel på sådana lokala kulturer i en svensk kontext, som också är relevanta för denna granskning då de innefattar en svag utbildningstradition, beskrivs i den blå rutan på följande sida. De båda begreppen "Bruksanda" och "Gnosjöanda" representerar två olika uppsättningar av normer och värden som förknippas med en viss plats. Det är dock viktigt att poängtera att inte alla kommuner som ingår i denna granskning kan hänföras till någon av dessa kulturer, men begreppen förekommer i empirin. Det kan också noteras att tillverkningsindustrin dominerar arbetsmarknaden i de flesta av de granskade kommunerna.⁶⁹ Mer information om detta finns i beskrivningarna av de granskade skolorna i bilaga 7.

⁶⁸ Enligt statistik från Skolverkets skolblad för respektive skola. Hämtad den 15 februari 2023.

⁶⁹ Se beskrivningar av respektive skola och kommun i bilaga 7.

Lokala kulturer

I Trafikverkets antologi "Den attraktiva regionen" om tillgänglighet och utveckling från 2013 beskriver forskaren Hans Westlund de två välkända begreppen bruksanda och Gnosjöanda på följande sätt. Beskrivningarna har sammanfattats något.

Bruksanda

Bruksanda har kommit att bli beteckningen för de normer och värderingar som skapas ur relationerna mellan en lokalt dominerande arbetsgivare och ett väl sammansvetsat, lokalt rekryterat arbetarkollektiv under industriepoken. Denna anda innebar att bruket/företaget tog ansvar för sina anställdas och deras familjers välfärd mot att de anställda var trogna bruket. En lokal informell "sysselsättningsgaranti" existerade i princip för brukssamhällets manliga befolkning. Andra företag, förutom nödvändiga lokala servicenäringar, utgjorde potentiella konkurrenter om arbetskraften. Följden blev att entreprenörskap och nyföretagande inte främjades av de normer och värderingar som formades av bruksandan. Under Sveriges industriepok blev bruksandan i mångt och mycket normen för den framgångsrika svenska modellen på lokal nivå. Under omvandlingen till ett kunskapssamhälle som inleddes i och med 1970-talskrisen har denna anda däremot visat sig vara ett avgörande problem för flertalet bruksorter. När omvärlden förändrades behövde bruksorterna aktörer som skulle ha kunnat förnya det lokala sociala kapitalet. Bruksandan har dock i stor utsträckning förhindrat framväxten av sådana aktörer.

Gnosjöanda

Gnosjöandan, som kommit att beteckna andan i den småländska byn Gnosjö med omgivning, men som delvis också finns i andra småföretagarbygder, brukar ofta beskrivas som bruksandans motsats. En bygd där ett intimt samarbete mellan småföretag utvecklats, där avknoppning från existerande företag uppmuntras och där förmågan till flexibel omställning av produktionen är stor. Liksom bruksorterna har Gnosjö dominerats av den generellt sett tillbakagående tillverkningsindustrin, men i Gnosjö fanns inte ett dominerande företag. En stor mängd aktörer (företag) – som också uppmuntrade tillkomsten av nya företag – skapade en helt annan typ av socialt kapital i Gnosjö än i bruksorterna. Resultatet visade sig bland annat i att Gnosjö var den enda arbetsmarknad som lyckades öka sin sysselsättning under 1990-talskrisen. Gnosjö uppvisar dock andra egenskaper som det har gemensamt med de traditionella bruksorterna, inte minst en tillverkningsindustri som inte är kunskapsintensiv, vilket avspeglas i en relativt låg utbildningsnivå bland de sysselsatta.

Det här visar granskningen

Följande kapitel inleds med Skolinspektionens övergripande bild av skolornas arbete utifrån de granskade områdena. Granskningens iakttagelser presenteras därefter i två avsnitt.

Det första avsnittet fokuserar på hur undervisningen ger eleverna tilltro till den egna förmågan och möjlighet till utveckling. I detta ingår rektorers arbete med att skapa förutsättningar för en sådan undervisning.

I det andra avsnittet beskrivs skolans förmåga att vidga elevernas syn på sina framtida möjligheter genom ett brett arbete med studie- och yrkesvägledning.

Kvaliteten i skolornas arbete behöver höjas för att kompensera för en svag utbildningstradition

Skolinspektionens övergripande bild är att de granskade skolorna inte arbetar tillräckligt för att förmedla hög tillit till elevernas förmåga och inte alltid stimulerar eleverna att nå så långt som möjligt. På de flesta skolorna saknas ett skolgemensamt arbete för att vidga elevernas perspektiv på möjliga framtida studie- och yrkesval, och studie- och yrkesvägledaren får många gånger axla detta arbete ensam. Ingen av de granskade skolorna bedriver ett arbete som genomgående har bedömts hålla hög kvalitet. Det innebär att samtliga 30 skolor behöver utveckla arbetet inom åtminstone något av de granskade områdena. De allra flesta skolorna har omfattande utvecklingsbehov. En övergripande iakttagelse är också att det finns tecken på att den låga utbildningsnivån i samhället på olika sätt avspeglas i de granskade skolornas verksamhet.

Granskningen visar att större ansträngningar behöver göras för att omsätta och förmedla höga förväntningar i undervisningen och tydliggöra betydelsen av skolarbetet för eleverna. Det skolgemensamma arbetet med att följa upp och utveckla undervisningen fungerar inte fullt ut på de granskade skolorna. Rektorerna på flera av de granskade skolorna arbetar medvetet med att skapa förutsättningar för en undervisning som förmedlar tillit till elevernas förmåga, men det får inte alltid genomslag i klassrummet. Många lärare har goda intentioner att uppmuntra eleverna i skolarbetet, men de kommer inte alltid till uttryck i undervisningen som eleverna möter. Även om lärarna beskriver att de anstränger sig för att uppmuntra eleverna i skolarbetet framkommer allt för många exempel på att eleverna uppfattar lågt ställda förväntningar på sina prestationer från lärare. Eleverna förstår inte heller alltid vad de behöver göra för att komma vidare i sin kunskapsutveckling. I vissa fall behöver rektorn tydligare förmedla till skolpersonalen att deras bemötande och förväntningar har betydelse för elevernas engagemang och inställning till skolarbetet. Generellt behöver de granskade skolorna kraftsamla för att stärka elevernas motivation för skolarbetet.

I många fall ger skolorna inte heller eleverna de verktyg de skulle behöva för att se bredden i utbudet av framtida studie- och yrkesval. Dessa resultat visar att de granskade skolorna inte i tillräcklig utsträckning förmår kompensera för den svaga utbildningstraditionen som finns i kommunen.

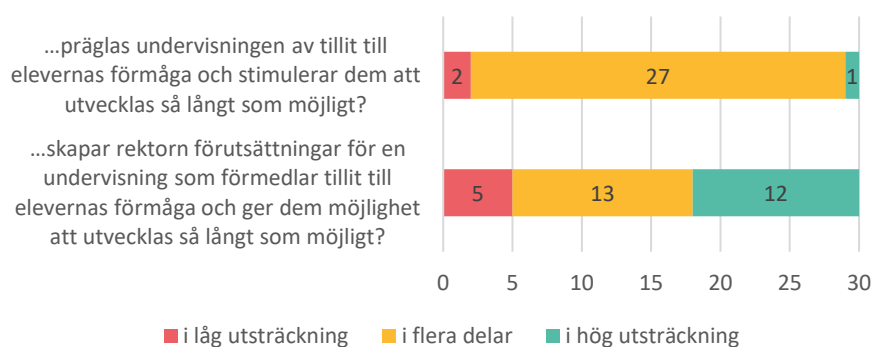
En undervisning som visar tillit till elevernas förmåga och ger dem möjlighet att utvecklas så långt som möjligt

Resultatet för granskningens första område är att endast en av de granskade skolorna bedöms bedriva ett arbete inom detta område som motsvarar hög kvalitet i enlighet med Skolinspektionens framtagna kvalitetskriterier. På de övriga 29 skolorna saknas viktiga aspekter för att skolorna ska nå upp till kriterierna för en undervisning som präglas av tillit till elevernas förmåga och som stimulerar eleverna att utvecklas så långt som möjligt. På två av dessa 29 skolor bedöms kvaliteten inom området som låg.

Vidare bedömer Skolinspektionen att på knappt hälften av skolorna, 13 av 30 granskade skolor, skapar rektorn delvis förutsättningar för en undervisning som förmedlar tillit till elevernas förmåga. Eleverna ges endast delvis möjlighet att utvecklas så långt som möjligt och det finns utvecklingsområden. Inom detta område har Skolinspektionen gjort bedömningen att rektorn vid nästan lika många skolor, 12 stycken, bedriver ett arbete som bedöms hålla hög kvalitet. På fem skolor har rektorns arbete bedömts hålla låg kvalitet.

Figur 1. Fördelning av antalet skolor enligt Skolinspektionens bedömningsskala

I vilken utsträckning...

Det finns betydande kvalitetsbrister hos de flesta granskade skolorna när det gäller i vilken utsträckning undervisningen präglas av tillit till elevernas förmåga och stimulerar dem att utvecklas så långt som möjligt. Detta gäller även på de skolor där rektorn har bedömts bedriva ett gott arbete med att organisera och skapa förutsättningar för en sådan undervisning. Det tyder på att även om rektorns arbete utgör en grundläggande premiss för att en

tillitsfull och stimulerande undervisning ska kunna komma till stånd, när rektorns ansträngningar inte hela vägen fram. Rektorns arbete med att skapa förutsättningar kan inte heller väga upp för det viktiga relations- och motivationsskapande arbete som lärarna bedriver i klassrummet. Det bör också noteras att bedömningarna inom dessa två områden har gjorts separat. Det är också delvis olika aspekter som har bedömts när det gäller rektorns och lärarnas arbete och de kriterier som gäller för respektive område korrelerar inte alltid fullt ut.

Det som framför allt behöver utvecklas på en övervägande majoritet av de granskade skolorna är lärarnas arbete med att utforma undervisningen med syftet att alla elever ska stimuleras utifrån sina kunskapsmässiga nivåer. Det är också vanligt att lärarna behöver utveckla arbetet med att ge eleverna kontinuerlig återkoppling som innehåller information om elevernas styrkor och hur de kan utvecklas mot målen.

På de skolor som inte når hög kvalitet när det gäller rektorns arbete med att skapa förutsättningar för en utmanande och stimulerande undervisning, är det ofta i arbetet med att följa upp och analysera vad i skolans arbete som påverkar och orsakar elevernas kunskapsresultat som kvaliteten brister. Det som analysen visar omsätts inte alltid till ett aktivt arbete för att utveckla undervisningen. Det kan med andra ord vara synliggjort och konstaterat vilka problem som finns, men denna kunskap leder inte alltid till något strategiskt åtgärdande arbete. Det visar sig ibland genom att förklaringar till elevernas resultat läggs hos eleverna själva.

På de 12 skolor där kvaliteten i rektorns arbete med att skapa förutsättningar för en tillitsfull undervisning bedömts som hög, söker rektorn tillsammans med lärarna förklaringar till elevernas kunskapsresultat i faktorer som skolan kan påverka. Lärarna involveras även i skolans uppföljnings- och analysarbete, dels när det gäller att bidra med underlag till analysen och dels genom att delta i själva analysen av möjliga bakomliggande förklaringar till kunskapsresultaten. På dessa skolor initierar även rektorerna ett utvecklingsarbete utifrån vad analyserna har visat, som lärarna sedan också är delaktiga i.

Lärare upplever utmaningar med att omsätta höga förväntningar i undervisningen

Sammantaget visar granskningen att det är ovanligt att skolans personal arbetar gemensamt och medvetet kring frågor om hur tilltro till elevernas förmåga ska prägla undervisningen. Det varierar mycket mellan lärare i vilken utsträckning de lyckas utforma undervisningen så att den förmedlar höga förväntningar till eleverna.

Det är ett relativt vanligt problem på de granskade skolorna att lärarna upplever svårigheter i att förmedla höga förväntningar till alla elever. Lärare tycker exempelvis att det ibland är svårt att avgöra vad som är höga förväntningar och att vad som är höga förväntningar kan skilja sig såväl mellan elevgrupper som mellan enskilda elever. Det förekommer att lärare

upplever att det i vissa elevgrupper kan vara höga förväntningar att alla elever ska få godkända betyg.

En del lärare på de granskade skolorna beskriver att det är svårt att motivera elever som de uppfattar saknar eget driv. Även elever uppfattar att lärare ibland tappat hoppet om elever som inte engagerar sig i skolarbetet. Lärarna berättar att många elever nöjer sig med att få betyget E och att det är svårt att få dem att göra ytterligare ansträngningar för att nå längre i sin kunskapsutveckling. Det framkommer också exempel på lärare som tycker att det är för svårt att göra något åt de elever som tycker att undervisningen är tråkig, och som fokuserar på de elever som tycker att undervisningen är rolig.

”I vissa elevgrupper kan det vara höga förväntningar att alla elever ska få godkända betyg”

Brist på struktur i undervisningen signalerar ibland oavsiktligt låga förväntningar till eleverna. Det förekommer till exempel att elever uppfattar det som ett uttryck för låga förväntningar när lärare tillåter elever att vara inaktiva och prata om annat än lektionsinnehållet under lektionerna eller när lärarna inte ställer krav på eleverna att de ska bli klara och lämna in uppgifter inom utsatt tid.

Flera lärare uttrycker en medvetenhet om att deras engagemang för undervisningen har betydelse för vilka förväntningar som förmedlas till eleverna. När eleverna tydligt märker att lärarna vill att det ska gå bra för dem i skolarbetet, smittar lärarnas engagemang av sig, menar flera elever. Som kontrast berättar andra elever att lärare som inte visar engagemang för sitt undervisningsämne och för eleverna, tvärtom har svårt att nå fram till eleverna. En del elever uttrycker vidare att det påverkar deras upplevelse av vilka förväntningar som förmedlas, om lärare visar irritation, besvikelse eller ”ger upp” inför situationer när eleverna inte lyckas. Bemötandet från dessa lärare kan bidra till att kraven som lärarna ställer känns svåra att nå upp till, menar eleverna.

Även om somliga av dessa iakttagelser baseras på enstaka utsagor från lärare och elever i granskningen belyser de tillsammans att det ibland är ett komplext arbete, som innefattar många faktorer, att lyckas utforma en undervisning som förmedlar höga förväntningar till alla elever.

Stort fokus på betygssteget E kan uppfattas som lågt ställda förväntningar om utmaningar saknas

På flera av de granskade skolorna pekar resultaten på att undervisningen har stort fokus på att eleverna ska nå betygssteget E, vilket även det riskerar att oavsiktligt ge eleverna signaler om lågt ställda förväntningar.

I många skolor uttrycker såväl skolpersonal som elever att lärarna ofta nöjer sig om eleverna når betyget E. Då eleverna dessutom ofta uppger att de saknar stöttning från lärarna att nå de högre betygsstegen, bland annat i form av vägledning och återkoppling, upplever många elever att lärarna endast förväntar sig att eleverna ska nå godkänt betyg.

Lärarnas inställning till eleverna påverkar undervisningen och elevernas upplevelse av tillit

I granskningen framkommer exempel där lärarnas förhållningssätt vittnar om att de ibland bär på begränsande föreställningar om eleverna. Detta är en ytterligare aspekt som riskerar att resultera i att eleverna upplever lågt ställda förväntningar från lärarna. Den samlade bilden är inte att lärarna generellt bär på sådana föreställningar, däremot är det viktigt att belysa denna aspekt då det kan resultera i att lärare omedvetet lägger undervisningen på en allt för låg nivå. Det riskerar också att spilla över på elevernas självbild och påverka elevernas motivation för skolarbetet negativt.

Ett sätt som lärarnas inställning till eleverna tar sig uttryck på är genom hur lärarna i vissa fall uttrycker sig när de pratar om eleverna. Det förekommer i intervjuerna att lärare använder uttryck som "E-elev" eller "den grå massan" för att beskriva de elever som presterar på medelnivå eller de elever som lärarna bedömer inte kommer att nå ett högre betyg än E.

Andra iakttagelser som vittnar om att lärarna ibland bär på begränsande föreställningar om eleverna är till exempel att en del elever upplever att de ibland inte får möjlighet att visa kunskaper på en högre nivå. Det händer att lärare uppmanar elever att hoppa över uppgifter på en högre nivå istället för att erbjuda dem hjälp att klara uppgifterna. Vissa elever uppfattar att lärarna inte alltid tar reda på vad eleverna har för ambitioner, utan att de ges förenklade uppgifter från start. Det förekommer också i något fall att lärare i förväg har talat om för en klass att många elever inte kommer att klara ett prov.

Dessa iakttagelser antyder vidare att inte alla lärare utformar undervisningen så att alla elever stimuleras utifrån sin nivå och därigenom också möts av höga förväntningar på sina prestationer.

Ibland påverkas lärares förväntningar av elevens kön eller bakgrund

De lärare som Skolinspektionen har intervjuat uttrycker vanligen att elevernas kön eller bakgrund inte påverkar deras förväntningar på eleverna. Vi har fått samma bild av eleverna, som sällan upplever att kön eller bakgrund påverkar lärarnas förväntningar på dem. Snarare är ambitionsnivån avgörande, menar eleverna.

Det förekommer dock att lärare problematiserar bilden och menar att de kan bära på föreställningar om eleverna som indirekt kan påverka deras förväntningar. Vissa elever berättar att de upplever att det finns lärare som

har lägre förväntningar på pojkar än på flickor och att detta till exempel kan ta sig uttryck genom att flickorna får större förtroende i undervisningen, eller att eleverna upplever att pojkar får skarpare tillsägelser än flickor. Det förekommer också att eleverna uppfattar att lärare förväntar sig att pojkar är mer "stökiga" jämfört med flickor. Det finns också enstaka exempel på att elever upplever att lärare har högre förväntningar på eleverna om de kommer från Sverige än om de kommer från ett annat land.

Lärarna på några skolor uttrycker vidare att det kan vara tveeggat att de har god kännedom om elevernas hemförhållanden. Det skapar uppfattningar om eleverna som kan vara svåra för dem att bortse ifrån. Skolpersonalen på några skolor upplever till exempel att lärarna ibland blir påverkade av sin kännedom om elevernas släktband. Det kan till exempel vara elever som har äldre syskon eller släktingar som har gått på skolan tidigare, där släktingens skolprestation färgar av sig på personalens inställning till eleven. Eleverna som har intervjuats har dock inte uttryckt att detta är något de känner av.

Elever som lätt når målen lämnas många gånger ensamma

Det är också tydligt i granskningen att de elever som lätt når målen inte sällan blir lämnade ganska ensamma med att utveckla sina kunskaper vidare. Det förekommer vid flera skolor att lärarna beskriver att de behöver lägga mycket tid och fokus på att få en stor andel elever att nå godkända betyg. Lärarna upplever många gånger att det inte finns så mycket utrymme att utforma undervisningen så att den också stimulerar de elever som når de mål som minst ska uppnås och som har potential att utvecklas längre. Dessa elever blir ibland utan lärarstöd och utmaningar för att lärarna upplever sig tvungna att prioritera att ge stöd till de elever som har svårt att nå målen. Några elever berättar att det händer att de bli sittande sysslösa när de har blivit klara med en uppgift, för att vänta in övriga elever.

Lärarna ger samtidigt många olika exempel på ansträngningar som de gör för att försöka stimulera de elever som inte har svårigheter kopplat till skolarbetet. Det är vanligt att lärarna på olika sätt försöker nivåanpassa de uppgifter som eleverna ska genomföra. Andra exempel är uppgifter "utan tak" för att ge eleverna möjlighet att utveckla sina resonemang eller fördjupningsmaterial för de elever som behöver ytterligare stimulans.

Elevhälsans kompetens i stimulerande arbetssätt tas sällan tillvara

Granskningen visar vidare att elevhälsans kompetens i stimulerande arbetssätt inte alltid tas till vara. På många skolor är det framför allt kring de elever som har behov av stöd som lärarna samverkar med elevhälsan. Samverkan sker också främst kring stödinsatser för enskilda elever och inte kring hur lärarna kan utforma en undervisning som stimulerar och utmanar alla elever i klassrummet. På några skolor finns det utmaningar i samarbetet mellan lärarna och elevhälsan. På en skola uttrycker specialpedagogen att inte alla lärare tar till sig av råden från elevhälsan,

medan vissa lärare upplever att många av tipsen de får inte är applicerbara i undervisningen eller gynnar elevernas utveckling i längden.

Intresseväckande undervisning stimulerar eleverna att anstränga sig i skolarbetet

Många elever kopplar i intervjuerna samman en upplevelse av höga förväntningar från lärarna med ett intresseväckande och utmanande undervisningsinnehåll. De lärare som kan göra undervisningen varierad och som kan skapa en bra stämning på lektionerna är de lärare som enligt eleverna ger en extra dimension till undervisningen och gör lektionerna intressanta. Det framkommer också exempel vid många skolor på hur en del lärare försöker anpassa undervisningen utifrån elevernas intressen. En lärare i musik berättar exempelvis att hen arbetar för att hitta det som gör ämnet mer intressant för eleverna genom att koppla uppgifter till elevernas vardagsliv och intressen. En del lärare involverar eleverna i lektionsplaneringarna för att öka deras engagemang för undervisningen. En lärare betonar särskilt vikten av detta och beskriver att eleverna får vara med i sin planering och tala om vad de vill göra, och hur de vill göra. Därefter beslutar de tillsammans om en uppgift ska genomföras enskilt eller i grupp. Därtill diskuterar läraren och eleverna gemensamt olika redovisningsformer.

Beröm för prestationer men mer sällan återkoppling om hur eleven kan ta nästa steg

På en majoritet av skolorna är den återkoppling som eleverna får inte tillräckligt anpassad utifrån elevernas behov och kunskapsnivåer. Det finns en stor variation inom skolorna hur genomtänkt, utvecklad och frekvent återkoppling eleverna får. Även om lärarna oftast ger eleverna återkoppling på olika sätt, såväl skriftligt som muntligt, upplever elever på flera skolor att återkopplingen ibland är otydlig och att det är upp till eleverna att påtala för lärarna om de inte har förstått den återkoppling de har fått eller vad de behöver göra för att nå längre i sin kunskapsutveckling. I vissa fall upplever eleverna att betyget kommer som en överraskning.

På en handfull av de granskade skolorna säger såväl elever som lärare att eleverna i en del ämnen främst ges summativ återkoppling, till exempel i form av poäng på ett prov, som inte ger någon information och återkoppling om elevens styrkor eller vad eleven behöver utveckla. I vissa fall prioriterar lärarna att ge mer utförlig återkoppling till elever som har svårt att nå målen. Därmed får övriga elever mer avgränsad återkoppling på sina prestationer. Det förekommer också vid flera skolor att elever uttrycker att de i vissa ämnen sällan får någon återkoppling om hur de ligger till eller att de bara får veta om de riskerar att inte nå målen. Ibland uppger eleverna att de endast får återkoppling om de uttryckligen efterfrågar det eller att lärarnas återkoppling kommer för sent för att de ska hinna utveckla sitt arbete innan betygen sätts.

Samtidigt finns det lärare som utformar undervisningen så att eleverna ges kontinuerlig återkoppling som hjälper eleverna att komma vidare i sin kunskapsutveckling. Ett exempel på ett sådant tillvägagångssätt är när eleverna först får återkoppling på en skoluppgift som de sedan får arbeta vidare med, utifrån den återkoppling läraren har gett. På så sätt kan läraren följa upp om eleverna har förstått återkopplingen och det ger också eleverna möjlighet att fördjupa sina kunskaper inom ett område.

Lärarna är generellt sett generösa med beröm och uppmärksammar också ofta när eleverna har gjort bra ifrån sig. Även om det finns lärare som medvetet ser till att berömma elever som de vet kämpar för att nå målen eller som har lågt självförtroende när det gäller skolarbetet är dock det vanligaste exemplet snarare att lärarna riktar beröm till hela elevgruppen efter att de presterat bra som grupp.

Granskningen visar att den återkoppling eleverna får har betydelse för elevernas motivation i skolarbetet. På en skola berättar eleverna exempelvis att de känner sig sporrade att jobba hårdare, och att de blir extra fokuserade på vad de ska utveckla och jobba vidare med när de får konstruktiv återkoppling som innehåller information om hur de ligger till i förhållande till målen och hur de kan utvecklas ännu mer.

Rektorer och lärare ser utmaningarna men inte sitt eget ansvar för att främja en annan syn på skolans betydelse

Samtliga rektorer på de granskade skolorna känner till att utbildningsnivån i kommunen är låg. Även lärarna och eleverna har en uppfattning om att skolan befinner sig i ett sådant sammanhang och ger exempel på hur detta tar sig uttryck i skolans verksamhet. På ungefär hälften av skolorna upplever skolans personal att en stor andel elever inte bryr sig särskilt mycket om hur det går för dem i skolan. En iakttagelse är att personalen i många fall gör reflektionen att normer i samhället som hänger samman med den låga utbildningsnivån kan vara en bidragande orsak till detta.

“Det finns fortfarande en bruksmentalitet på orten”

På ett antal skolor uppger skolans personal att en ”bruksmentalitet” i någon mån lever kvar på orten, samtidigt som kraven på utbildning ofta har ökat på den lokala arbetsmarknaden. Flera av de granskade skolorna är belägna i kommuner som präglas av en svag utbildningstradition samtidigt som det finns goda möjligheter att få ett relativt välbetalt arbete lokalt efter avslutade studier på ett yrkesförberedande program i gymnasieskolan. Ofta är också intagningspoängen för att komma in på gymnasieprogram på närliggande gymnasieskolor relativt låga. En uppfattning bland personalen på skolorna är att dessa faktorer leder till att eleverna ibland saknar

drivkraft att anstränga sig att nå högre resultat än vad som krävs för att komma in på det gymnasieprogram de vill gå.

Andra skolor i granskningen befinner sig i sammanhang där utbildningstraditionen är låg och där skolorna dessutom står inför stora sociala utmaningar. Det kan exempelvis handla om att det finns en utbredd drogproblematik på orten eller att många som flyttar till orten på grund av att bostäderna är billiga, bär med sig en social problematik. Det kan ta sig uttryck genom att vissa elever har särskilt låga förväntningar på sina framtidsmöjligheter eller att de "saknar drömmar", vilket också märks i deras engagemang för skolarbetet. På många av de granskade skolorna är frånvaro bland eleverna ett stort problem. Ibland är det också en utmaning i verksamheten att en stor andel av eleverna inte heller har svenska som modersmål.

Det finns indikationer på att en låg utbildningsnivå bland skolans vårdnadshavare kan medföra att de ställer krav på sina barn att sköta sig bra i skolan men i lägre grad att de ska nå höga betyg. Även om eleverna inte har så stark drivkraft att prestera i skolarbetet menar en rektor att de flesta eleverna tenderar att vara lugna, skötsamma och göra det som krävs i skolan.

Att lärarna känner till att eleverna befinner sig i ett sammanhang där utbildningsnivån är låg verkar i några fall omedvetet påverka förväntningarna på eleverna negativt. Även om det vanligaste är att lärarna anstränger sig för att ha höga förväntningar förekommer det också att lärarna själva uttrycker att de är medvetna om att de ibland signalerar låga förväntningar till eleverna genom att ställa för låga krav på dem. Det förekommer också att vissa klasser kan få ryktet av att vara en "dålig klass" och ett sådant rykte kan få fäste hos både lärare och elever.

Även om skolans personal har förståelse för att normer i det omgivande samhället kan påverka både deras egen och elevernas syn på skolans verksamhet och elevernas prestationer förefaller det ovanligt med diskussioner om hur det tar sig uttryck i den egna undervisningen och i skolans verksamhet i stort. Trots att såväl rektor som skolans personal i viss mån är medvetna om den låga utbildningsnivån i samhället arbetar de sällan aktivt med att försöka förklara, förstå eller motverka de utmaningar som den för med sig. Det finns dock exempel på skolor som arbetar aktivt med individanpassade insatser för elever som inte är motiverade i skolarbetet, till exempel genom samverkan mellan lärare och elevhälsan.

Åtgärder sätts allt för sällan in utifrån vad analyser visar

Rektorerna på de granskade skolorna följer i någon mån upp och analyserar elevernas kunskapsresultat på individ-, klass- och skolnivå, men de involverar inte alltid lärarna tillräckligt mycket i analysarbetet. Ibland tar de del av underlag från lärarna, men återkopplar inte vilka analysresultat och slutsatser som dras från dessa. Även när skolorna följer upp kunskapsresultaten, exempelvis uppdelat på kön, är det ovanligt att

resultaten omsätts till ett aktivt arbete med att åtgärda de problem analysen visar, till exempel skillnader mellan flickors och pojkars kunskapsresultat.

Problemet kan med andra ord vara synliggjort och konstaterat men leder inte alltid till något strategiskt åtgärdande arbete. På en skola beskriver lärarna att det finns ett visst glapp mellan de analyser som genomförs och de utvecklingsåtgärder som rektorn beslutar om. Några av lärarna uppger att de brukar diskutera statistik om elevernas kunskapsresultat, men att de inte alltid landar i vad de ska göra åt det de ser i statistiken och att de famlar efter vad de behöver arbeta med och utveckla i undervisningen och när det gäller skolans arbetsprocesser.

Hos en del lärare förekommer förklaringar till elevernas resultat som kan tolkas som uttryck för ett visst motstånd mot att utveckla den egna undervisningen. Det kan handla om att skolans analyser av elevernas resultat stannar vid att konstatera att vissa elever eller grupper av elever har svårt att nå målen och det förs inte något vidare resonemang om hur lärarna i undervisningen kan bidra till att motverka detta. Det kan också visa sig genom att förklaringar till resultaten läggs hos eleverna, till exempel att de saknar motivation för skolarbetet. Samtidigt saknas tydliga strategier för att få bukt med problemet. En rektor upplever att vissa lärare har svårt att se att det ibland är en förändring i den egna undervisningen eller av det egna sättet att bemöta elever som behöver komma till stånd för att undervisningen ska möta alla elever på ett bra sätt.

På några skolor i granskningen beskriver rektorerna att de upplever att huvudmannen har satt låga politiska mål för elevernas resultat, och att detta blir problematiskt för skolan. Ett exempel på ett sådant mål är att eleverna ska nå behörighet till yrkesprogram. Det finns farhågor hos rektorerna att detta signalerar låga förväntningar eftersom det innebär att eleverna bara behöver nå godkända betyg i åtta ämnen. Det blir också stort fokus på att eleverna ska nå betyget E, vilket påverkar lärarnas undervisning negativt.

Rektorernas uppfattning om förutsättningarna från huvudmannen

I granskningen har en kartläggande fråga ställts om rektorers upplevelse av stöd från huvudmannen när det handlar om att verka för att uppväga skillnader i elevernas förutsättningar att lyckas bra i skolan. Denna information har inte ingått i kvalitetsbedömningarna av skolornas arbete.

Resultaten visar att det varierar i vilken utsträckning rektorerna på de granskade skolorna upplever att de får tillräckligt stöd från huvudmannen i arbetet med att uppväga skillnader i elevernas förutsättningar. På de skolor där rektorerna upplever att stödet från huvudmannen är otillräckligt handlar det framför allt om att rektorn upplever att det saknas långsiktighet i resurstilldelningen eller att resurserna till verksamheten har minskat. Det finns farhågor att det kan leda till att tidigare satsningar som har gjorts för att rikta resurser mot identifierade utvecklingsområden, går om intet. Flera rektorer framhåller att de önskar mer administrativt stöd eller att elevhälsan är underdimensionerad. Det framgår också att rektorerna upplever att bristande kontinuitet hos huvudmannen kan skapa svårigheter för rektorns arbete.

De rektorer som upplever ett starkt stöd från huvudmannen tycker att de har tillräckliga resurser och att de får gehör för behov som de uttrycker. Det finns till exempel utrymme för kompetensutveckling för lärarna och möjligheter för eleverna att göra studiebesök. De upplever också att huvudmannen är engagerad och intresserad av hur det går för eleverna på skolan, vilket till exempel visar sig genom att huvudmannen ofta efterfrågar uppgifter om elevernas resultat eller tar del av och vill diskutera resultatanalyser som rektorn gör.

Skolorna arbetar inte tillräckligt kompensatoriskt när det gäller samverkan med hemmen

På många av de granskade skolorna finns det en medvetenhet kring lokala aspekter när skolans personal samverkar med hemmen. Lärarna märker vilka elever som har resurser hemifrån som gör det möjligt för dem att ha ett brett perspektiv på alternativ för framtiden. Personalen upplever också att vårdnadshavare som har en högre utbildning ofta ställer högre krav på sina barn att lyckas i skolan än andra vårdnadshavare och att de också är mer engagerade i elevernas skolgång.

Rektorerna vid de granskade skolorna gör vissa ansträngningar för att få till stånd ett förtroendefullt samarbete mellan skola och hem, för att försöka bemöta att en del elever har med sig en begränsande inställning till skolarbetet från hemmet. På flera av de granskade skolorna försöker personalen på olika sätt informera och engagera vårdnadshavarna i elevernas skolarbete, exempelvis genom att bjuda in till föreläsningar, föräldracafé, motiverande samtal eller till att vara med på skolan, men också genom att informera i sociala media. Under dessa tillfällen försöker

skolpersonalen förmedla hur viktiga vårdnadshavarna är i arbetet med att motivera sina barn till skolarbete. Vissa skolor har också gjort det möjligt för vårdnadshavare att delta på föräldramöten digitalt. Det förekommer också att studie- och yrkesvägledaren riktar särskild information till vårdnadshavarna inför gymnasievalet.

Skolans arbete med att vidga elevernas perspektiv på framtida studie- och yrkesval

När det gäller granskningens andra område är den samlade bilden att arbetet med det vägledande uppdraget inte bedrivs på ett ändamålsenligt eller systematiskt sätt på de granskade skolorna. Skolans personal känner inte alltid till att det ingår i deras uppdrag att vidga elevernas perspektiv inför framtida studie- och yrkesval samtidigt som rektorerna sällan uttrycker några förväntningar om att lärarna ska göra detta. Detta ger en tydlig indikation om att det studie- och yrkesvägledande arbetet i dess vida bemärkelse inte håller tillräcklig kvalitet på många av de granskade skolorna. Det visar också på vikten av att rektorerna förmedlar till personalen att studie- och yrkesvägledning i vid bemärkelse är hela skolans uppdrag. Även om det är vanligt att skolorna har flera insatser med syftet att ge eleverna studie- och yrkesvägledning, sker dessa i allt för stor utsträckning i form av punktinsatser som ligger utanför den ordinarie undervisningen, och ofta är det upp till studie- och yrkesvägledaren att se till att dessa insatser genomförs.

Skolinspektionen bedömer att vid nästan hälften av skolorna, 14 av 30 granskade skolor, bedriver lärarna ett arbete med att integrera vägledande inslag i undervisningen som motsvarar låg kvalitet enligt Skolinspektionens framtagna kvalitetskriterier för området. På hälften av skolorna arbetar lärarna endast delvis med sådana inslag. Endast vid en skola bedrivs ett sådant arbete som bedöms hålla hög kvalitet, utifrån kriterierna som har bedömts.

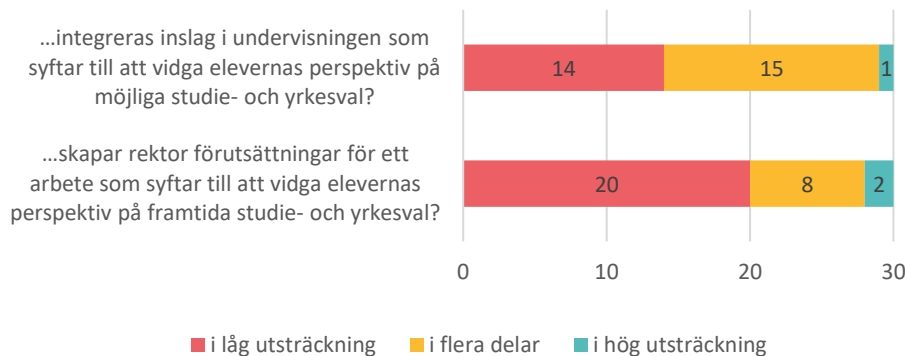
På två tredjedelar av skolorna, 20 av 30 granskade skolor, skapar rektorn i liten utsträckning förutsättningar för ett arbete som syftar till att vidga elevernas perspektiv på framtida studie- och yrkesval. Det innebär att rektorns arbete med detta bedöms hålla låg kvalitet i enlighet med granskningens kriterier inom detta område. På åtta skolor arbetar rektorn delvis med detta, medan det bara är på två skolor som rektorns arbete inom detta område motsvarar kriterierna för hög kvalitet.

Endast en skola som har granskats har bedömts bedriva ett genomgående framgångsrikt studie- och yrkesvägledande arbete. Utmärkande för den skolan är att den plan som finns framtagen för studie- och yrkesvägledningen används aktivt av all personal. Det framkommer också att det läggs resurser på det studie- och yrkesvägledande arbetet. Utöver studie- och yrkesvägledaren finns också en SYV-koordinator. På skolan finns även ett utrymme centralt placerat i lokalerna som eleverna har tillgång till och som har dedikerats till information om bland annat

gymnasievalet och möjliga framtida yrken. Informationen uppdateras regelbundet och används av eleverna.

Figur 2. Fördelning av antalet skolor enligt Skolinspektionens bedömningskala

I vilken utsträckning...

Skolinspektionen har identifierat ett antal områden kopplat till skolornas studie- och yrkesvägledande uppdrag där de granskade skolorna behöver utveckla sitt arbete.

Nästan alla skolor som har granskats, 29 av 30 skolor, behöver utveckla sitt arbete med att integrera studie- och yrkesvägledning i undervisningen. Vid hälften av skolorna behöver lärarna framhålla skolarbetets betydelse för elevernas framtidsutsikter mer, till exempel genom att koppla ihop skolvardagen med saker elever vill ägna sig åt i framtiden. Lärarna vid ungefär hälften av skolorna behöver även i högre utsträckning synliggöra traditionella föreställningar om kön, social och kulturell bakgrund som kan begränsa elevernas framtida studie- och yrkesval och visa på möjliga alternativ.

Rektorerna på en majoritet av de granskade skolorna behöver ta större ansvar för det studie- och yrkesvägledande arbetet, och tydligare förmedla till lärarna att de behöver integrera vägledande inslag i undervisningen. Vidare behöver rektorerna vid ungefär hälften av skolorna också se till att skapa förutsättningar för studie- och yrkesvägledaren och lärarna att samverka kring det vägledande arbetet.

Vägledande inslag får litet utrymme i undervisningen

Generellt är det ovanligt att lärarna på de granskade skolorna arbetar medvetet med studie- och yrkesvägledande inslag i undervisningen, även om det finns exempel på enskilda lärare som gör det. Trots att lärarna ofta är medvetna om att många elever har en snäv och ibland inaktuell bild av möjliga framtida studie- och yrkesval och den lokala arbetsmarknaden, integrerar de sällan inslag som relaterar till elevernas framtida studier och arbete i undervisningen. Lärarna ger olika konkreta exempel på hur de har tagit upp vägledande inslag i undervisningen, men eleverna upplever

generellt att det sker sällan. Det är också tydligt att eleverna sällan får möjlighet att reflektera över sina framtidsmål. De vägledande inslag som ändå förekommer i ämnesundervisningen sker framför allt i form av punktinsatser inför att eleverna ska ut på praktisk arbetslivsorientering (prao).

Det varierar mycket mellan lärarna om de förklarar varför skolarbetet är viktigt för elevernas framtidsmöjligheter. I de flesta fall gör dock lärarna detta i begränsad utsträckning och i vissa ämnen på vissa skolor menar eleverna att lärarna inte gör det alls.

Eleverna och lärarna på flera skolor beskriver att lärarna ibland uttrycker skolarbetets betydelse för elevernas framtidsutsikter i vaga ordalag, genom att till exempel säga att kunskaperna kan vara bra att ha i framtiden, att de är bra att ha med sig, att de utgör en pusselbit bland andra för att komma vidare i livet eller att de är viktiga för livet i stort i form av allmänkunskap. Lärarna har ibland svårt att motivera för elever som undrar varför de ska läsa ett visst ämnesinnehåll. Eleverna kan till exempel få till svar att det kommer på de nationella proven.

Det förekommer också att lärare har svårt att förklara och motivera om eleverna ifrågasätter nyttan med ämneskunskaperna. Det händer att vissa lärare förklarar att eleverna ska engagera sig för sin egen skull, men elever beskriver också att det förekommer att lärare blir irriterade eller höjer rösten och säger att eleverna inte ska ifrågasätta varför de ska lära sig ämnet.

På många skolor finns dock exempel på att enskilda lärare anstränger sig för att mer konkret visa hur eleverna kan ha nytta av kunskaper i ämnet i sitt framtida studie-, vardags- och arbetsliv. I vissa fall är syftet att öka enskilda elevers motivation för skolarbetet. En lärare i matematik och naturorienterade ämnen har förklarat för eleverna att ämnena behövs för att klara energikrisen i samhället och för att utveckla nya mobiltelefoner. I musikundervisningen har en lärare pratat med eleverna om vilka yrken som är kopplade till musik i syfte att vidga perspektiven. Exempelvis har läraren lyft fram att musik inte endast handlar om musikeryrket utan även andra inriktningar såsom scenarbetare. Ytterligare en lärare i teknik har låtit eleverna testa ett programmeringsprogram för robotar med koppling till industrin och låtit eleverna köra robotarna på en bana. Det framkommer dock inte att lärare gör några särskilda ansträngningar för att vidga elevernas många gånger snäva bild av möjliga framtida studie- och yrkesval.

”Elever som har ett konkret mål har lättare att ta sig an skolarbetet”

De intervjuade eleverna upplever att lärarna sällan tar reda på vilka mål och planer de har för framtiden. När det sker är det inte främst genom

något systematiskt arbete utan snarare i spontana samtal med eleverna. Även om det är bra att dessa frågor lyfts då de uppkommer spontant visar granskningen att frånvaron av ett mer systematiskt arbete med att ta reda på elevernas framtidsmål riskerar att leda till att lärarna inte har samma kunskap om alla elevers ambitioner och mål för framtiden. På en skola som på ett framgångsrikt sätt framhåller betydelsen av skolarbetet i relation till elevernas framtida studie- och yrkesval hjälper lärarna eleverna att formulera framtida mål. Lärarna menar att elever som har ett konkret mål har lättare att ta sig an skolan under tonårstiden eftersom skolarbetet då blir mer meningsfullt för dem.

Traditionella föreställningar riskerar att styra elevernas framtida studie- och yrkesval

Även om personalen på de granskade skolorna känner till att elevernas framtidsplaner på olika sätt kan vara begränsade till sådant de redan känner till och att eleverna gör könsbundna framtidsval förekommer det i liten utsträckning att lärarna i sin undervisning visar på alternativ till stereotypa och traditionsbundna val. Det sker inte heller något skolgemensamt arbete med att vidga elevernas perspektiv på möjliga alternativ för sin framtid, vilket innebär att eleverna inte ges de verktyg de behöver för att kunna göra välinformerade och självständiga studie- och yrkesval. En förklaring som framkommer till att lärarna inte har problematiserat kring föreställningar utifrån social och kulturell bakgrund är att de upplever att sådana diskussioner riskerar att komma för nära elevernas egna hemförhållanden och få vårdnadshavarna att känna att deras livsval inte duger. Andra lärare uppger att de tycker att det saknas naturliga beröringspunkter utifrån undervisningsämnets karaktär och att det därför är svårt att ta upp detta. Det förekommer också att lärarnas förhållningssätt är att inte påverka eleverna i hur de tänker kring sina studie- och yrkesval, och att de därför inte arbetar på något medvetet eller planerat sätt för att synliggöra föreställningar och normer som kan påverka eleverna i det avseendet.

Det är vanligt att personalen på de granskade skolorna upplever att det finns en negativ inställning till skolarbetet på skolan eller i vissa elevgrupper som ibland medför att elever får låg social status om de har höga ambitioner med sitt skolarbete. Detta leder enligt personalen till att eleverna då inte vill visa sina prestationer i klassrummet. På en handfull skolor pratar skolans personal om att det råder en "machokultur" i vissa grupperingar av elever. På några skolor beskriver skolans personal också att flickorna ofta är mer studiemotiverade. Pojkarna har i vissa fall redan klart för sig vad de ska göra i framtiden, som att jobba i skogen eller ta över familjens jordbruk, vilket ibland påverkar deras motivation för skolarbetet negativt. Personalen på en skola berättar att de oftare ser förväntningar på att pojkar ska välja samma yrke som föräldrarna, än att flickor ska göra det. På flera skolor i granskningen bekräftas bilden av att flickorna i större

utsträckning går vidare till teoretiska program på gymnasiet.⁷⁰ De vill också i högre grad lämna orten. Det förekommer också att personalen på några skolor ser att det blir allt vanligare att flickor på skolan väljer mansdominerade utbildningar, exempelvis fordons- och transportprogrammet eller bygg- och anläggningsprogrammet.

Det är relativt vanligt bland de intervjuade pojkarna att de planerar att läsa vidare vid fordons- och transportprogrammet på gymnasiet, och det förekommer även att flickor vill arbeta som bilmekaniker i framtiden. Dessa elever hänvisar till att de gillar att "mecka med bilar" och att de har fått upp ögonen för intresset via någon i familjen eller släkten. På många av de granskade skolorna är "EPA-kulturen" stor bland eleverna, såväl bland pojkar som bland flickor. På en skola berättar studie- och yrkesvägledaren att eleverna tycker att det är positivt när även flickor kör EPA. Det är också vanligt att såväl de flickor som pojkar som har intervjuats uppger att de överväger att bli lastbilsförare i framtiden, ett yrke som traditionellt har varit mansdominerat. Både flickor och pojkar uppger många gånger att de vill arbeta som detta på grund av att någon de känner eller är släkt med arbetar som det. Några flickor som har övervägt traditionellt mansdominerade yrken uppger dock att de tänkt om kring sådana framtidsplaner efter att någon i deras omgivning ifrågasatt om det passar när man är tjej.

På några skolor som har granskats beskriver personalen att de har gjort vissa insatser för att motverka den rådande kulturen som medför att elever får lägre status om de har höga ambitioner i skolarbetet. I vissa fall upplever skolans personal att det arbetet har gett positiva effekter på elevernas inställning till skolarbetet. På en skola visar detta sig bland annat genom att pojkarna numera vågar visa att de kan, vilket också syns på pojkarnas meritvärde. Exempel på insatser som skolorna har gjort kretsar kring att öka elevernas delaktighet och inflytande över utbildningen samt att synliggöra könsnormer och identifiera och stötta de grupper av elever som visar låg motivation för skolarbetet.

Strategiskt arbete kring skolans studie- och yrkesvägledning saknas ofta

Rektorerna vid de granskade skolorna bedriver i liten utsträckning något arbete för att medvetandegöra skolans personal om deras roll i det skolgemensamma uppdraget att ge eleverna förutsättningar att göra välinformerade val för framtiden. Det framkommer också av granskningen att personalen som har intervjuats i några fall saknar insikt om att hela skolan har i uppdrag att vägleda eleverna inför framtida studie- och yrkesval och att de därför inte själva bedriver något medvetet arbete kring detta uppdrag.

⁷⁰ Enligt uppgifter från Kolada gäller detta för alla kommuner i granskningen utom Vansbro läsåret 2022/23. Det gäller även för riket i stort enligt Kolada och Skolverkets statistik.

”Eleverna påverkas av de traditioner som finns i bygden”

Det framkommer på de flesta skolorna att det i någon utsträckning finns normer som begränsar eleverna i deras syn på framtiden. Enligt studie- och yrkesvägledaren på en skola blir eleverna påverkade dels av de traditioner som finns i en bygd med många småföretagare och hantverkare, dels av att många vårdnadshavare inte är högtbildade. Det är dock endast på ett fåtal av de granskade skolorna som rektorn bedriver något arbete för att säkerställa att skolans studie- och yrkesvägledning verkar för att elevernas studie- och yrkesval inte ska begränsas av föreställningar om kön eller av deras sociala eller kulturella bakgrund.

På många av de granskade skolorna saknas det helt ett skolövergripande arbete kring studie- och yrkesvägledning, utöver de insatser som studie- och yrkesvägledaren genomför inom ramen för sitt uppdrag. Det är ganska vanligt att det finns en framtagen plan för skolans eller huvudmannens arbete med studie- och yrkesvägledning, men planen har i många fall varit inaktuell vid tidpunkten för granskningen och det är inte alltid skolorna arbetar utifrån vad som anges i planen. Det saknas också i vissa fall viktiga delar i planen, till exempel kring lärarnas arbete med att integrera studie- och yrkesvägledning i undervisningen. Förklaringarna som rektorerna ger till att planen är inaktuell och inte används kretsar ofta kring att skolornas studie- och yrkesvägledande arbete fortfarande inte har kommit igång efter covid-19-pandemin och att planen har varit ”vilande” sedan pandemin.

På de två skolor som har bedömts bedriva ett framgångsrikt skolövergripande studie- och yrkesvägledande arbete är planen istället ett levande dokument som används av skolans personal. I det ena fallet innehåller planen ett antal mål på skolnivå och teman som gäller för alla årskurser såsom Arbetsliv och utbildning, Självkänneteknik samt Valkompetens. Planen innehåller vidare konkreta aktiviteter på elevnivå som i olika grad ska täcka in de olika temana. På den skolan finns också en organisation för hur lärarna och studie- och yrkesvägledaren ska samarbeta kring det skolgemensamma vägledande uppdraget.

I de fall där studie- och yrkesvägledningen integreras i undervisningen sker det oftast på lärarnas och studie- och yrkesvägledarens egna initiativ utifrån läroplanen och ämnesplaner. Det framkommer också att rektorer sällan förmedlar förväntningar till lärarna om att de ska göra detta. Till exempel beskriver lärarna på en skola att de förväntningar rektorn har uttryckt till dem gällande studie- och yrkesvägledning är avgränsat till insatser inför elevernas prao-besök. I andra fall uttrycker rektorn att uppdraget framgår av läroplanen och att det ingår i lärarnas uppdrag. På några skolor tror lärarna att rektorn tar för givet att de arbetar med detta.

Studie- och yrkesvägledaren och lärarna har sällan goda förutsättningar för sitt gemensamma uppdrag

Generellt finns det på de granskade skolorna en tendens till att studie- och yrkesvägledningen ses som något som studie- och yrkesvägledaren sköter på egen hand. En studie- och yrkesvägledare beskriver att det är svårt att synliggöra för lärarna vilka möjligheter som finns vad gäller den integrerade vägledningen. Hen upplever att lärarna ibland reagerar negativt mot sådant som de uppfattar tar tid från ämnesundervisningen. Detta synsätt framkommer även i intervjuer med lärare på andra skolor. Vägledaren efterlyser en tydligare styrning av arbetet från rektorn.

Rektorerna är inte alltid insatta i skolans arbete med studie- och yrkesvägledning och de uttrycker sällan några förväntningar eller riktlinjer för hur studie- och yrkesvägledaren ska vara ett stöd för lärarna i deras arbete att integrera studie- och yrkesvägledning i sina undervisningsämnen. Det framkommer att rektorerna uttrycker förtroende för studie- och yrkesvägledarens arbete och att de är positiva till eventuella initiativ från lärarna och studie- och yrkesvägledaren. Rektorerna tar dock sällan själva initiativ kring det studie- och yrkesvägledande uppdraget utan hänvisar ofta till att studie- och yrkesvägledaren ansvarar för detta arbete. Samtidigt framkommer av granskningen att studie- och yrkesvägledaren inte ges tillräckliga förutsättningar för att kunna uppfylla det ansvaret.

”Det är svårt att synliggöra för lärarna vilka möjligheter som finns”

Det är stora skillnader i hur mycket tid studie- och yrkesvägledaren har till sitt uppdrag. Studie- och yrkesvägledarna på flera av de granskade skolorna upplever att tiden de har för sitt uppdrag bara räcker till de mest grundläggande delarna i studie- och yrkesvägledningen för de elever som står inför att göra sitt gymnasieval eller i anslutning till elevernas prao. Det framkommer också att samverkan sällan sker, förutom i anslutning till elevernas prao och gymnasieval. Det sker då ofta på initiativ från studie- och yrkesvägledaren, men även i förekommande fall från lärare. Ofta handlar det om punktinsatser som studie- och yrkesvägledaren genomför tillsammans med lärare i den årskurs som eleverna genomför praon. I vissa fall upplever lärarna och studie- och yrkesvägledaren även att det saknas tid och struktur för möten och samverkan. Studie- och yrkesvägledaren saknar också ofta insyn i lärarnas arbete med att integrera studie- och yrkesvägledning i undervisningen.

På några skolor framkommer det vidare att studie- och yrkesvägledaren eller lärarna inte får den kompetensutveckling som de behöver för att kunna utföra uppdraget med att ge eleverna studie- och yrkesvägledning. Rektorerna har inte heller alltid kunskap om vilken kompetens som

personalen besitter. Det finns en osäkerhet bland en del lärare kring det vägledande uppdraget. Lärarna upplever ibland själva att de inte har tillräcklig kunskap om exempelvis möjliga utbildningsvägar och yrken eller behörighets- och urvalsregler till gymnasieskolan och att de endast anser att de har kompetens för att svara på enklare frågor från eleverna om detta.

I vissa fall är studie- och yrkesvägledaren anställd centralt hos huvudmannen och arbetar då mot flera skolor. I några fall framkommer det att rektorn upplever att detta blir ett hinder i planeringen av skolans vägledande arbete, i och med att rektorn då inte styr över studie- och yrkesvägledarens tid. Det kan också vara en försvårande omständighet för samverkan med lärarna om studie- och yrkesvägledaren bara är på skolan vissa tider, till exempel för att den tid som finns avsatt för uppdraget på respektive skola är begränsad, och därför behöver prioritera enskilda möten med elever.

Avslutande diskussion

Även om det inte ska spela någon roll var i landet en elev får sin utbildning har föräldrarnas utbildningsbakgrund i realiteten stor betydelse för elevernas studieresultat. Skolverket konstaterar i sin senaste lägesbedömning att huvudmän får alltmer skilda förutsättningar att genomföra sitt uppdrag samt att elever i olika delar av landet inte erbjuds utbildning av likvärdig kvalitet.⁷¹ Att skillnaderna verkar öka visar på vikten av att landets skolor höjer intensiteten i det kompensatoriska arbetet och anpassar verksamheten utifrån de lokala behoven.

Flera av de utvecklingsområden som konstateras i denna granskning har också funnits tidigare i Skolinspektionens granskningar. Det gäller exempelvis avsaknaden av stimulerande undervisning för elever som lätt når målen⁷² samt kvalitetsbrister i skolans breda studie- och yrkesvägledande uppdrag⁷³. I den här granskningen lyfter vi frågorna ur ett nytt perspektiv genom att titta på hur skolorna arbetar för att kompensera för de eventuella utmaningar som en svag utbildningstradition på orten kan innebära. Skolorna behöver bedriva verksamhet av hög kvalitet som är anpassad efter de lokala behov personalen identifierar i skolans analysarbete. Om eleverna både har svårare förutsättningar, i detta sammanhang i form av en svag utbildningstradition på orten, och dessutom går i en skola som inte lyckas ge eleverna förutsättningar att nå höga resultat, riskerar dessa faktorer att genom växelverkan påverka elevernas möjligheter för framtiden negativt.

Granskningens resultat belyser vikten av att klassrummet och undervisningen genomsyras av engagemang och intresse för såväl det ämne som lärs ut, som för elevernas kunskapsutveckling. Även om den lokala utbildningstraditionen inverkar på skolans verksamhet på sätt som skolans personal inte råder över har skolan potential att bilda eleverna och vidga deras syn på möjliga framtidsval. Skolan spelar också en viktig roll, inte bara för att möta de begränsningar som en svag utbildningstradition kan medföra för enskilda elevers möjligheter att göra medvetna val för framtiden, utan även för hela det lokala samhällets utveckling.

Få ansträngningar som tyder på att skolorna försöker motverka en svag utbildningstradition

Det finns en medvetenhet bland såväl personalen som rektorerna på de granskade skolorna om det lokala sammanhang som skolorna befinner sig i och att det inverkar på skolans verksamhet. Den kunskap som finns tas

⁷¹ Skolverket (2023). Skolverkets bedömning av läget i skolväsendet 2023. Rapport 2023:9, s. 6.

⁷² Se t.ex. Skolinspektionen (2018). Utmanande undervisning för högpresterande elever och Skolinspektionen (2022). Stimulerande undervisning för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.

⁷³ Skolinspektionen (2013). Studie- och yrkesvägledning i grundskolan; Skolinspektionen (2019). Studie- och yrkesvägledning i undervisningen på yrkesprogram i gymnasieskolan.

dock i allt för liten utsträckning tillvara i skolornas utvecklingsarbete. I granskningen ges få tydliga exempel på att skolorna anpassar verksamheten utifrån de lokala utmaningarna. Den kännedom som rektorn och skolans personal har om den lokala kontexten behöver bli en mer central utgångspunkt för skolans analys- och utvecklingsarbete.

På skolor belägna i sammanhang som präglas av en svag utbildningstradition behöver personalen utveckla ett gemensamt förhållningsätt som utgår ifrån att alla elever kan motiveras att bli engagerade i skolarbetet och att det är skolans uppgift att försöka åstadkomma det. Detta arbete behöver ta sin utgångspunkt i gemensamma analyser, i de lokala förutsättningarna som råder, men också utifrån en medvetenhet om skolans roll som normbärande institution i samhället.

Det finns naturligtvis ett värde i att värna positiva aspekter av den lokala kulturen på orten. Det är de begränsande normerna i en viss kontext som behöver adresseras. Skolor som är belägna i kommuner med svag utbildningstradition, där vissa till exempel kan präglas av "bruksmentalitet" eller "gnosjöanda", behöver ta detta i beaktande. Det gäller såväl i undervisningens utformning som i skolans breda studie- och yrkesvägledande arbete, så att inte skolan omedvetet blir bärare av traditioner och normer som begränsar eleverna i deras utveckling eller val för framtiden. Om skolan lyckas åstadkomma normförskjutningar i klassrummen, som innebär att elevernas perspektiv på möjliga framtidsval vidgas, finns en chans att dessa över tid spiller över på det omgivande samhället så att begränsande normer luckras upp.

I grundskolans läroplan står följande att läsa:

"Utbildning och fostran är i djupare mening en fråga om att överföra och utveckla ett kulturarv – värden, traditioner, språk, kunskaper – från en generation till nästa. Skolan ska vara ett stöd för familjerna i deras ansvar för barnens fostran och utveckling."⁷⁴

Genom att lyfta sina elever kan skolan bidra till positiv samhällsförändring mot att elevers val för framtiden inte begränsas av vare sig elevernas bakgrund, deras kunskap om möjliga alternativ eller normer i samhället. Det gäller såväl val av studier och yrken som beslut om att stanna på orten eller flytta. Det bör också påtalas att det inte är eftersträvansvärt att alla elever ska gå vidare till högre studier och det behöver inte heller vara ett problem att elever går i sina föräldrars fotspår, så länge valet är deras och de har getts förutsättningar att göra ett aktivt val. Den digitala utvecklingen har skapat fler möjligheter att såväl studera som att arbeta på distans i dag, vilket potentiellt möjliggör för fler att kunna bo kvar på eller återvända till dessa platser.

⁷⁴ Lgr22, avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

Geografin spelar roll

På en av de besökta skolorna uttrycker en lärare att skolan, och det kringliggande lokala samhället, befinner sig ”lite i periferin”. Uttrycket kan tolkas som en upplevelse av att befinna sig lite vid sidan av det övriga samhället men det kan också vara ett uttryck för att de faktiska avstånden till andra platser är stort. Det kan till exempel handla om att det är stora avstånd mellan hem, arbete och skola och begränsad tillgång till arbetstillfällen i närområdet.⁷⁵ Det innebär i somliga kommuner att en stor andel av befolkningen arbetspendlar över kommungränsen, eller att många elever pendlar till en gymnasieskola utanför hemkommunen.⁷⁶

Även om eleverna kan begränsas av normer i samhället är det samtidigt tydligt att även de geografiska förutsättningarna har betydelse för hur eleverna tänker kring sina framtidsval. Eleverna tar de geografiska förhållandena i beaktande när de funderar över sina framtida studie- och yrkesval. Till exempel är det flera som ger uttryck för att de i samband med gymnasievalet överväger om de är beredda att pendla eller flytta för att gå på det program eller den skola de önskar. Stora geografiska avstånd kan innebära reella hinder för elevernas möjlighet att göra de val de vill. Det är till exempel inte säkert att elevernas familjer har råd att låta eleverna pendla eller flytta till annan ort. Detta tyder på att de geografiska förhållandena kan spå på den socioekonomiska selektionen till olika studie- och yrkesval.

Skolans personal kan naturligtvis inte påverka de faktiska geografiska förhållandena som skolan befinner sig i. Däremot är det desto viktigare att skolans personal är medveten om att de geografiska förutsättningarna kan innebära reella hinder för elevernas valmöjligheter, så att arbetet med att guida eleverna i att fatta välinformerade beslut om sin framtid utgår från den verklighet som eleverna befinner sig i. Den lokala kontexten är samtidigt föränderlig. Därför är det även viktigt att eleverna får aktuell kunskap om de förutsättningar som råder lokalt och i samhället i stort. Det kan handla om förändringar på arbetsmarknaden eller i utbildningsutbudet, till exempel när det gäller den digitala utvecklingen och möjligheter att studera och arbeta på distans.

De geografiska förhållandena kan också påverka möjligheten för huvudmän att rekrytera behöriga lärare.⁷⁷ Utbudet av utbildad personal, även när det gäller studie- och yrkesvägledare, kan vara begränsat och det kan också

⁷⁵ Lidström, Holm, Lundström (2014). Maximising opportunities and minimising risks. Young people's upper secondary school choices in Swedish quasi-markets.

⁷⁶ Information från SCB. <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/arbetsmarknad/sysselsattning-forvarvsarbete-och-arbetstider/registerbaserad-arbetsmarknadsstatistik-rams/produktrelaterat/Fordjupad-information/lokala-arbetsmarknader-la/> även tabell Förteckning över lokala arbetsmarknader för år 2021.; tabell från Skolverket Gymnasieskolan – Pendling mellan hem- och skolkommun per typ av huvudman för läsåret 2022/23.

⁷⁷ Se till exempel Skolvärlden, 19 aug 2021. Granskning: Kommunerna med högst och lägst andel behöriga lärare. <https://skolvarlden.se/artiklar/skolvarlden-granskar-klyftan-vaxer-mellan-stad-och-landsbygd> Hämtad 29 aug 2023.

vara svårt att erbjuda heltidstjänster, till exempel om skolan är liten eller om resvägen mellan olika skolenheter blir alltför lång.

Skolorna behöver aktivt motverka att begränsande mönster reproduceras

Det går inte att säga något om kausaliteten mellan de iakttagelser som har gjorts och den generellt sett låga utbildningsnivån i kommunen, men den samlade empirin tyder på att en svag utbildningstradition tenderar att spilla över på skolornas arbete. Generellt uppfattar personalen på de granskade skolorna att de elever som presterar väl ofta är de som har vårdnadshavare som engagerar sig i skolarbetet. Personalen uppfattar även att vårdnadshavare som själva är mer högt utbildade ofta är mer engagerade i elevernas utbildning. Att ingen av skolorna som har granskats har bedömts bedriva ett arbete med genomgående hög kvalitet riskerar att bidra till att det mönster som personalen beskriver reproduceras. Granskningens resultat indikerar att de normer som kan kopplas samman med en låg utbildningsnivå i allt för stor utsträckning lever kvar inom skolans väggar och följer troligtvis med eleverna vidare efter att de har avslutat grundskolan.

Det är därför anmärkningsvärt att de politiska målen för elevernas resultatutveckling i vissa fall är så lågt satta, att de i realiteten leder till att skolornas arbete med att utforma en undervisning som förmedlar höga förväntningar till eleverna försvåras. Det är också problematiskt att den kunskap som finns hos personalen på skolorna om den lokala kontexten och dess inverkan på elevernas inställning till skola och framtid i så låg grad genererar insatser och anpassningar i de granskade skolornas verksamhet, till exempel när det gäller skolornas samverkan med elevernas hem. Till problembilden kan också läggas att det viktiga studie- och yrkesvägledande uppdraget ges allt för litet fokus på dessa skolor, där elevernas möjligheter att göra medvetna och välinformerade val behöver stärkas utifrån att det förekommer normer som annars riskerar att begränsa eleverna i deras framtidsval. Det bör dock påtalas att även elever på skolor i andra typer av lokala sammanhang naturligtvis kan möta normer och föreställningar som har begränsande inverkan på deras möjligheter för framtiden. Därför är det viktigt att alla skolor, oavsett var i landet de ligger, tar hänsyn till de lokala förutsättningarna i sitt analysarbete och anpassar skolans utvecklingsarbete utifrån de lokala behoven.⁷⁸

Vikten av studie- och yrkesvägledning för att vidga elevernas perspektiv på möjliga studie- och yrkesval

Studie- och yrkesvägledning i det vida perspektivet är ett av granskningens fokusområden. Granskningens resultat bekräftar i stora drag riskbilden

⁷⁸ Skolverket (2021). Systematiskt kvalitetsarbete hos huvudmän för förskola och grundskola.; Skolverket (2012). Systematiskt kvalitetsarbete – för skolväsendet.; Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet. Regeringens proposition 2009/10:165.

som legat till grund för detta. Det viktiga studie- och yrkesvägledande arbetet med att stötta såväl elever som lärare i arbetet med att vidga elevernas perspektiv för framtiden är många gånger undanskymt. Undervisningen verkar i liten utsträckning bidra till att vidga elevernas perspektiv på framtiden.

Det finns samtidigt stor potential på de granskade skolorna att utveckla detta arbete. Bara genom att aktualisera det skolgemensamma studie- och yrkesvägledande uppdraget kan flera tillfällen skapas för eleverna att få syn på alternativa möjligheter för sin framtid. Alternativ som inte begränsas av traditioner i familjen eller på orten, eller av elevernas bakgrund och kön, utan som utgår från elevernas intressen och de ambitioner som kan väckas i takt med att elevens kunskaper utvecklas. Genom att höja kvaliteten i det skolgemensamma vägledande arbetet kan elevernas motivation för skolarbetet stärkas. En förutsättning för att åstadkomma detta är att rektorn tar ett större ansvar för att arbetet med studie- och yrkesvägledning bedrivs systematiskt och målinriktat och ser till att det får genomslag i undervisningen och därmed blir ett kontinuerligt inslag i elevernas skolvardag. För att nå dit behöver rektorn också arbeta för att öka förståelsen hos skolans personal om betydelsen som skolans studie- och yrkesvägledande arbete kan ha för elevernas framtidsmöjligheter. Skolorna kan också behöva uppmärksamma könsbundna studie- och yrkesval särskilt, då en svag utbildningstradition bidrar till könsrelaterade normer som begränsar flickor och pojkar på olika sätt.

Skolans personal behöver öka sin medvetenhet om att de faktiskt har uppdraget att hjälpa eleverna att forma mål för sin framtid och att förmå eleverna att kontinuerligt reflektera kring sitt skolarbete i förhållande till dessa framtidsmål. Genom att studie- och yrkesvägledning integreras mer i undervisningen och genom att skolans personal tydligare framhåller betydelsen av skolarbetet och kunskaper i ämnena för elevernas framtidsmöjligheter kan eleverna spöras att nå högre resultat och därmed bredda sina möjligheter för framtiden.

Skolverket hade ett långt regeringsuppdrag mellan 2013 och 2019 om att stärka studie- och yrkesvägledningen i skolväsendet, med betoning på grundskolan. Inom ramen för regeringsuppdraget genomförde Skolverket utbildningspaketet "Skola-arbetsliv" för att utveckla arbetet med att integrera studie- och yrkesvägledning i undervisningen. Skolverkets erfarenheter från det arbetet är att det med förhållandevis begränsade insatser går att stärka kunskapsområdet och nå önskade effekter för eleverna, i form av ökad motivation, vidgade perspektiv och breddade val.⁷⁹ Skolverket har också utvecklat ett webbstöd som vilar på vetenskaplig

⁷⁹ Skolverket (2019). Slutredovisning av uppdrag att genomföra fortbildningsinsatser för att förbättra kvaliteten inom studie- och yrkesvägledningen. s. 9–13.

grund för att stödja rektorer, lärare och vägledare i grundskolan i arbetet med studie- och yrkesvägledning.⁸⁰

Rektorer och lärare kan bidra till att bryta mönster som begränsar eleverna i deras kunskapsutveckling och studie- och yrkesval

Det är problematiskt att rektorerna i den här granskningen inte tar ett större ansvar för skolans kompensatoriska uppdrag. Skolorna behöver höja ambitionsnivån i arbetet med att säkerställa att förväntningarna på elevernas prestationer inte färgas av en negativ inställning till skola och utbildning eller begränsande föreställningar om eleverna. Såväl rektorer som lärare behöver uppmärksammas på att de ofrivilligt och omedvetet kan bära på begränsande uppfattningar om eleverna som på olika sätt kommer till uttryck i skolans verksamhet. Om det är svårt att nå eleverna behöver justeringar i undervisningspraktiken göras och lärarna kan behöva se över sitt bemötande och sin egen inställning till undervisningen och till eleverna. Hela skolan behöver också gemensamt ta ansvar för detta arbete och rektorn behöver organisera verksamheten så att elevhälsans kompetens när det gäller stimulerande arbetssätt kommer lärarna till del.

Även om det inte har ingått i denna granskning att mäta elevernas motivation för skolarbetet framkommer flera tecken på att de granskade skolorna har utmaningar när det gäller detta och att skolans personal inte alltid vet hur de ska göra för att förmedla höga förväntningar till eleverna och förmå dem att anstränga sig i skolarbetet.

De granskade skolorna behöver i större utsträckning arbeta för att kompensera för att såväl elever som vårdnadshavare i vissa fall har en negativ inställning till skolarbete och att somliga elever inte är motiverade att anstränga sig för att nå högre resultat. Genom att utforma en varierad och intresseväckande undervisning samt ge eleverna fler möjligheter att i undervisningen reflektera över sitt lärande och sina framtidsmål, kan lärarna stärka elevernas motivation i skolarbetet. Även om eleverna har ett eget ansvar för sitt lärande behöver lärarna ha en tydligare och mer medveten kommunikation med eleverna kring deras kunskapsutveckling och deras framtidsmöjligheter.

På de skolor som har ingått i den här granskningen finns stort utrymme för förbättringar när det gäller elevernas tillgång till stimulerande undervisning. Skolornas arbete med att utveckla undervisningen behöver i större utsträckning handla om hur alla elever kan stimuleras och lärarna behöver ha ett förhållningssätt som innebär att undervisningen utformas för att möta skolans elever. De kvalitetsbrister som har konstaterats i denna granskning när det gäller stimulerande undervisning har Skolinspektionen

⁸⁰ Skolverkets Lärportal. Studie- och yrkesvägledning i undervisningen åk F–9 . [Studie- och yrkesvägledning i undervisningen åk F-9 | Lärportalen | Skolverket](#) Hämtad 25 augusti 2023.

även sett i tidigare granskningar, där också skolor som befinner sig i andra typer av sammanhang har ingått.⁸¹ Som nämns i inledningen visade även Skolinspektionens tidigare granskning av 28 skolor med långvarigt låga kunskapsresultat att rektorerna på flera av de granskade skolorna prioriterade gymnasiebehörighet medan godkända betyg i alla ämnen framstod som ett mer sekundärt mål.⁸² Det styrker antagandet om att utmaningarna som finns på skolorna i den här granskningen inte nödvändigtvis är unika för just dem. Även om sådana resultat, utifrån sett, kan förefalla acceptabla, tyder det på att det finns skolor i riket som i någon mån präglas av en "good enough kultur". En sådan kultur medför att många elever inte sporras att utvecklas så långt som de skulle kunna. Däremot tål det att upprepas att betydelsen av det kompensatoriska arbetet, där stimulerande undervisning utgör en viktig pusselbit, blir särskilt viktigt på skolor som befinner sig i ett sammanhang där utbildningsnivån är låg. Det går att genomföra förändring och ta sig ur en negativ spiral, men det krävs gemensamma ansträngningar för att uppnå detta.⁸³

Genom att arbeta mer aktivt för att öka elevernas tillit till den egna förmågan, motivation för skolarbetet och med att vidga deras uppfattningar om framtida möjligheter kan skolan ge eleverna ökade förutsättningar att fatta självständiga och välgrundade beslut för sin framtid.

⁸¹ Skolinspektionen (2018). Utmanande undervisning för högpresterande elever.; Skolinspektionen (2022). Stimulerande undervisning för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.

⁸² Skolinspektionen (2021). Långvarigt låga kunskapsresultat – Grundskolor som under 10 år haft en hög andel elever utan godkända betyg i alla ämnen. s. 6, 38.

⁸³ Ibid.

Referenser

Beach, D. och Öhrn, E. (2021). Arbetsmarknad, utbildningsval och möjligheter på landsbygden – Den lokala kontextens relationer till metrocentrisk skolpolitik. *Utbildning Och Demokrati*, vol. 30(3).

Förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet.

Gruffman, U. (2010). Klassresenärer och kvarstannare. I: Lundahl, L. (Red). Att bana vägen mot framtiden. *Karriärval och vägledning i individuellt och politiskt perspektiv*. s. 63–90.

Gullstrand, J. och Hammarlund, C. (2016). Plats att växa – geografi och tillväxt i svenska kommuner. Lund: *AgriFood Economics Centre*.

Hallinger. (2011)., Moos. m.fl. (2011)., Wahlstrom. m.fl. (2015).
I: Nordholm, D., Nihlfors, E. och Arnqvist, A. (2021). Perceptions on the Local School and Further education: A Rural School Leader's Perspective. *Scandinavian Journal of educational research*, vol 66. (1).

Hattie, J. (2012). *Synligt lärande för lärare*. Stockholm: Natur & Kultur.

Holm, A-S. (2014). Framtiden och betydelsen av betyg. Göteborg: *Gothenburg Studies in Educational Sciences* 363.

Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (2020). *Jämlikhet i möjligheter och utfall i den svenska skolan*. Rapport 2020:7.

Jarl, M., Blossing, U., Andersson, K. (2017) Att organisera för skolframgång. Strategier för en likvärdig skola. Stockholm: Natur och Kultur.

Jämställdhetsmyndigheten (2022). *Val efter eget kön. En kunskapssammanställning om könsskillnader i utbildningsval*. Rapport 2022:4.

Lidström, L., Holm, A-S. och Lundström, U. (2014). Maximising opportunities and minimising risks. Young people's upper secondary school choices in Swedish quasi-markets. *Young. Nordic Journal of Youth Research*, vol. 22(1).

Lundahl, L. (2010). Valen, vägarna och samhällets stöd. I Lundahl, L. (Red). Att bana vägen mot framtiden. *Karriärval och vägledning i individuellt och politiskt perspektiv*. Lund: Studentlitteratur.

Lundqvist, C. (2010). *Möjligheternas horisont. Etnicitet, utbildning och arbete i ungas berättelser om karriärer*. Linköping *Studies in Arts and Science*, No. 510. Linköping: Linköpings universitet.

Nihlfors, E. och Johansson, O. (2015). *När nationell policy möter lokala genomförande-arenor*.

Nordholm, D., Nihlfors, E. och Arnqvist, A. (2021). Perceptions on the Local School and Further education: A Rural School Leader's Perspective. *Scandinavian Journal of educational research*, vol 66(1).

Regeringens proposition (2009/10:165). *Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet*.

Rosvall, P-Å. m.fl. (2018). Young people's career choices in Swedish rural contexts: Schools' social codes, *migration and resources*. *Journal of rural studies*, vol. 60(3).

Saha, L. J. och Dworkin, A. G. (Red) (2009). *International handbook of research on teachers and teaching*. New York: Springer.

Sandell A. (2007). Utbildningssegregation och självsortering – Om gymnasieval, genus och lokala praktiker. *Malmö studies in educational sciences*, No. 31.

Skolinspektionen (2010). *Rätten till kunskap*. (dnr 2009:2037).

Skolinspektionen (2013). *Studie- och yrkesvägledning i grundskolan*. (dnr 2011:3033).

Skolinspektionen (2014). *Stöd och stimulans i klassrummet*. (dnr 2011:6494).

Skolinspektionen (2017). *Språkintröduktion i gymnasieskolan*. (dnr 2016:11440).

Skolinspektionen (2018). *Utmanande undervisning för högpresterande elever*. (dnr 2017:7328).

Skolinspektionen (2019). *Studie- och yrkesvägledning i undervisningen på yrkesprogram i gymnasieskolan*. (dnr 2017:102).

Skolinspektionen (2021). *Långvarigt låga kunskapsresultat – Grundskolor som under 10 år haft en hög andel elever utan godkända betyg i alla ämnen*. (dnr 2020:2189).

Skolinspektionen (2022). *Stimulerande undervisning för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling – Med fokus på undervisningen i årskurs 4.* (dnr 2019:5786).

Skolverket (2012). *Högpresterande elever, höga prestationer och undervisningen.*

Skolverket (2012). *Systematiskt kvalitetsarbete – för skolväsendet.*

Skolverket (2013). *Arbete med studie- och yrkesvägledning.* Skolverkets allmänna råd.

Skolverket (2018). *Analyser av familjebakgrundens betydelse för skolresultaten och skillnader mellan skolor – En kvantitativ studie av utvecklingen över tid i slutet av grundskolan.* Rapport 467.

Skolverket (2019). *Slutredovisning av uppdrag att genomföra fortbildningsinsatser för att förbättra kvaliteten inom studie- och yrkesvägledningen. Slutredovisning av regeringsuppdrag.*

Skolverket (2020). *Att välja för framtiden, skolans stöd genom vägledning och lärande.* Forskning för skolan.

Skolverket (2020). *Likvärdig utbildning i svensk grundskola? En kvantitativ analys av likvärdighet över tid.*

Skolverket (2020). *Skolverkets lägesbedömning 2020.*

Skolverket (2021). *Systematiskt kvalitetsarbete hos huvudmän för förskola och grundskola.*

Skolverket (2022). *Slutbetyg i grundskolan 2022.*

Skolverket (2023). *Skolverkets bedömning av läget i skolväsendet 2023.* Rapport 2023:9.

Skolverket (2023). *PIRLS 2021 – Läsförmågan hos svenska elever i årskurs 4 i ett internationellt perspektiv.*

Skolverkets Lärportal. *Studie- och yrkesvägledning i undervisningen åk F–9.* <<https://larportalen.skolverket.se/moduler/M931>>. Hämtat 25 augusti 2023.

Skolvärlden (2019). *Granskning: Kommunerna med högst och lägst andel behöriga lärare.* <<https://skolvarlden.se/artiklar/skolvarlden-granskar-klyftan-vaxer-mellan-stad-och-landsbygd>>. Hämtat 29 aug 2023.

SOU (2000:87). *Regionalpolitiska utredningens slutbetänkande.*

SOU (2019:4). *Framtidsval – karriärvägledning för individ och samhälle.*

SOU (2020:33). *Planering och dimensionering av gymnasial utbildning.*

Statistiska centralbyrån (u.å.). *Lokala arbetsmarknader.*

<<https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/arbetsmarknad/sysselsattning-forvarvsarbete-och-arbetstider/registerbaserad-arbetsmarknadsstatistik-rams/produktrelaterat/Fordjupad-information/lokala-arbetsmarknader-la/>>. Hämtat 25 augusti 2023.

Statistiska Centralbyrån. (2022). *Befolkningsstatistik för 2022.*

<https://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START_BE_BE0101_BE0101A/BefolkningNy/>. Hämtat 8 juni 2023.

Statistiska Centralbyrån (2022). *Utbildningsnivån i Sverige.*

<<https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/utbildning-jobb-och-pengar/utbildningsnivan-i-sverige/>>. Hämtat 5 juni 2023.

Statistiska Centralbyrån (2023). *Befolkningens utbildning 2022.*

<<https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/utbildning-och-forskning/befolkningens-utbildning/befolkningens-utbildning/pong/publikationer/befolkningens-utbildning-2022/>>. Hämtat 8 augusti 2023.

Statistiska Centralbyrån (2023). *Föräldrars utbildningsnivå och närhet till universitet viktiga faktorer för högskolestudier.*

<<https://www.scb.se/hitta-statistik/artiklar/2022/foraldrars-utbildningsniva-och-narhet-till-universitet-viktiga-faktorer-for-hogskolestudier/>>. Hämtat 25 augusti 2023.

Sunnerfjell, J. (2023). Un-learning to labour? Activating the unemployed in a former industrial community. Lund: Arkiv förlag. *Sociologisk forskning*, vol 60(1).

Svenskt näringsliv (2021). *Bra skolor i hela landet – skillnader i resultat mellan stad och land i TIMSS 2019.*

Sveriges kommuner och landsting (2018). *Socioekonomisk resursfördelning i skola.*

Sveriges kommuner och landsting (2019). *Se, förstå och förändra – Att motverka könsskillnader i skolresultat.*

Uddbäck H. (2021). Att stanna kvar – Arbete, plats och mobilitet i småstaden. Diss., Department of Sociology and Work Science, University of Gothenburg.

Utbildningsdepartementet (2010). *Skollag (2010:800)*.

Universitets- och högskolerådet (2017). *Utbildning går i arv*. Rapport 2017:3.

Universitetskanslersämbetet (2019). *Rekryteringen till högskolestudier – regionala och sociala faktorer påverkar*.

Universitetskanslersämbetet och Statistikmyndigheten (2022). *Universitet och högskolor Högskolenybjörjare 2021/22 och doktorandnybjörjare 2020/21 efter föräldrarnas utbildningsnivå*.

Westlund, H. (2014). De undanskymda utvecklingskrafterna – Socialt kapital, "platsöverskott" och entreprenöriell samverkan. I: Engström, C-J. (Red). *Den attraktiva regionen: en antologi om tillgänglighet och regional utveckling*. Trafikverkets publikationer: 2014:037.

Bilagor

Förteckning över bilagor:

Bilaga 1 – Aktuella bestämmelser

Bilaga 2 – Skolinspektionens kvalitetskriterier

Bilaga 3 – Metod och urval

Bilaga 4 – Granskade verksamheter

Bilaga 5 – Referenspersoner

Bilaga 6 – Tabell med beskrivande statistik för de granskade skolorna och kommunerna de ligger i

Bilaga 7 – Information om de granskade skolorna och kommunerna de ligger i

Bilaga 1. Aktuella bestämmelser

Skolinspektionens granskning ska avse den granskade verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer (26 kap. 20 § skollagen). Nedan redovisas de mål och riktlinjer som är relevanta för den här granskningen.

Stimulera eleverna att utvecklas och stärka elevernas tillit till den egna förmågan

Av skollagen framgår att utbildningen inom skolväsendet ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Alla barn och elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.⁸⁴

Av läroplanen framgår att undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper. Skolan har ett särskilt ansvar för de elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen.⁸⁵ Även elever som lätt uppfyller de betygskriterier som minst ska uppfyllas ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling.⁸⁶ Undervisningen kan därför aldrig utformas lika för alla.

Av läroplanen framgår vidare att skolans uppdrag är att främja lärande där individen stimuleras att inhämta och utveckla kunskaper och värden. Skolan ska stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende.⁸⁷ Utforskande, nyfikenhet och lust att lära ska utgöra en grund för skolans verksamhet.⁸⁸

Alla som arbetar i skolan ska samverka för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande. Skolan ska sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära. Strävan ska vara att skapa de bästa samlade betingelserna för elevernas bildning, tänkande och kunskapsutveckling. Personlig trygghet och självkänsla grundläggs i hemmet, men även skolan har en viktig roll. Varje elev har rätt att i skolan

⁸⁴ 1 kap. 4 § och 3 kap. 2 § skollagen (2010:800).

⁸⁵ Förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr22), avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning.

⁸⁶ 3 kap. 2 § skollagen.

⁸⁷ Lgr22, avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

⁸⁸ Lgr22, avsnitt 2.2 Kunskaper.

få utvecklas, känna växandets glädje och få erfara den tillfredsställelse som det ger att göra framsteg och övervinna svårigheter.⁸⁹

Läraren ska stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan.⁹⁰ Läraren ska vidare: ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande. Läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven bland annat utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga samt upplever att kunskap är meningsfull och att den egna kunskapsutvecklingen går framåt.⁹¹

Som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen. Rektorn ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen och kunskapskraven. Rektorn har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får den ledning och stimulans de behöver. Vidare har rektorn ett särskilt ansvar för att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och att lära av varandra för att utveckla utbildningen.⁹²

Vidga elevernas perspektiv på framtida studie- och yrkesval

Enligt skollagen ska elever i alla skolformer utom förskolan och förskoleklassen ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses.⁹³

I läroplanen anges att skolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola kan göra väl underbyggda val av fortsatt utbildning och yrkesinriktning.⁹⁴ Skolans mål är att varje elev kan granska olika valmöjligheter och ta ställning till frågor som rör den egna framtiden och har kännedom om möjligheter till fortsatt utbildning i Sverige och i andra länder. Alla som arbetar i skolan ska bidra till att elevens studie- och yrkesval inte begränsas av könstillhörighet eller av social eller kulturell bakgrund. Läraren ska bidra med underlag för varje elevs val av fortsatt utbildning. Studie- och yrkesvägledaren, eller den personal som fullgör

⁸⁹ Lgr22, avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag, God miljö för utveckling och lärande.

⁹⁰ Lgr22, avsnitt 2.2 Kunskaper.

⁹¹ Lgr22, avsnitt 2.2 Kunskaper.

⁹² Lgr22, avsnitt 2.8 Rektorns ansvar.

⁹³ 2 kap. 29 § skollagen (2010:800).

⁹⁴ Lgr22, avsnitt 2.2 Kunskaper.

motsvarande uppgifter, ska informera och vägleda eleverna inför den fortsatta utbildningen och yrkesinriktningen.⁹⁵

Skolan har också ett ansvar för att motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling. Hur skolan organiserar utbildningen, hur eleverna blir bemötta samt vilka krav och förväntningar som ställs på dem, bidrar till att forma deras uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt.⁹⁶ Genom utbildningen ska eleverna utveckla en förståelse av hur olika uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter. Skolan ska därigenom bidra till att eleverna utvecklar sin förmåga att kritiskt granska könsmonster och hur de kan begränsa människors livsval och livsvillkor.⁹⁷ Läraren ska synliggöra och med eleverna diskutera hur olika uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter samt hur könsmonster kan begränsa egna livsval och livsvillkor.⁹⁸

Rektorn har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen och, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att den studie- och yrkesorienterande verksamheten organiseras så att eleverna får vägledning inför de olika val som skolan erbjuder och inför fortsatt utbildning.⁹⁹

⁹⁵ Lgr22, avsnitt 2.6 Skolan och omvärlden.

⁹⁶ Lgr22, avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning.

⁹⁷ Lgr22, avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

⁹⁸ Lgr22, avsnitt 2.1 Normer och värden.

⁹⁹ Lgr22, avsnitt 2.8 Rektorns ansvar.

Bilaga 2. Skolinspektionens kvalitetskriterier

Här redovisas de kvalitetskriterier som definierar vad Skolinspektionen anser utgöra hög kvalitet. Kriterierna utgår från vad som framgår av aktuella bestämmelser¹⁰⁰, forskning, beprövad erfarenhet, myndighetens samlade kunskap och Skolverkets stödmaterial¹⁰¹.

Kvalitetskriterier för att besvara frågeställning 1a: I vilken utsträckning präglas undervisningen av tillit till elevernas förmåga och stimulerar dem att utvecklas så långt som möjligt?

1.1 Stimulans utifrån elevens kunskapsmässiga nivå

Lärarna utformar undervisningen utifrån en hög tillit till elevernas förmåga att prestera. Lärarna utformar undervisningen så att alla elever, utifrån deras kunskapsmässiga nivåer, stimuleras och utmanas att nå så långt som möjligt. Vid behov samverkar lärarna och elevhälsan för att möta och stimulera eleverna utifrån deras kunskapsmässiga nivåer.

1.2 Återkoppling och uppmuntran

Lärarna stärker elevernas tillit till den egna förmågan genom att ge dem uppmuntran och bekräftelse för sina ansträngningar. Lärarna ger kontinuerlig återkoppling till eleverna om hur de ligger till just nu och om hur de kan arbeta för att utvecklas ändå mer.¹⁰² Lärarna ser till att eleverna får uppleva att de gör framsteg och att den egna kunskapsutvecklingen går framåt.

Kvalitetskriterier för att besvara frågeställning 1b: I vilken utsträckning integreras inslag i undervisningen som syftar till att vidga elevernas perspektiv på möjliga studie- och yrkesval?

1.3 Vägledning och vidgade perspektiv

Lärarna förmedlar en positiv syn på skolarbete och betydelsen av skolarbete för elevernas framtida studie- och yrkesval. Lärarna integrerar studie- och yrkesvägledningen i undervisningen och bidrar därigenom till att synliggöra faktorer¹⁰³ som kan påverka studie- och yrkesval. Lärarna visar i undervisningen upp en bred vy av möjliga studie- och yrkesval.

Kvalitetskriterier för att besvara frågeställning 2a: I vilken utsträckning skapar rektorn förutsättningar för en undervisning som förmedlar tillit till elevernas förmåga och ger dem möjlighet att utvecklas så långt som möjligt?

¹⁰⁰ Se bilaga 2.

¹⁰¹ Såsom Allmänna råd med kommentarer, Skolverket (se referenslista).

¹⁰² Saha, L. J. och Dworkin, A. G. (red.) (2009). International handbook of research on teachers and teaching. P. 2.

¹⁰³ Såsom socioekonomisk bakgrund, kön och kulturell bakgrund.

2.1 Engagemang för skolarbetet ("utbildningens status")

Rektorn är väl insatt i hur skolans lokala kontext¹⁰⁴ kan prägla skolpersonalens, vårdnadshavarnas och elevernas förväntningar och inställning till skolarbete. Rektorn agerar vid behov för att förändra en låg förväntansbild. Rektorn försäkras sig om att skolans personal förmedlar tillit till elevernas förmåga i syfte att stärka elevernas engagemang för skolarbetet.

2.2 Möjlighet till kunskapsutveckling

Rektorn ser till att det finns ett skolgemensamt arbete kring elevernas kunskapsutveckling. Efter uppföljningar av elevresultat och skolans arbetsprocesser vidtar rektor vid behov åtgärder¹⁰⁵ för att alla elever ska ges möjlighet att nå så långt som möjligt. Rektorn förmedlar att det är skolans ansvar¹⁰⁶ att se till att eleverna ges förutsättningar att utvecklas så långt som möjligt.¹⁰⁷

Kvalitetskriterier för att besvara frågeställning 2b: I vilken utsträckning skapar rektorn förutsättningar för ett arbete som syftar till att vidga elevernas perspektiv på framtida studie- och yrkesval?

2.3 Perspektiv på studie- och yrkesval

Rektorn förmedlar betydelsen av att elever får en bred bild av möjliga studie- och yrkesval, till såväl studie- och yrkesvägledaren som till lärarna. Rektorn ger förutsättningar för en vägledning som är integrerad i undervisningen och som vidgar elevers perspektiv.

¹⁰⁴ Skolans lokala kontext kan handla om socioekonomiskt område, demografi, utbildningstradition, geografiskt läge (lokalsamhälle) eller liknande. Begreppet demografi innefattar bland annat befolkningens fördelning, storlek och sammansättning. Befolkningens sammansättning kan i sin tur bland annat avse ålder, kön, yrke, etnicitet och religion. Huvudmannasammanhang och konkreta yttre förutsättningarna för rektorns ledarskap såsom resurser och tillgång till behöriga lärare avgränsas bort i detta kriterium.

¹⁰⁵ Åtgärderna kan exempelvis handla om kompetensutveckling, organisationsförändringar eller samverkan (internt och/eller med externa aktörer) så att lärarna ges förutsättningar att ge alla elever möjlighet att nå längre.

¹⁰⁶ Skolans ansvar innebär att det finns ett tydligt individuellt såväl som gemensamt ansvarstagande för att höja elevernas kunskapsresultat.

¹⁰⁷ Jarl, M., Blossing, U. och Andersson, K. (2017). Att organisera för skolframgång. Strategier för en likvärdig skola. S. 6–93, 140–150.

Bilaga 3. Metod och urval

Urval av granskade skolor

Granskningen omfattar 30 kommunala grundskolor. De granskade skolorna ligger i 30 av de kommuner med lägst utbildningsnivå i landet, mätt som andelen invånare i åldern 16 år och äldre med eftergymnasial utbildning¹⁰⁸. Samtliga kommuner som ingår i granskningen finns i den kvartilen med lägst utbildningsnivå. I riket har i genomsnitt 36 procent av befolkningen eftergymnasial utbildning. I den kommun i urvalet med högst utbildningsnivå är det 22 procent av invånarna som har eftergymnasial utbildning. Syftet med urvalsdesignen är att försöka fånga skolor där risken för låga förväntningar på elevernas skolprestationer är stor.

Inom respektive kommun som har fallit ut i urvalet har en kommunal skolenhet valts ut slumpmässigt, för att avgränsa granskningens omfattning. Endast kommunala skolenheter som erbjuder årskurserna 7–9 ingår. Utöver detta begränsas också urvalet av myndighetens generella urvalsprinciper. Dessa innebär bland annat att skolor som har inspekterats under det senaste året har exkluderats från granskningen. Även skolor som deltar i, eller inom ett år före urvalsdragningen har avslutat sin medverkan i Skolverkets satsning ”Samverkan för bästa skola” har exkluderats från urvalet. Inte heller de skolenheter som har valts ut för granskningsformen tillsyn ingår i urvalet. Dessa avgränsningar har inneburit att somliga kommuner med få skolenheter inte har kommit med i granskningen, trots att befolkningen i kommunen har en låg utbildningsnivå.

De granskade skolorna är geografiskt spridda över landet. I vissa kommuner där skolorna ligger är det relativt kort pendlingsavstånd till en större tätort, där det kan finnas ett bredare utbud av studievägar och arbetstillfällen. Andra skolor ligger på mer geografiskt isolerade platser. I sju av kommunerna som ingår i urvalet saknas gymnasieskola inom kommunen medan det i sju andra kommuner i stället är många elever från andra kommuner som pendlar till en gymnasieskola i kommunen. Kommunerna som de granskade skolorna ligger i är små jämfört med riket när det gäller befolkningsmängd. År 2022 var rikssnittet 36 280 invånare per kommun. I granskningen är det ingen kommun som har fler invånare än rikssnittet och 19 kommuner har färre än 10 000 invånare.

Kommungrupp enligt Jordbruksverkets indelning

Kommuntyp	Antal kommuner
Mycket glesa landsbygdskommuner	1
Glesa landsbygdskommuner	16
Glesa blandade kommuner	1
Tätortsnära landsbygdskommuner	8
Täta blandade kommuner	4
Storstadskommuner	0

¹⁰⁸ Uppgifterna är hämtade ur SCB:s register Befolkningens utbildning i september 2022.

Empiri och insamlingsmetod

Granskningens underlag för bedömning har inhämtats genom intervjuer vid skolbesök, dokumentstudier samt statistik. Intervjuerna har protokollförts och verksamheterna har fått möjlighet att kontrollera dessa protokoll för faktafel.

Dokumentstudier

Inför verksamhetsbesöken har Skolinspektionen begärt in dokumentation som visar skolans senaste analys om vad som påverkar och orsakar kunskapsresultaten i årskurserna 7–9 samt skolans plan för studie- och yrkesvägledning.

Dessutom har huvudmannen fått lämna skriftliga beskrivningar av olika delar av skolans verksamhet som har varit relevanta för granskningen. Skolorna har bland annat lämnat uppgifter om antal elever, de senaste kunskapsresultaten, uppgifter om studie- och yrkesvägledaren, skolledningen och elevhälsan samt en förteckning över alla undervisande lärare. Det kan finnas en diskrepans mellan offentlig statistik och den statistik som har inhämtats från skolorna. Det beror bland annat på att den officiella statistiken ofta samlas in vid en viss tidpunkt och uppgifterna från skolorna kan ha ändrats sedan dess.

Dokumentstudierna har bland annat använts i förberedelsearbetet inför skolbesöken. Vissa uppgifter har också följts upp vid intervjuerna för att skapa fördjupad förståelse för de verksamheter som har granskats.

Intervjuer

Skolinspektionens skolbesök genomfördes under hösten och våren läsåret 2022/23. Skolinspektionen har genomfört de flesta intervjuerna på plats i de granskade skolorna, men vissa intervjuer har av praktiska skäl ägt rum digitalt.

Intervjuerna har genomförts i form av gruppintervjuer med elever, i årskurs 8 och 9, lärare som undervisar på högstadiet samt med studie- och yrkesvägledaren och personal med specialpedagogisk kompetens i olika konstellationer, beroende på skolans organisation. Dessutom har Skolinspektionen intervjuat skolornas rektorer. Eleverna har blivit intervjuade årskursvis och i könsintegrerade grupper med en jämn fördelning av pojkar och flickor. Vid intervjuerna med lärarna har det funnits representation från såväl de teoretiska som de praktiska och estetiska ämnena. Vid varje skola har även minst en samhällskunskapslärare deltagit vid någon av lärarintervjuerna. Såväl behöriga som obehöriga lärare har intervjuats.

Vid intervjuerna har Skolinspektionens utredare utgått från ett gemensamt intervjustöd, men frågornas formulering och ordning liksom vilka följdfrågor som har ställts har varierat mellan intervjuerna.

Intervjuerna och den insamlade dokumentationen ligger till grund för de bedömningar som Skolinspektionen gör av kvaliteten i arbetet med att genom undervisning och studie- och yrkesvägledning stärka elevernas tillit till den egna förmågan, ge dem möjlighet till utveckling och en bred bild av möjliga studie- och yrkesval.

Statistik

Inför verksamhetsbesöken har Skolinspektionen även tagit del av offentlig statistik och de senaste resultaten från Skolinspektionens skolenkät för de skolor som har granskats.

Bedömning av kvalitet utifrån kriterier

Granskningens resultat baseras på Skolinspektionens bedömning som har gjorts utifrån kvalitetskriterier för de granskade områdena. Dessa kriterier är framtagna av Skolinspektionen och specifika för granskningen. Kriterierna baseras på en uttolkning av nationella mål och riktlinjer och den forskning som ligger till grund för granskningens problembild.

I denna granskning handlar det om hur lärarna i undervisningen tillämpar arbetssätt som stärker elevernas tillit till den egna förmågan, ger stimulans för att nå längre samt om hur lärarna integrera studie- och yrkesvägledning som vidgar elevernas perspektiv. Skolövergripande handlar det om rektorns ledning och styrning och skolans arbete i stort när det gäller studie- och yrkesvägledning. Skolinspektionens bedömning har gjorts på en tregradig skala och sammanställts i ett beslut för varje granskad skola som kommuniceras till berörda huvudmän. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas. Kriterierna som definierar vad Skolinspektionen har bedömt utgöra hög kvalitet inom respektive bedömningsområde finns i bilaga 2.

Analysmetod

Analysen av granskningens iakttagelser utgår från granskningens problembild, som är baserad på forskning och tidigare granskningar på området. Antalet verksamheter och urval är valda för att ge möjlighet att lyfta en bredd av exempel och identifiera eventuella mönster.

I den övergripande analysen för rapporten har iakttagelser från de underlag som har samlats in och bedömningar från Skolinspektionens verksamhetsbeslut sammanställts.

Vissa iakttagelser har kvantifierats för att visa hur återkommande företeelser är i de granskade verksamheterna. De kvantifierade iakttagelserna ger inte en nationell lägesbeskrivning, men den övergripande bilden kan ändå vara relevant för andra verksamheter än de som har granskats. Skolinspektionens tematiska kvalitetsgranskningar ska kunna användas som underlag för det lokala utvecklingsarbetet av landets samtliga skolor, verksamheter eller huvudmän.

Bilaga 4. Granskade verksamheter

Skola	Huvudman
Varagårdsskolan	BJUVS KOMMUN
Hyllinge skola	ÅSTORPS KOMMUN
Petreskolan	HOFORS KOMMUN
Fränstaskolan	ÅNGE KOMMUN
Smedbergsskolan 4-9	VANSBRO KOMMUN
Stenbockskolan MH	BOXHOLMS KOMMUN
Vargbroskolan	STORFORS KOMMUN
Nossebro skola år 6-9	ESSUNGA KOMMUN
Bengtsgården	BENGTSFORS KOMMUN
Nästegårdsskolan åk 7-9	VARA KOMMUN
Älvåkraskolan	ÄLVSBYNS KOMMUN
Bäckaskolan 7-9	GNOSJÖ KOMMUN
Fridhemsskolan	ARVIDSJAURS KOMMUN
Vammarskolan 4-9	VALDEMARSVIKS KOMMUN
Hiernes skolan F-9	EDA KOMMUN
Mogaskolan 7-9	SVENLJUNGA KOMMUN
Klockarhagsskolan åk 7-9	HÄLLEFORS KOMMUN
Hammarskolan	SURAHAMMARS KOMMUN
Fröviskolan 7-9	HÖGSBY KOMMUN
Kyrkbacksskolan 7-9	LJUSNARSBERGS KOMMUN
Kälarne skola	BRÄCKE KOMMUN
Fjällsjöskolan	STRÖMSUNDS KOMMUN
Ölmestadskolan	GISLAVEDS KOMMUN
Kyrkhedens skola 4-9	HAGFORS KOMMUN
Östervåla skola 7-9	HEBY KOMMUN
Risbroskolan	FAGERSTA KOMMUN
Gullstensskolan åk 7-9	GULLSPÅNGS KOMMUN
Alftaskolan 7-9	OVANÅKERS KOMMUN
Hagaskolan	DALS-EDS KOMMUN
Stora Vallaskolan	DEGERFORS KOMMUN

Bilaga 5. Referenspersoner

Skolverket: Gunilla Petersen, Enheten för processtöd och elevhälsa, har varit projektets kontaktperson. Mikaela Zelmerlöv, Enheten för Skola och arbetsliv, och medarbetare från Samverkan för bästa skola har bidragit med synpunkter.

Vetenskaplig expert: Daniel Nordholm, universitetslektor vid Institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningsstudier, Uppsala universitet.

Bilaga 6. Tabell med beskrivande statistik för de granskade skolorna och kommunerna de ligger i

Skola	Huvudman	Andel (%) elever på skolan med föräldrar som har eftergymnasial utbildning (Genomsnitt för 2020-2023)	Andel (%) av befolkningen i kommunen 16 år och äldre med eftergymnasial utbildning hösten 2022	Andel (%) elever i kommunen på högskoleförberedande program hösten 2022	Andel (%) elever i kommunen på yrkesprogram hösten 2022	Andel elever i kommunen på introduktionsprogram hösten 2022	Andel (%) elever på skolan som uppnått kunskapskraven i samtliga ämnen i åk 9 (Genomsnitt för 2020-2022)
URVALET		40,0	21,0	41,9	45,9	12	69,0
RIKET		59,0	36,0	60,8	29,0	10,2	74,7
Fridhemsskolan	ARVIDSJAURS KOMMUN	45,7	22,1	42,8	52,8	4,4	83,7
Bengtsgården	BENGTSFORS KOMMUN	43,5	21,8	43,1	44,4	12,5	66,1
Varagårdsskolan	BJUVS KOMMUN	32,3	19,6	44,3	43,8	12	71,6
Stenbocksskolan MH	BOXHOLMS KOMMUN	48,3	22,5	39,6	52,8	7,5	70,5
Kälarne skola	BRÄCKE KOMMUN	43,0	21,4	34,8	55,1	10,1	92,0
Hagaskolan	DALS-EDS KOMMUN	49,6	21,1	38,2	58	3,8	77,4
Stora Vallaskolan	DEGERFORS KOMMUN	37,0	20,1	42,3	37,2	20,5	61,5
Hiernes skola F-9	EDA KOMMUN	35,3	18,0	35,1	52,9	12	70,6
Nossebro skola år 6-9	ESSUNGA KOMMUN	39,2	20,9	40,8	49,3	9,9	80,0
Risbro skola	FAGERSTA KOMMUN	41,3	21,4	42,1	35	22,9	58,2
Ölmestads skola	GISLAVEDS KOMMUN	45,6	20,9	52,9	32,9	14,2	77,9
Bäckaskolan 7-9	GNOSJÖ KOMMUN	39,0	19,6	53,8	31,1	15,1	66,0
Gullstenskolan åk 7-9	GULLSPÅNGS KOMMUN	31,0	19,5	41,4	53,8	4,8	68,0
Kyrkhedens skola 4-9	HAGFORS KOMMUN	40,5	19,9	46,6	42,6	10,8	72,7
Östervåla skola 7-9	HEBY KOMMUN	38,5	21,7	42,1	41,6	16,3	49,0
Petres skola	HOFORS KOMMUN	39,0	19,9	35,5	52,2	12,3	75,7
Klockarhagsskolan åk 7-9	HÄLLEFORS KOMMUN	33,0	19,4	45,1	47,1	7,8	60,2
Frövaskolan 7-9	HÖGSBY KOMMUN	36,3	19,8	35,1	47,8	17,1	56,5
Kyrkbacksskolan 7-9	LIUSNARSBERGS KOMMUN	39,8	18,6	37,7	46,2	16,2	58,6
Alftaskolan 7-9	OVANÅKERS KOMMUN	35,0	21,2	49,6	36,3	14,1	65,0
Vargbro skola	STORFORS KOMMUN	35,2	19,6	33,6	53,6	12,9	78,0
Fjällsjö skola	STRÖMSUNDS KOMMUN	42,7	21,0	36,8	54	9,2	57,9
Hammar skola	SURAHAMMARS KOMMUN	43,0	20,9	44,7	46,2	9,1	67,4
Mogaskolan 7-9	SVENLJUNGA KOMMUN	34,0	20,6	45,6	42,6	11,9	66,7
Vammars skola 4-9	VALDEMARSVIKS KOMMUN	43,7	21,5	39,1	54	6,9	59,6
Smedbergsskolan 4-9	VANSBRO KOMMUN	34,3	19,5	41,8	43,7	14,6	70,7
Nästegårdsskolan åk 7-9	VARA KOMMUN	42,1	21,6	44,4	43,9	11,7	69,9
Fränstaskolan	ÅNGE KOMMUN	41,3	20,6	36,7	42,5	20,8	70,5
Hyllinge skola	ÅSTORPS KOMMUN	41,7	21,6	49,5	32,8	12,4	67,4
Älvåkraskolan	ÄLVSBYNS KOMMUN	38,9	21,4	42,3	51,9	5,8	82,1

Bilaga 7. Information om de granskade skolorna och kommunerna de ligger i

I denna bilaga sammanfattas information om respektive granskad skola.

Statistiska uppgifter för riket

Andelen elever med föräldrar som har eftergymnasial utbildning var 59 procent för riket i genomsnitt åren 2020–2023.

Sett till hela rikets befolkning, 16 år och äldre, hade 36 procent eftergymnasial utbildning 2022.

Hösten 2022 gick 60,8 procent av eleverna i riket på ett högskoleförberedande program, 29 procent gick på ett yrkesprogram och 10,2 procent gick på ett introduktionsprogram.

Källor

Information om skolan

Samtlig information om skolan kommer från Skolverkets statistik, med undantag för informationen om studie- och yrkesvägledaren som har erhållits under intervjuerna som har genomförts inom granskningen.

Information om gymnasieskolan

Informationen om gymnasieutbudet kommer från Skolverkets statistik. Statistiken om andelen elever på högskoleförberedande, yrkesförberedande och introduktionsprogram kommer från Statistiska centralbyrån (SCB) och Skolverket och är hämtad från Kolada.

Informationen om andelen ungdomar som varken arbetar eller studerar är hämtad från Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor.

Information om kommunen

Uppgift om kommungruppsstillhörighet kommer från Tillväxtverket. Uppgift om antalet invånare är hämtad från SCB. Uppgiften om befolkningsökning/-minskning kommer från SCB och är hämtad från Kolada.

Andelen av kommunens befolkning över 16 år som har eftergymnasial utbildning är hämtad från SCB. Andelen förvärvsarbetande som bor och arbetar inom kommungränsen kommer från SCB och är hämtad från Kolada. Uppgiften om arbetslösheten kommer från Arbetsförmedlingen och SCB och är hämtad från Kolada.

Informationen om de branscher som sysselsatte störst andel av nattbefolkningen i kommunen kommer från SCB och är hämtad från Kolada.

Aftaskolan 7–9 i Ovanåkers kommun

Information om skolan

Aftaskolan 7–9 ligger i tätorten Alfta. Läsåret 2022/23 gick 142 elever på Aftaskolan 7–9. Under perioden 2020–2023 hade i genomsnitt 40 procent av eleverna minst en förälder med eftergymnasial utbildning och den genomsnittliga andelen elever med utländsk bakgrund var 25 procent.

Den genomsnittliga andelen lärare med behörighet i minst ett ämne under perioden 2021–2023 var 74 procent. På skolan arbetade läsåret 2022/23 en examinerad studie- och yrkesvägledare 40 procent.

Vårterminen 2022 hade 61,5 procent av eleverna som gick ut årskurs 9 uppnått kunskapskraven i alla ämnen, 69,2 procent blev behöriga till gymnasieskolans yrkesprogram och det genomsnittliga meritvärdet för 17 ämnen var 205,5.

Information om gymnasieskolan

I Ovanåkers kommun fanns det läsåret 2022/23 tillgång till högskoleförberedande program, yrkesprogram och introduktionsprogram på gymnasieskola inom kommunen. Totalt 27 procent av eleverna pendlade till en gymnasieskola i en annan kommun.

År 2022 gick 49,6 procent av gymnasieeleverna i Ovanåkers kommun på högskoleförberedande program, 36,3 procent på yrkesprogram och 14,1 procent på introduktionsprogram. Av ungdomarna i åldern 16–24 år var det 8,1 procent som varken arbetade eller studerade år 2021.

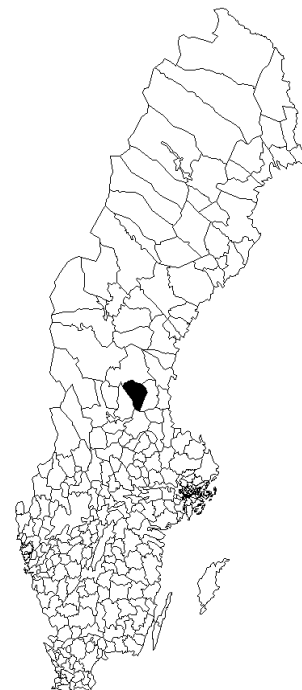
Information om kommunen

Ovanåkers kommun tillhör gruppen avlägset belägna landsbygdskommuner och hade 11 622 invånare år 2022. Mellan åren 2017 och 2022 ökade befolkningen med 0,1 procent.

År 2022 hade 21 procent av kommunens befolkning över 16 år eftergymnasial utbildning. Av de förvärvsarbetande som bodde i kommunen år 2021 var det 80 procent som också arbetade inom kommungränsen. Arbetslösheten i åldern 16–64 år var 5,8 procent år 2022.

De fem branscher som år 2021 sysselsatte störst andel av nattbefolkningen i kommunen var:

- tillverkning och utvinning – 29,4 procent
- vård och omsorg, sociala tjänster – 16,0 procent
- utbildning – 10,8 procent
- jordbruk, skogsbruk och fiske – 7,5 procent
- handel – 7,4 procent

Bengtsgården i Bengtsfors kommun

Information om skolan

Bengtsgården ligger i tätorten Bengtsfors. Läsåret 2022/23 gick 282 elever i årskurserna 7–9 på Bengtsgården. Under perioden 2020–2023 hade i genomsnitt 44 procent av eleverna minst en förälder med eftergymnasial utbildning och den genomsnittliga andelen elever med utländsk bakgrund var 32 procent.

Den genomsnittliga andelen lärare med behörighet i minst ett ämne under perioden 2021–2023 var 60 procent. På skolan arbetade läsåret 2022/23 en examinerad studie- och yrkesvägledare 100 procent.

Vårterminen 2022 hade 65,3 procent av eleverna som gick ut årskurs 9 uppnått kunskapskraven i alla ämnen, 90,8 procent blev behöriga till gymnasieskolans yrkesprogram och det genomsnittliga meritvärdet för 17 ämnen var 219,1.

Information om gymnasieskolan

I Bengtsfors kommun fanns det läsåret 2022/23 tillgång till högskoleförberedande program, yrkesprogram och introduktionsprogram på gymnasieskola inom kommunen. Totalt 86 procent av eleverna pendlade till en gymnasieskola i en annan kommun.

År 2022 gick 43,1 procent av gymnasieeleverna i Bengtsfors kommun på högskoleförberedande program, 44,4 procent på yrkesprogram och 12,5 procent på introduktionsprogram. Av ungdomarna i åldern 16–24 år var det 6,1 procent som varken arbetade eller studerade år 2021.

Information om kommunen

Bengtsfors kommun tillhör gruppen avlägset belägna landsbygdskommuner och hade 9 255 invånare år 2022. Mellan åren 2017 och 2022 minskade befolkningen med 6,6 procent.

År 2022 hade 22 procent av kommunens befolkning över 16 år eftergymnasial utbildning. Av de förvärvsarbetande som bodde i kommunen år 2021 var det 76 procent som också arbetade inom kommungränsen. Arbetslösheten i åldern 16–64 år var 6,4 procent år 2022.

De fem branscher som år 2021 sysselsatte störst andel av nattbefolkningen i kommunen var:

- tillverkning och utvinning – 21,1 procent
- vård och omsorg, sociala tjänster – 19,8 procent
- utbildning – 10,6 procent
- handel – 8,0 procent
- jordbruk, skogsbruk och fiske – 7,1 procent

Bäckaskolan 7–9 i Gnosjö kommun

Information om skolan

Bäckaskolan 7–9 ligger i tätorten Gnosjö. Läsåret 2022/23 gick 258 elever i på Bäckaskolan 7–9. Under perioden 2020–2023 hade i genomsnitt 39 procent av eleverna minst en förälder med eftergymnasial utbildning och den genomsnittliga andelen elever med utländsk bakgrund var 45 procent.

Den genomsnittliga andelen lärare med behörighet i minst ett ämne under perioden 2021–2023 var 57 procent. På skolan arbetade läsåret 2022/23 en studie- och yrkesvägledare utan studie- och yrkesvägledarexamen 60 procent.

Vårterminen 2022 hade 66,3 procent av eleverna som gick ut årskurs 9 uppnått kunskapskraven i alla ämnen, 76,3 procent blev behöriga till gymnasieskolans yrkesprogram och det genomsnittliga meritvärdet för 17 ämnen var 209,5.

Information om gymnasieskolan

I Gnosjö kommun fanns det läsåret 2022/23 tillgång till högskoleförberedande program, yrkesprogram och introduktionsprogram på gymnasieskola inom kommunen. Totalt 37 procent av eleverna pendlade till en gymnasieskola i en annan kommun.

År 2022 gick 53,8 procent av gymnasieeleverna i Gnosjö kommun på högskoleförberedande program, 31,1 procent på yrkesprogram och 15,1 procent på introduktionsprogram. Av ungdomarna i åldern 16–24 år var det 5,0 procent som varken arbetade eller studerade år 2021.

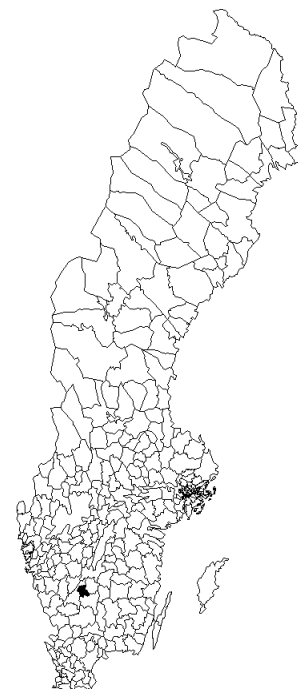
Information om kommunen

Gnosjö kommun tillhör gruppen avlägset belägna landsbygdskommuner och hade 9 438 invånare år 2022. Mellan åren 2017 och 2022 minskade befolkningen med 3,0 procent.

År 2022 hade 20 procent av kommunens befolkning över 16 år eftergymnasial utbildning. Av de förvärvsarbetande som bodde i kommunen år 2021 var det 72 procent som också arbetade inom kommungränsen. Arbetslösheten i åldern 16–64 år var 3,7 procent år 2022.

De fem branscher som år 2021 sysselsatte störst andel av nattbefolkningen i kommunen var:

- tillverkning och utvinning – 47,3 procent
- vård och omsorg, sociala tjänster – 10,0 procent
- handel – 9,9 procent
- utbildning – 7,5 procent
- företagstjänster – 5,6 procent

Fjällsjöskolan i Strömsunds kommun

Information om skolan

Fjällsjöskolan ligger i tätorten Backe. Läsåret 2022/23 gick 34 elever i årskurserna 7–9 på Fjällsjöskolan. Under perioden 2020–2023 hade i genomsnitt 43 procent av eleverna på skolan minst en förälder med eftergymnasial utbildning och den genomsnittliga andelen elever med utländsk bakgrund var 18 procent.

Den genomsnittliga andelen lärare med behörighet i minst ett ämne under perioden 2021–2023 var 66 procent. På skolan arbetade läsåret 2022/23 en examinerad studie- och yrkesvägledare ca 20 procent.

Vårterminen 2022 var det genomsnittliga meritvärdet för 17 ämnen 181,7.¹⁰⁹

Information om gymnasieskolan

I Strömsunds kommun fanns det läsåret 2022/23 tillgång till högskoleförberedande program, yrkesprogram och introduktionsprogram på gymnasieskola inom kommunen. Totalt 23 procent av eleverna pendlade till en gymnasieskola i en annan kommun.

År 2022 gick 36,8 procent av gymnasieeleverna i Strömsunds kommun på högskoleförberedande program, 54,0 procent på yrkesprogram och 9,2 procent på introduktionsprogram. Av ungdomarna i åldern 16–24 år var det 7,1 procent som varken arbetade eller studerade år 2021.

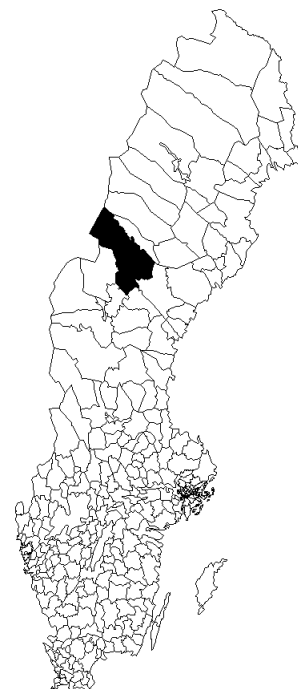
Information om kommunen

Strömsunds kommun tillhör gruppen avlägset belägna landsbygdskommuner och hade 11 397 invånare år 2022. Mellan åren 2017 och 2022 minskade befolkningen med 3,3 procent.

År 2022 hade 21 procent av kommunens befolkning över 16 år eftergymnasial utbildning. Av de förvärvsarbetande som bodde i kommunen år 2021 var det 86 procent som också arbetade inom kommungränsen. Arbetslösheten i åldern 16–64 år var 5,2 procent år 2022.

De fem branscher som år 2021 sysselsatte störst andel av nattbefolkningen i kommunen var:

- vård och omsorg, sociala tjänster – 16,8 procent
- tillverkning och utvinning – 16,1 procent
- utbildning – 12,5 procent
- jordbruk, skogsbruk och fiske – 9,7 procent
- byggverksamhet – 8,3 procent

¹⁰⁹ Andelen elever som gick ut årskurs 9 med minst E i alla ämnen och andelen elever som blev behöriga till gymnasieskolans yrkesprogram är prickade i Skolverkets statistik då de bygger på uppgifter om färre än 10 elever.

Fridhemsskolan i Arvidsjaur kommun

Information om skolan

Fridhemsskolan ligger i tätorten Arvidsjaur. Läsåret 2022/23 gick 189 elever i årskurserna 7–9 på Fridhemsskolan. Under perioden 2020–2023 hade i genomsnitt 46 procent av eleverna minst en förälder med eftergymnasial utbildning och den genomsnittliga andelen elever med utländsk bakgrund var 11 procent.

Den genomsnittliga andelen lärare med behörighet i minst ett ämne under perioden 2021–2023 var 80 procent. På skolan arbetade läsåret 2022/23 en examinerad studie- och yrkesvägledare 50 procent.

Vårterminen 2022 hade 87,8 procent av eleverna som gick ut årskurs 9 uppnått kunskapskraven i alla ämnen, ~100 procent blev behöriga till gymnasieskolans yrkesprogram och det genomsnittliga meritvärdet för 17 ämnen var 234,1.

Information om gymnasieskolan

I Arvidsjaur kommun fanns det läsåret 2022/23 tillgång till både högskoleförberedande program, yrkesprogram och introduktionsprogram på gymnasieskola inom kommunen. Totalt 31 procent av eleverna pendlade till en gymnasieskola i en annan kommun.

År 2022 gick 42,8 procent av gymnasieeleverna i Arvidsjaur kommun på högskoleförberedande program, 52,8 procent på yrkesprogram och 4,4 procent på introduktionsprogram. Av ungdomarna i åldern 16–24 år var det 5,1 procent som varken arbetade eller studerade år 2021.

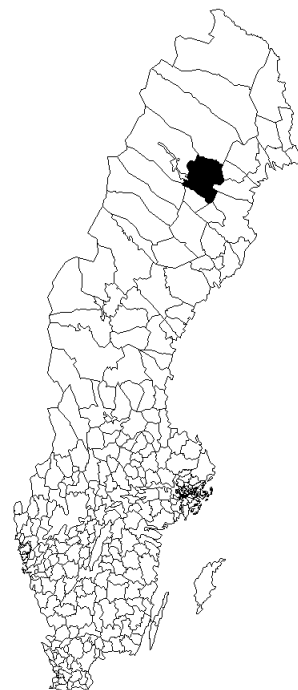
Information om kommunen

Arvidsjaur kommun tillhör gruppen mycket glesa landsbygdskommuner och hade 6 111 invånare år 2022. Mellan åren 2017 och 2022 minskade befolkningen med 5,1 procent.

År 2022 hade 22 procent av kommunens befolkning över 16 år eftergymnasial utbildning. Av de förvärvsarbetande som bodde i kommunen år 2021 var det 79 procent som också arbetade inom kommungränsen. Arbetslösheten i åldern 16–64 år var 4,7 procent år 2022.

De fem branscher som år 2021 sysselsatte störst andel av nattbefolkningen i kommunen var:

- vård och omsorg, sociala tjänster – 14,8 procent
- byggverksamhet – 13,1
- offentlig förvaltning och försvar – 12,7
- företagstjänster – 10,8
- utbildning – 9,3 procent

Fränstaskolan i Ånge kommun

Information om skolan

Fränstaskolan ligger i tätorten Fränsta. Läsåret 2022/23 gick 134 elever i årskurserna 7–9 på Fränstaskolan. Under perioden 2020–2023 hade i genomsnitt 41 procent av eleverna på skolan minst en förälder med eftergymnasial utbildning och den genomsnittliga andelen elever med utländsk bakgrund var 13 procent.

Den genomsnittliga andelen lärare med behörighet i minst ett ämne under perioden 2021–2023 var 66 procent. På skolan arbetade läsåret 2022/23 en studie- och yrkesvägledare utan studie- och yrkesvägledarexamen 50 procent.

Vårterminen 2022 hade 79,5 procent av eleverna som gick ut årskurs 9 uppnått kunskapskraven i alla ämnen, 87,2 procent blev behöriga till gymnasieskolans yrkesprogram och det genomsnittliga meritvärdet för 17 ämnen var 221,6.

Information om gymnasieskolan

I Ånge kommun fanns det läsåret 2022/23 tillgång till högskoleförberedande program, yrkesprogram och introduktionsprogram på gymnasieskola inom kommunen. Totalt 32 procent av eleverna pendlade till en gymnasieskola i en annan kommun.

År 2022 gick 36,7 procent av gymnasieeleverna i Ånge kommun på högskoleförberedande program, 42,5 procent på yrkesprogram och 20,8 procent på introduktionsprogram. Av ungdomarna i åldern 16–24 år var det 6,9 procent som varken arbetade eller studerade år 2021.

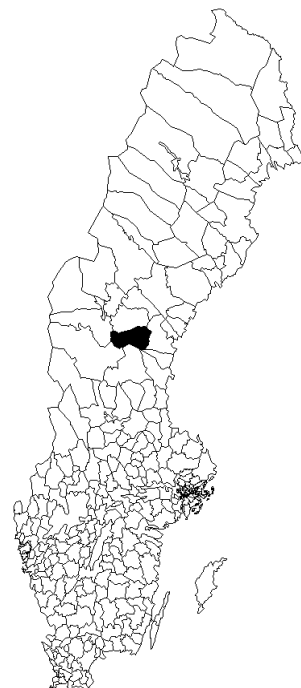
Information om kommunen

Ånge kommun tillhör gruppen avlägset belägna landsbygdskommuner och hade 9 143 invånare år 2022. Mellan åren 2017 och 2022 minskade befolkningen med 3,6 procent.

År 2022 hade 21 procent av kommunens befolkning över 16 år eftergymnasial utbildning. Av de förvärvsarbetande som bodde i kommunen år 2021 var det 80 procent som också arbetade inom kommungränsen. Arbetslösheten i åldern 16–64 år var 5,5 procent år 2022.

De fem branscher som år 2021 sysselsatte störst andel av nattbefolkningen i kommunen var:

- vård och omsorg, sociala tjänster – 16,5 procent
- tillverkning och utvinning – 12,7 procent
- transport och magasinering – 10,3 procent
- jordbruk, skogsbruk och fiske – 9,3 procent
- byggverksamhet – 9,3 procent.

Fröviskolan 7–9 i Högsby kommun

Information om skolan

Fröviskolan 7–9 ligger i tätorten Högsby. Läsåret 2022/23 gick 174 elever på Fröviskolan 7–9. Under perioden 2020–2023 hade i genomsnitt 36 procent av eleverna minst en förälder med eftergymnasial utbildning och den genomsnittliga andelen elever med utländsk bakgrund var 41 procent.

Den genomsnittliga andelen lärare med behörighet i minst ett ämne under perioden 2021–2023 var 55 procent. På skolan arbetade läsåret 2022/23 en studie- och yrkesvägledare utan studie- och yrkesvägledarexamen 75 procent.

Vårterminen 2022 hade 47,1 procent av eleverna som gick ut årskurs 9 uppnått kunskapskraven i alla ämnen, 69,1 procent blev behöriga till gymnasieskolans yrkesprogram och det genomsnittliga meritvärdet för 17 ämnen var 193,9.

Information om gymnasieskolan

I Högsby kommun fanns det läsåret 2022/23 tillgång till introduktionsprogram på gymnasieskola inom kommunen. Totalt 86 procent av eleverna pendlade till en gymnasieskola i en annan kommun.

År 2022 gick 35,1 procent av gymnasieeleverna i Högsby kommun på högskoleförberedande program, 47,8 procent på yrkesprogram och 17,1 procent på introduktionsprogram. Av ungdomarna i åldern 16–24 år var det 4,3 procent som varken arbetade eller studerade år 2021.

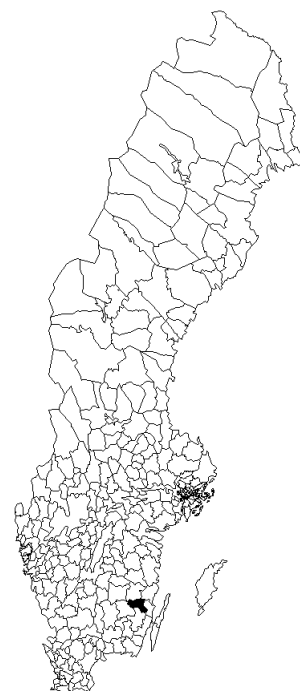
Information om kommunen

Högsby kommun tillhör gruppen avlägset belägna landsbygdskommuner och hade 5 584 invånare år 2022. Mellan åren 2017 och 2022 minskade befolkningen med 8,3 procent.

År 2022 hade 20 procent av kommunens befolkning över 16 år eftergymnasial utbildning. Av de förvärvsarbetande som bodde i kommunen år 2021 var det 55 procent som också arbetade inom kommungränsen. Arbetslösheten i åldern 16–64 år var 7,2 procent år 2022.

De fem branscher som år 2021 sysselsatte störst andel av nattbefolkningen i kommunen var:

- tillverkning och utvinning – 20,7 procent
- vård och omsorg, sociala tjänster – 14,9 procent
- utbildning – 10,3 procent
- jordbruk, skogsbruk och fiske – 9,1 procent
- handel – 8,2 procent.

Gullstensskolan åk 7–9 i Gullspångs kommun

Information om skolan

Gullstensskolan åk 7–9 ligger i tätorten Gullspång. Läsåret 2022/23 gick 171 elever Gullstensskolan åk 7–9. Under perioden 2020–2023 hade i genomsnitt 31 procent av eleverna minst en förälder med eftergymnasial utbildning och den genomsnittliga andelen elever med utländsk bakgrund var 39 procent.

Den genomsnittliga andelen lärare med behörighet i minst ett ämne under perioden 2021–2023 var 74 procent. På skolan arbetade läsåret 2022/23 en examinerad studie- och yrkesvägledare 60 procent.

Vårterminen 2022 hade 61,2 procent av eleverna som gick ut årskurs 9 uppnått kunskapskraven i alla ämnen, 85,7 procent blev behöriga till gymnasieskolans yrkesprogram och det genomsnittliga meritvärdet för 17 ämnen var 199,4.

Information om gymnasieskolan

I Gullspångs kommun fanns det läsåret 2022/23 tillgång till introduktionsprogram på gymnasieskola inom kommunen. Totalt 97 procent av eleverna pendlade till en gymnasieskola i en annan kommun.

År 2022 gick 41,4 procent av gymnasieeleverna i Gullspångs kommun på högskoleförberedande program, 53,8 procent på yrkesprogram och 4,8 procent på introduktionsprogram. Av ungdomarna i åldern 16–24 år var det 8,7 procent som varken arbetade eller studerade år 2021.

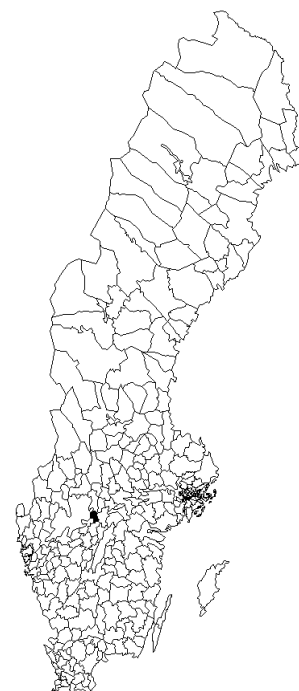
Information om kommunen

Gullspångs kommun tillhör gruppen avlägset belägna landsbygdskommuner och hade 5 197 invånare år 2022. Mellan åren 2017 och 2022 minskade befolkningen med 1,6 procent.

År 2022 hade 20 procent av kommunens befolkning över 16 år eftergymnasial utbildning. Av de förvärvsarbetande som bodde i kommunen år 2021 var det 64 procent som också arbetade inom kommungränsen. Arbetslösheten i åldern 16–64 år var 7,3 procent år 2022.

De fem branscher som år 2021 sysselsatte störst andel av nattbefolkningen i kommunen var:

- tillverkning och utvinning – 22,3 procent
- vård och omsorg, sociala tjänster – 16,8 procent
- byggverksamhet – 9,4 procent
- utbildning – 9,3 procent
- jordbruk, skogsbruk och fiske – 8,1 procent.

Hagaskolan i Dals-Eds kommun

Information om skolan

Hagaskolan ligger i tätorten Ed. Läsåret 2022/23 gick 144 elever i årskurserna 7–9 på Hagaskolan. Under perioden 2020–2023 hade i genomsnitt 50 procent av eleverna på skolan minst en förälder med eftergymnasial utbildning och den genomsnittliga andelen elever med utländsk bakgrund var 14 procent.

Den genomsnittliga andelen lärare med behörighet i minst ett ämne under perioden 2021–2023 var 76 procent. På skolan arbetade läsåret 2022/23 en studie- och yrkesvägledare utan studie- och yrkesvägledarexamen 40 procent.

Vårterminen 2022 hade 81,8 procent av eleverna som gick ut årskurs 9 uppnått kunskapskraven i alla ämnen, ~100 procent blev behöriga till gymnasieskolans yrkesprogram och det genomsnittliga meritvärdet för 17 ämnen var 228,9.

Information om gymnasieskolan

I Dals-Eds kommun fanns det läsåret 2022/23 tillgång till högskoleförberedande program, yrkesprogram och introduktionsprogram på gymnasieskola inom kommunen. Totalt 94 procent av eleverna pendlade till en gymnasieskola i en annan kommun.

År 2022 gick 38,2 procent av gymnasieeleverna i Dals-Eds kommun på högskoleförberedande program, 58,0 procent på yrkesprogram och 3,8 procent på introduktionsprogram. Av ungdomarna i åldern 16–24 år var det 7,0 procent som varken arbetade eller studerade år 2021.

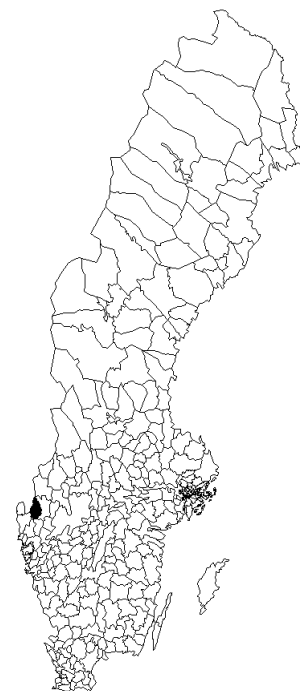
Information om kommunen

Dals-Ed kommun tillhör gruppen avlägset belägna landsbygdskommuner och hade 4 650 invånare år 2022. Mellan åren 2017 och 2022 minskade befolkningen med 2,4 procent.

År 2022 hade 21 procent av kommunens befolkning över 16 år eftergymnasial utbildning. Av de förvärvsarbetande som bodde i kommunen år 2021 var det 74 procent som också arbetade inom kommungränsen. Arbetslösheten i åldern 16–64 år var 4,2 procent år 2022.

De fem branscher som år 2021 sysselsatte störst andel av nattbefolkningen i kommunen var:

- vård och omsorg, sociala tjänster – 15,7 procent
- tillverkning och utvinning – 12,8 procent
- företagstjänster – 11,9 procent
- byggverksamhet – 11,6 procent
- handel – 10,9 procent.

Hammarsskolan i Surahammars kommun

Information om skolan

Hammarsskolan ligger i tätorten Surahammar. Läsåret 2022/23 gick 340 elever i årskurserna 7–9. Under perioden 2020–2023 hade i genomsnitt 43 procent av eleverna minst en förälder med eftergymnasial utbildning och den genomsnittliga andelen elever med utländsk bakgrund var 20 procent.

Den genomsnittliga andelen lärare med behörighet i minst ett ämne under perioden 2021–2023 var 82 procent. På skolan arbetade läsåret 2022/23 en studie- och yrkesvägledare utan studie- och yrkesvägledarexamen 100 procent.

Vårterminen 2022 hade 69,9 procent av eleverna som gick ut årskurs 9 uppnått kunskapskraven i alla ämnen, 78,8 procent blev behöriga till gymnasieskolans yrkesprogram och det genomsnittliga meritvärdet för 17 ämnen var 222,6.

Information om gymnasieskolan

I Surahammars kommun fanns det läsåret 2022/23 inte tillgång till gymnasieskola inom kommunen.

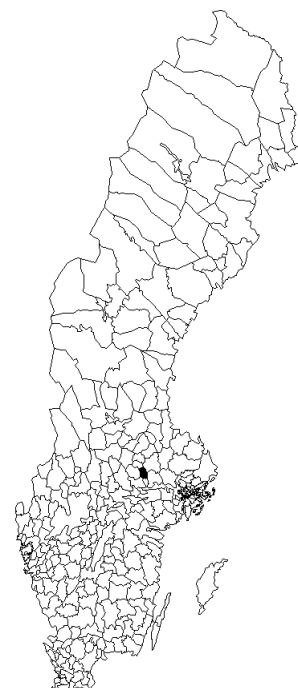
År 2022 gick 44,7 procent av gymnasieeleverna i Surahammars kommun på högskoleförberedande program, 46,2 procent på yrkesprogram och 9,1 procent på introduktionsprogram. Av ungdomarna i åldern 16–24 år var det 7,5 procent som varken arbetade eller studerade år 2021.

Information om kommunen Surahammars kommun tillhör gruppen täta kommuner nära en stad och hade 10 033 invånare år 2022. Mellan åren 2017 och 2022 varken ökade eller minskade befolkningen.

År 2022 hade 21 procent av kommunens befolkning över 16 år eftergymnasial utbildning. Av de förvärvsarbetande som bodde i kommunen år 2021 var det 41 procent som också arbetade inom kommungränsen. Arbetslösheten i åldern 16–64 år var 5,6 procent år 2022.

De fem branscher som år 2021 sysselsatte störst andel av nattbefolkningen i kommunen var:

- tillverkning och utvinning – 21,4 procent
- vård och omsorg, sociala tjänster – 17,5 procent
- företagstjänster – 10,6 procent
- handel – 10,5 procent
- byggverksamhet och utbildning – 10,0 procent vardera.

Hierneskolan F–9 i Eda kommun

Information om skolan

Hierneskolan F–9 ligger i tätorten Koppom. Läsåret 2022/23 gick 74 elever i årskurserna 7–9 på Hiernaskolan. Under perioden 2020–2023 hade i genomsnitt 35 procent av eleverna på skolan minst en förälder med eftergymnasial utbildning och den genomsnittliga andelen elever med utländsk bakgrund var 14 procent.

Den genomsnittliga andelen lärare med behörighet i minst ett ämne under perioden 2021–2023 var 68 procent. På skolan arbetade läsåret 2022/23 en studie- och yrkesvägledare utan studie- och yrkesvägledarexamen 35 procent.

Vårterminen 2022 hade 75 procent av eleverna som gick ut årskurs 9 uppnått kunskapskraven i alla ämnen, ~100 procent blev behöriga till gymnasieskolans yrkesprogram och det genomsnittliga meritvärdet för 17 ämnen var 211,9.

Information om gymnasieskolan

I Eda kommun fanns det läsåret 2022/23 inte tillgång till gymnasieskola inom kommunen.

År 2022 gick 35,1 procent av gymnasieeleverna i Eda kommun på högskoleförberedande program, 52,9 procent på yrkesprogram och 12,0 procent på introduktionsprogram. Av ungdomarna i åldern 16–24 år var det 12,1 procent som varken arbetade eller studerade år 2021.

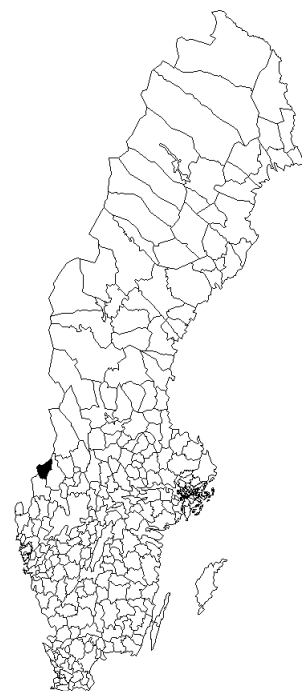
Information om kommunen

Eda kommun tillhör gruppen avlägset belägna landsbygdskommuner och hade 8 535 invånare år 2022. Mellan åren 2017 och 2022 minskade befolkningen med 1,0 procent.

År 2022 hade 18 procent av kommunens befolkning över 16 år eftergymnasial utbildning. Av de förvärvsarbetande som bodde i kommunen år 2021 var det 75 procent som också arbetade inom kommungränsen. Arbetslösheten i åldern 16–64 år var 5,0 procent år 2022.

De fem branscher som år 2021 sysselsatte störst andel av nattbefolkningen i kommunen var:

- handel – 16,9 procent
- tillverkning och utvinning – 16,5 procent
- vård och omsorg, sociala tjänster – 14,2 procent
- utbildning – 8,4 procent
- jordbruk, skogsbruk och fiske – 8,2 procent.

Hyllinge skola i Åstorps kommun

Information om skolan

Hyllinge skola ligger i tätorten Hyllinge. Läsåret 2022/23 gick 188 elever i årskurserna 7–9 på Hyllinge skola. Under perioden 2020–2023 hade i genomsnitt 42 procent av eleverna på skolan minst en förälder med eftergymnasial utbildning och den genomsnittliga andelen elever med utländsk bakgrund var 34 procent.

Den genomsnittliga andelen lärare med behörighet i minst ett ämne under perioden 2021–2023 var 75 procent. På skolan arbetade läsåret 2022/23 en examinerad studie- och yrkesvägledare 50 procent.

Vårterminen 2022 hade 66,1 procent av eleverna som gick ut årskurs 9 uppnått kunskapskraven i alla ämnen, 84,7 procent blev behöriga till gymnasieskolans yrkesprogram och det genomsnittliga meritvärdet för 17 ämnen var 216,5.

Information om gymnasieskolan

I Åstorps kommun fanns det läsåret 2022/23 tillgång till gymnasieskola med introduktionsprogram inom kommunen. Totalt 93 procent av eleverna pendlade till en gymnasieskola i en annan kommun.

År 2022 gick 49,5 procent av gymnasieeleverna i Åstorps kommun på högskoleförberedande program, 32,8 procent på yrkesprogram och 12,4 procent på introduktionsprogram. Av ungdomarna i åldern 16–24 år var det 8,8 procent som varken arbetade eller studerade år 2021.

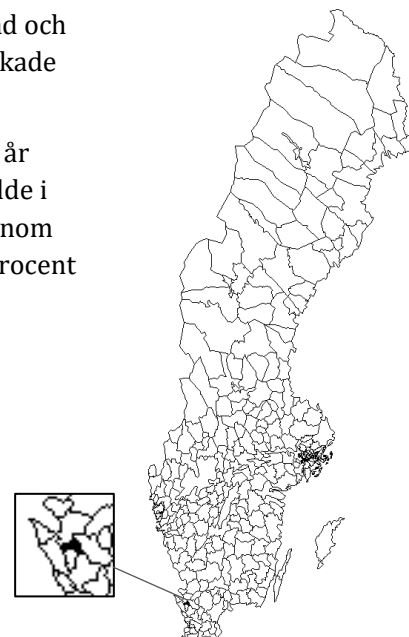
Information om kommunen

Åstorps kommun tillhör gruppen täta kommuner nära en stad och hade 16 341 invånare år 2022. Mellan åren 2017 och 2022 ökade befolkningen med 3,2 procent.

År 2022 hade 22 procent av kommunens befolkning över 16 år eftergymnasial utbildning. Av de förvärvsarbetande som bodde i kommunen år 2021 var det 35 procent som också arbetade inom kommungränsen. Arbetslösheten i åldern 16–64 år var 7,8 procent år 2022.

De fem branscher som år 2021 sysselsatte störst andel av nattbefolkningen i kommunen var:

- tillverkning och utvinning – 16,1 procent
- handel – 13,4 procent
- vård och omsorg, sociala tjänster – 13,4 procent
- företagstjänster – 11,6 procent
- byggverksamhet – 10,4 procent.

Klockarhagsskolan åk 7–9 i Hällefors kommun

Information om skolan

Klockarhagsskolan åk 7–9 ligger i tätorten Hällefors. Läsåret 2022/23 gick 233 elever på Klockarhagsskolan åk 7–9. Under perioden 2020–2023 hade i genomsnitt 33 procent av eleverna minst en förälder med eftergymnasial utbildning och den genomsnittliga andelen elever med utländsk bakgrund var 40 procent.

Den genomsnittliga andelen lärare med behörighet i minst ett ämne under perioden 2021–2023 var 50 procent. På skolan arbetade läsåret 2022/23 en examinerad studie- och yrkesvägledare 100 procent.

Vårterminen 2022 hade 53,2 procent av eleverna som gick ut årskurs 9 uppnått kunskapskraven i alla ämnen, 79,0 procent blev behöriga till gymnasieskolans yrkesprogram och det genomsnittliga meritvärdet för 17 ämnen var 200.

Information om gymnasieskolan

I Hällefors kommun fanns det läsåret 2022/23 tillgång till högskoleförberedande program, yrkesprogram och introduktionsprogram på gymnasieskola inom kommunen. Totalt 55 procent av eleverna pendlade till en gymnasieskola i en annan kommun.

År 2022 gick 45,1 procent av gymnasieeleverna i Hällefors kommun på högskoleförberedande program, 47,1 procent på yrkesprogram och 7,8 procent på introduktionsprogram. Av ungdomarna i åldern 16–24 år var det 6,0 procent som varken arbetade eller studerade år 2021.

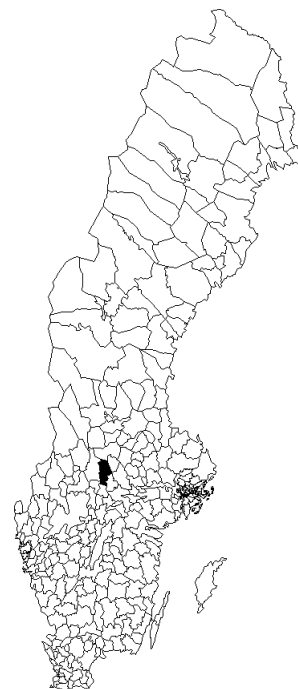
Information om kommunen

Hällefors kommun tillhör gruppen avlägset belägna landsbygdskommuner och hade 6 656 invånare år 2022. Mellan åren 2017 och 2022 minskade befolkningen med 6,4 procent.

År 2022 hade 19 procent av kommunens befolkning över 16 år eftergymnasial utbildning. Av de förvärvsarbetande som bodde i kommunen år 2021 var det 81 procent som också arbetade inom kommungränsen. Arbetslösheten i åldern 16–64 år var 7,2 procent år 2022.

De fem branscher som år 2021 sysselsatte störst andel av nattbefolkningen i kommunen var:

- tillverkning och utvinning – 24,4 procent
- vård och omsorg, sociala tjänster – 18,5 procent
- utbildning – 12,3 procent
- byggverksamhet – 8,1 procent
- hotell- och restaurangverksamhet – 7,4 procent.

Kyrkbacksskolan 7–9 i Ljusnarsbergs kommun

Information om skolan

Kyrkbacksskolan 7–9 ligger i tätorten Kopparberg. Läsåret 2022/23 gick 121 elever på Kyrkbacksskolan 7–9. Under perioden 2020–2023 hade i genomsnitt 40 procent av eleverna minst en förälder med eftergymnasial utbildning och den genomsnittliga andelen elever med utländsk bakgrund var 30 procent.

Den genomsnittliga andelen lärare med behörighet i minst ett ämne under perioden 2021–2023 var 75 procent. På skolan arbetade läsåret 2022/23 en examinerad studie- och yrkesvägledare 40 procent.

Vårterminen 2022 hade 56,4 procent av eleverna som gick ut årskurs 9 uppnått kunskapskraven i alla ämnen, 76,9 procent blev behöriga till gymnasieskolans yrkesprogram och det genomsnittliga meritvärdet för 17 ämnen var 190,9.

Information om gymnasieskolan

I Ljusnarsbergs kommun fanns det läsåret 2022/23 inte tillgång till gymnasieskola inom kommunen.

År 2022 gick 37,7 procent av gymnasieeleverna i Ljusnarsbergs kommun på högskoleförberedande program, 46,2 procent på yrkesprogram och 16,2 procent på introduktionsprogram. Av ungdomarna i åldern 16–24 år var det 10,1 procent som varken arbetade eller studerade år 2021.

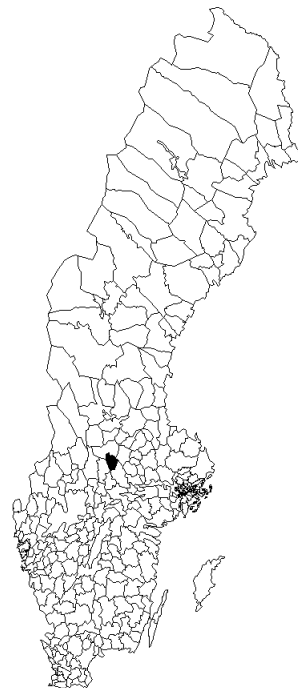
Information om kommunen

Ljusnarsbergs kommun tillhör gruppen avlägset belägna landsbygdskommuner och hade 4 517 invånare år 2022. Mellan åren 2017 och 2022 minskade befolkningen med 8,6 procent.

År 2022 hade 19 procent av kommunens befolkning över 16 år eftergymnasial utbildning. Av de förvärvsarbetande som bodde i kommunen år 2021 var det 64 procent som också arbetade inom kommungränsen. Arbetslösheten i åldern 16–64 år var 6,4 procent år 2022.

De fem branscher som år 2021 sysselsatte störst andel av nattbefolkningen i kommunen var:

- tillverkning och utvinning – 27,1 procent
- vård och omsorg, sociala tjänster – 20,5 procent
- utbildning – 10,2 procent
- byggverksamhet – 8,2 procent
- handel – 6,7 procent.

Kyrkhedens skola 4–9 i Hagfors kommun

Information om skolan

Kyrkhedens skola 4–9 ligger i tätorten Ekshärad. Läsåret 2022/23 gick 110 elever i årskurserna 7–9 på Kyrkhedens skola 4–9. Under perioden 2020–2023 hade i genomsnitt 41 procent av eleverna på skolan minst en förälder med eftergymnasial utbildning och den genomsnittliga andelen elever med utländsk bakgrund var 20 procent.

Den genomsnittliga andelen lärare med behörighet i minst ett ämne under perioden 2021–2023 var 71 procent. På skolan arbetade läsåret 2022/23 en studie- och yrkesvägledare utan studie- och yrkesvägledarexamen 31 procent.

Vårterminen 2022 hade 75,7 procent av eleverna som gick ut årskurs 9 uppnått kunskapskraven i alla ämnen, 86,5 procent blev behöriga till gymnasieskolans yrkesprogram och det genomsnittliga meritvärdet för 17 ämnen var 213,8.

Information om gymnasieskolan

I Hagfors kommun fanns det läsåret 2022/23 inte tillgång till gymnasieskola inom kommunen.

År 2022 gick 46,6 procent av gymnasieeleverna i Hagfors kommun på högskoleförberedande program, 42,6 procent på yrkesprogram och 10,8 procent på introduktionsprogram. Av ungdomarna i åldern 16–24 år var det 7,0 procent som varken arbetade eller studerade år 2021.

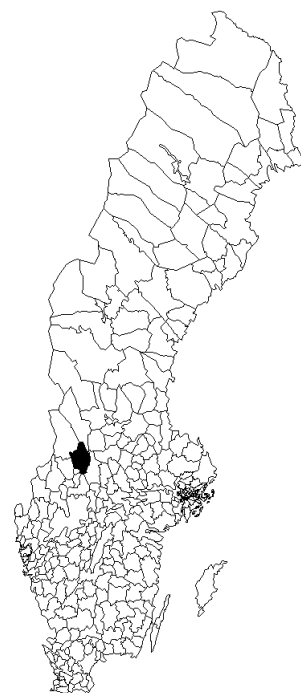
Information om kommunen

Hagfors kommun tillhör gruppen avlägset belägna landsbygdskommuner och hade 11 589 invånare år 2022. Mellan åren 2017 och 2022 minskade befolkningen med 1,6 procent.

År 2022 hade 20 procent av kommunens befolkning över 16 år eftergymnasial utbildning. Av de förvärvsarbetande som bodde i kommunen år 2021 var det 81 procent som också arbetade inom kommungränsen. Arbetslösheten i åldern 16–64 år var 5,0 procent år 2022.

De fem branscher som år 2021 sysselsatte störst andel av nattbefolkningen i kommunen var:

- tillverkning och utvinning – 24,2 procent
- vård och omsorg, sociala tjänster – 22,1 procent
- utbildning – 10,0 procent
- byggverksamhet – 8,3 procent
- handel – 7,8 procent.

Kälarne skola i Bräcke kommun

Information om skolan

Kälarne skola ligger i tätorten Kälarne. Läsåret 2022/23 gick 39 elever i årskurserna 7–9 på Kälarne skola. Under perioden 2020–2023 hade i genomsnitt 43 procent av eleverna på skolan minst en förälder med eftergymnasial utbildning och den genomsnittliga andelen elever med utländsk bakgrund var 14 procent.

Den genomsnittliga andelen lärare med behörighet i minst ett ämne under perioden 2021–2023 var 67 procent. På skolan arbetade läsåret 2022/23 en studie- och yrkesvägledare utan studie- och yrkesvägledarexamen 20 procent.

Vårterminen 2022 hade 100 procent av eleverna som gick ut årskurs 9 uppnått kunskapskraven i alla ämnen, 100 procent blev behöriga till gymnasieskolans yrkesprogram och det genomsnittliga meritvärdet för 17 ämnen var 238,8.

Information om gymnasieskolan

I Bräcke kommun fanns det läsåret 2022/23 tillgång till yrkesprogram och introduktionsprogram på gymnasieskola inom kommunen. Totalt 90 procent av eleverna pendlade till en gymnasieskola i en annan kommun.

År 2022 gick 34,8 procent av gymnasieeleverna i Bräcke kommun på högskoleförberedande program, 55,1 procent på yrkesprogram och 10,1 procent på introduktionsprogram. Av ungdomarna i åldern 16–24 år var det 5,6 procent som varken arbetade eller studerade år 2021.

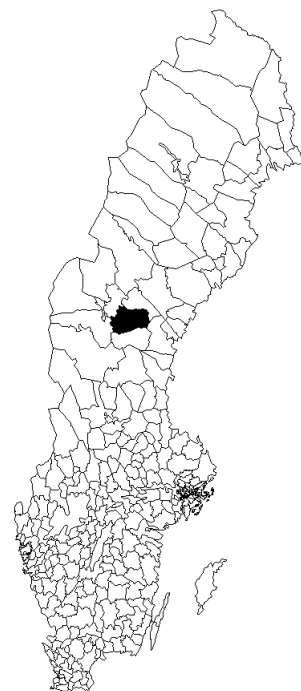
Information om kommunen

Bräcke kommun tillhör gruppen avlägset belägna landsbygdskommuner och hade 6 162 invånare år 2022. Mellan åren 2017 och 2022 minskade befolkningen med 5,2 procent.

År 2022 hade 21 procent av kommunens befolkning över 16 år eftergymnasial utbildning. Av de förvärvsarbetande som bodde i kommunen år 2021 var det 65 procent som också arbetade inom kommungränsen. Arbetslösheten i åldern 16–64 år var 5,0 procent år 2022.

De fem branscher som år 2021 sysselsatte störst andel av nattbefolkningen i kommunen var:

- vård och omsorg, sociala tjänster – 21,4 procent
- tillverkning och utvinning – 12,7 procent
- utbildning – 10,5 procent
- jordbruk, skogsbruk och fiske – 9,4 procent
- byggverksamhet – 8,8 procent.

Mogaskolan 7–9 i Svenljunga kommun

Information om skolan

Mogaskolan 7–9 ligger i tätorten Svenljunga. Läsåret 2022/23 gick 357 elever på Mogaskolan 7–9. Under perioden 2020–2023 hade i genomsnitt 34 procent av eleverna minst en förälder med eftergymnasial utbildning och den genomsnittliga andelen elever med utländsk bakgrund var 23 procent.

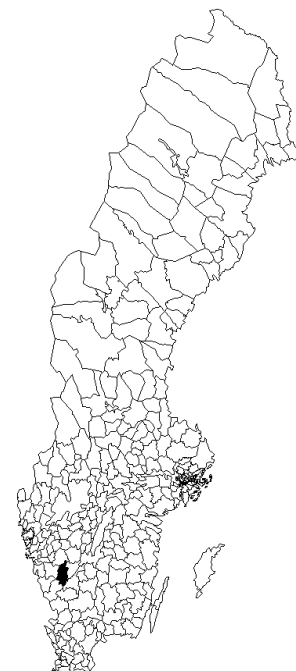
Den genomsnittliga andelen lärare med behörighet i minst ett ämne under perioden 2021–2023 var 58 procent. På skolan arbetade läsåret 2022/23 en examinerad studie- och yrkesvägledare 100 procent.

Vårterminen 2022 hade 63,0 procent av eleverna som gick ut årskurs 9 uppnått kunskapskraven i alla ämnen, 82,4 procent blev behöriga till gymnasieskolans yrkesprogram och det genomsnittliga meritvärdet för 17 ämnen var 209,0.

Information om gymnasieskolan

I Svenljunga kommun fanns det läsåret 2022/23 tillgång till yrkesprogram och introduktionsprogram på gymnasieskola inom kommunen. Totalt 98 procent av eleverna pendlade till en gymnasieskola i en annan kommun.

År 2022 gick 45,6 procent av gymnasieeleverna i Svenljunga kommun på högskoleförberedande program, 42,6 procent på yrkesprogram och 11,9 procent på introduktionsprogram. Av ungdomarna i åldern 16–24 år var det 8,1 procent som varken arbetade eller studerade år 2021.

Information om kommunen

Svenljunga kommun tillhör gruppen tätortsnära landsbygdskommuner och hade 10 816 invånare år 2022. Mellan åren 2017 och 2022 ökade befolkningen med 1,5 procent.

År 2022 hade 21 procent av kommunens befolkning över 16 år eftergymnasial utbildning. Av de förvärvsarbetande som bodde i kommunen år 2021 var det 53 procent som också arbetade inom kommungränsen. Arbetslösheten i åldern 16–64 år var 4,2 procent år 2022.

De fem branscher som år 2021 sysselsatte störst andel av nattbefolkningen i kommunen var:

- tillverkning och utvinning – 17,5 procent
- handel – 15,4 procent
- vård och omsorg, sociala tjänster – 13,5 procent
- byggverksamhet – 9,7 procent
- utbildning – 9,6 procent.

Nossebro skola år 6–9 i Essunga kommun

Information om skolan

Nossebro skola år 6–9 ligger i tätorten Nossebro. Läsåret 2022/23 gick 211 elever i årskurserna 7–9 på Nossebro skola år 6–9. Under perioden 2020–2023 hade i genomsnitt 39 procent av eleverna på skolan minst en förälder med eftergymnasial utbildning och den genomsnittliga andelen elever med utländsk bakgrund var 11 procent.

Den genomsnittliga andelen lärare med behörighet i minst ett ämne under perioden 2021–2023 var 65 procent. På skolan arbetade läsåret 2022/23 en studie- och yrkesvägledare utan studie- och yrkesvägledarexamen 40 procent.

Vårterminen 2022 hade 75,6 procent av eleverna som gick ut årskurs 9 uppnått kunskapskraven i alla ämnen, 84,4 procent blev behöriga till gymnasieskolans yrkesprogram och det genomsnittliga meritvärdet för 17 ämnen var 220,5.

Information om gymnasieskolan

I Essunga kommun fanns det läsåret 2022/23 inte tillgång gymnasieskola inom kommunen.

År 2022 gick 40,8 procent av gymnasieeleverna i Essunga kommun på högskoleförberedande program, 49,3 procent på yrkesprogram och 9,9 procent på introduktionsprogram. Av ungdomarna i åldern 16–24 år var det 10,5 procent som varken arbetade eller studerade år 2021.

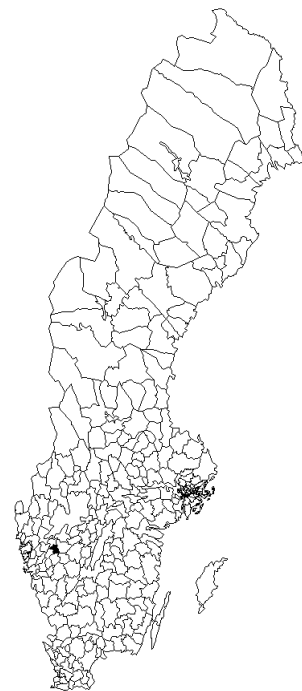
Information om kommunen

Essunga kommun tillhör gruppen tätortsnära landsbygdskommuner och hade 5 717 invånare år 2022. Mellan åren 2017 och 2022 ökade befolkningen med 1,2 procent.

År 2022 hade 21 procent av kommunens befolkning över 16 år eftergymnasial utbildning. Av de förvärvsarbetande som bodde i kommunen år 2021 var det 52 procent som också arbetade inom kommungränsen. Arbetslösheten i åldern 16–64 år var 4,9 procent år 2022.

De fem branscher som år 2021 sysselsatte störst andel av nattbefolkningen i kommunen var:

- tillverkning och utvinning – 19,2 procent
- vård och omsorg, sociala tjänster – 18,5 procent
- handel – 10,4 procent
- utbildning – 9,4 procent
- byggverksamhet – 9,1 procent.

Nästegårdsskolan åk7–åk9 i Vara kommun

Information om skolan

Nästegårdsskolan åk7–åk9 ligger i tätorten Kvänum . Läsåret 2022/23 gick 168 elever på Nästegårdsskolan åk7–åk9. Under perioden 2020–2023 hade i genomsnitt 42 procent av eleverna minst en förälder med eftergymnasial utbildning och den genomsnittliga andelen elever med utländsk bakgrund var 16 procent.

Den genomsnittliga andelen lärare med behörighet i minst ett ämne under perioden 2021–2023 var 78 procent. På skolan arbetade läsåret 2022/23 en examinerad studie- och yrkesvägledare 50 procent.

Vårterminen 2022 hade 65,5 procent av eleverna som gick ut årskurs 9 uppnått kunskapskraven i alla ämnen, 79,3 procent blev behöriga till gymnasieskolans yrkesprogram och det genomsnittliga meritvärdet för 17 ämnen var 207,2.

Information om gymnasieskolan

I Vara kommun fanns det läsåret 2022/23 tillgång till högskoleförberedande program, yrkesprogram och introduktionsprogram på gymnasieskola inom kommunen. Totalt 44 procent av eleverna pendlade till en gymnasieskola i en annan kommun.

År 2022 gick 44,4 procent av gymnasieeleverna i Vara kommun på högskoleförberedande program, 43,9 procent på yrkesprogram och 11,7 procent på introduktionsprogram. Av ungdomarna i åldern 16–24 år var det 7,5 procent som varken arbetade eller studerade år 2021.

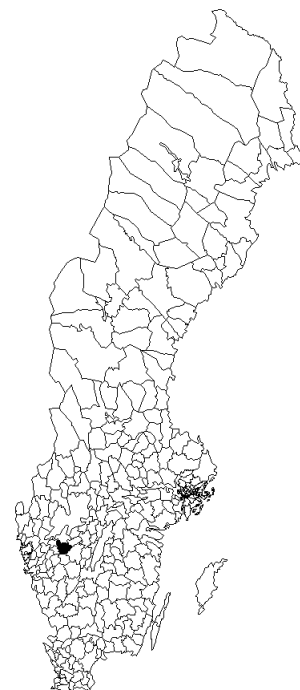
Information om kommunen

Vara kommun tillhör gruppen tätortsnära landsbygdskommuner och hade 16 163 invånare år 2022. Mellan åren 2017 och 2022 ökade befolkningen med 1,4 procent.

År 2022 hade 22 procent av kommunens befolkning över 16 år eftergymnasial utbildning. Av de förvärvsarbetande som bodde i kommunen år 2021 var det 66 procent som också arbetade inom kommungränsen. Arbetslösheten i åldern 16–64 år var 3,8 procent år 2022.

De fem branscher som år 2021 sysselsatte störst andel av nattbefolkningen i kommunen var:

- tillverkning och utvinning – 22,4 procent
- vård och omsorg, sociala tjänster – 14,9 procent
- handel – 11,5 procent
- utbildning – 8,4 procent
- byggverksamhet – 8,2 procent.

Petreskolan i Hofors kommun

Information om skolan

Petreskolan ligger i tätorten Hofors. Läsåret 2022/23 gick 284 elever i årskurserna 7–9 på Petreskolan. Under perioden 2020–2023 hade i genomsnitt 39 procent av eleverna på skolan minst en förälder med eftergymnasial utbildning och den genomsnittliga andelen elever med utländsk bakgrund var 26 procent.

Den genomsnittliga andelen lärare med behörighet i minst ett ämne under perioden 2021–2023 var 71 procent. På skolan arbetade läsåret 2022/23 en examinerad studie- och yrkesvägledare 100 procent.

Vårterminen 2022 hade 75,7 procent av eleverna som gick ut årskurs 9 uppnått kunskapskraven i alla ämnen, 88,8 procent blev behöriga till gymnasieskolans yrkesprogram och det genomsnittliga meritvärdet för 17 ämnen var 213,9.

Information om gymnasieskolan

I Hofors kommun fanns det läsåret 2022/23 tillgång till introduktionsprogram på gymnasieskola inom kommunen. Totalt 94 procent av eleverna pendlade till en gymnasieskola i en annan kommun.

År 2022 gick 35,5 procent av gymnasieeleverna i Hofors kommun på högskoleförberedande program, 52,2 procent på yrkesprogram och 12,3 procent på introduktionsprogram. Av ungdomarna i åldern 16–24 år var det 7,3 procent som varken arbetade eller studerade år 2021.

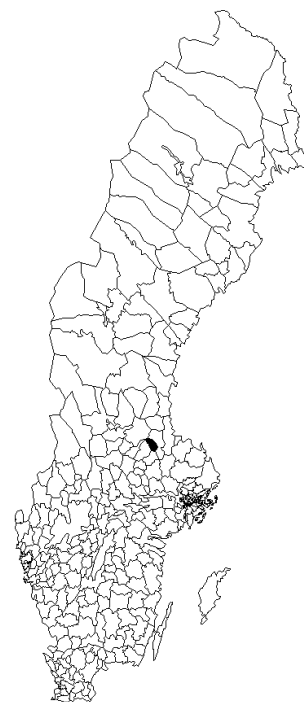
Information om kommunen

Hofors kommun tillhör gruppen täta kommuner nära en stad och hade 9 472 invånare år 2022. Mellan åren 2017 och 2022 minskade befolkningen med 1,9 procent.

År 2022 hade 20 procent av kommunens befolkning över 16 år eftergymnasial utbildning. Av de förvärvsarbetande som bodde i kommunen år 2021 var det 69 procent som också arbetade inom kommungränsen. Arbetslösheten i åldern 16–64 år var 7,5 procent år 2022.

De fem branscher som år 2021 sysselsatte störst andel av nattbefolkningen i kommunen var:

- tillverkning och utvinning – 29,4 procent
- vård och omsorg, sociala tjänster – 19,6 procent
- utbildning – 11,9 procent
- företagstjänster – 7,5 procent
- byggverksamhet – 6,4 procent.

Risbroskolan i Fagersta kommun

Information om skolan

Risbroskolan ligger i tätorten Fagersta. Läsåret 2022/23 gick 430 elever i årskurserna 7–9 på Risbroskolan. Under perioden 2020–2023 hade i genomsnitt 41 procent av eleverna minst en förälder med eftergymnasial utbildning och den genomsnittliga andelen elever med utländsk bakgrund var 37 procent.

Den genomsnittliga andelen lärare med behörighet i minst ett ämne under perioden 2021–2023 var 72 procent. På skolan arbetade läsåret 2022/23 en studie- och yrkesvägledare utan studie- och yrkesvägledarexamen 100 procent.

Vårterminen 2022 hade 42,1 procent av eleverna som gick ut årskurs 9 uppnått kunskapskraven i alla ämnen, 75,2 procent blev behöriga till gymnasieskolans yrkesprogram och det genomsnittliga meritvärdet för 17 ämnen var 195,3.

Information om gymnasieskolan

I Fagersta kommun fanns det läsåret 2022/23 tillgång till högskoleförberedande program, yrkesprogram och introduktionsprogram på gymnasieskola inom kommunen. Totalt 22 procent av eleverna pendlade till en gymnasieskola i en annan kommun.

År 2022 gick 42,1 procent av gymnasieeleverna i Fagersta kommun på högskoleförberedande program, 35,0 procent på yrkesprogram och 22,9 procent på introduktionsprogram. Av ungdomarna i åldern 16–24 år var det 9,7 procent som varken arbetade eller studerade år 2021.

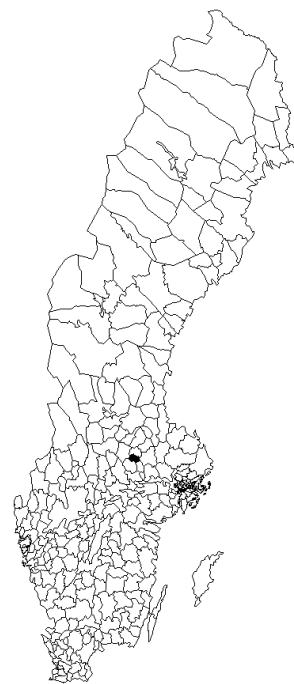
Information om kommunen

Fagersta kommun tillhör gruppen täta kommuner avlägset belägna och hade 13 341 invånare år 2022. Mellan åren 2017 och 2022 minskade befolkningen med 0,6 procent.

År 2022 hade 21 procent av kommunens befolkning över 16 år eftergymnasial utbildning. Av de förvärvsarbetande som bodde i kommunen år 2021 var det 75 procent som också arbetade inom kommungränsen. Arbetslösheten i åldern 16–64 år var 8,9 procent år 2022.

De fem branscher som år 2021 sysselsatte störst andel av nattbefolkningen i kommunen var:

- tillverkning och utvinning – 32,0 procent
- vård och omsorg, sociala tjänster – 18,1 procent
- utbildning – 11,1 procent
- handel – 7,0 procent
- företagstjänster – 6,4 procent.

Smedbergsskolan 4–9 i Vansbro kommun

Information om skolan

Smedbergsskolan 4–9 ligger i tätorten Vansbro. Läsåret 2022/23 gick 253 elever i årskurserna 7–9 på Smedbergsskolan 4–9. Under perioden 2020–2023 hade i genomsnitt 34 procent av eleverna minst en förälder med eftergymnasial utbildning och den genomsnittliga andelen elever med utländsk bakgrund var 17 procent.

Den genomsnittliga andelen lärare med behörighet i minst ett ämne under perioden 2021–2023 var 50 procent. På skolan arbetade läsåret 2022/23 en examinerad studie- och yrkesvägledare 100 procent.

Vårterminen 2022 hade 59,2 procent av eleverna som gick ut årskurs 9 uppnått kunskapskraven i alla ämnen, 65,8 procent blev behöriga till gymnasieskolans yrkesprogram och det genomsnittliga meritvärdet för 17 ämnen var 203,5.

Information om gymnasieskolan

I Vansbro kommun fanns det läsåret 2022/23 tillgång till högskoleförberedande program, yrkesprogram och introduktionsprogram på gymnasieskola inom kommunen. Totalt 52 procent av eleverna pendlade till en gymnasieskola i en annan kommun.

År 2022 gick 41,8 procent av gymnasieeleverna i Vansbro kommun på högskoleförberedande program, 43,7 procent på yrkesprogram och 14,6 procent på introduktionsprogram. Av ungdomarna i åldern 16–24 år var det 6,6 procent som varken arbetade eller studerade år 2021.

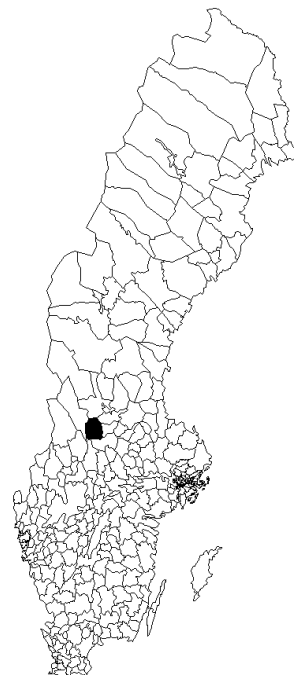
Information om kommunen

Vansbro kommun tillhör gruppen avlägset belägna landsbygdskommuner och hade 6 800 invånare år 2022. Mellan åren 2017 och 2022 minskade befolkningen med 0,5 procent.

År 2022 hade 20 procent av kommunens befolkning över 16 år eftergymnasial utbildning. Av de förvärvsarbetande som bodde i kommunen år 2021 var det 83 procent som också arbetade inom kommungränsen. Arbetslösheten i åldern 16–64 år var 3,4 procent år 2022.

De fem branscher som år 2021 sysselsatte störst andel av nattbefolkningen i kommunen var:

- tillverkning och utvinning – 22,0 procent
- vård och omsorg, sociala tjänster – 16,5 procent
- handel – 14,1 procent
- byggverksamhet – 10,8 procent
- utbildning – 9,6 procent.

Stenbockskolan MH i Boxholms kommun

Information om skolan

Stenbockskolan MH ligger i tätorten Boxholm. Läsåret 2022/23 gick 157 elever i årskurserna 7–9 på Stenbockskolan MH. Under perioden 2020–2023 hade i genomsnitt 48 procent av eleverna minst en förälder med eftergymnasial utbildning och den genomsnittliga andelen elever med utländsk bakgrund var 16 procent.

Den genomsnittliga andelen lärare med behörighet i minst ett ämne under perioden 2021–2023 var 81 procent. På skolan arbetade läsåret 2022/23 en studie- och yrkesvägledare utan studie- och yrkesvägledarexamen 100 procent.

Vårterminen 2022 hade 66,0 procent av eleverna som gick ut årskurs 9 uppnått kunskapskraven i alla ämnen, 87,2 procent blev behöriga till gymnasieskolans yrkesprogram och det genomsnittliga meritvärdet för 17 ämnen var 215,5.

Information om gymnasieskolan

I Boxholms kommun fanns det läsåret 2022/23 inte tillgång till gymnasieskola inom kommunen.

År 2022 gick 39,6 procent av gymnasieeleverna i Boxholms kommun på högskoleförberedande program, 52,8 procent på yrkesprogram och 7,5 procent på introduktionsprogram. Av ungdomarna i åldern 16–24 år var det 6,5 procent som varken arbetade eller studerade år 2021.

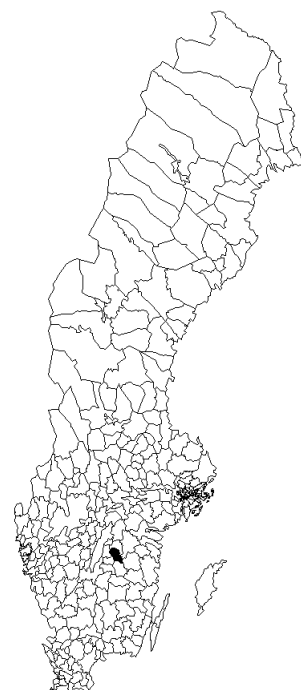
Information om kommunen

Boxholms kommun tillhör gruppen tätortsnära landsbygdskommuner och hade 5 498 invånare år 2022. Mellan åren 2017 och 2022 ökade befolkningen med 0,8 procent.

År 2022 hade 23 procent av kommunens befolkning över 16 år eftergymnasial utbildning. Av de förvärvsarbetande som bodde i kommunen år 2021 var det 46 procent som också arbetade inom kommungränsen. Arbetslösheten i åldern 16–64 år var 4,4 procent år 2022.

De fem branscher som år 2021 sysselsatte störst andel av nattbefolkningen i kommunen var:

- tillverkning och utvinning – 26,4 procent
- vård och omsorg, sociala tjänster – 16,0 procent
- utbildning – 8,7 procent
- handel – 8,2 procent
- byggverksamhet – 8,1 procent.

Stora Vallaskolan i Degerfors kommun

Information om skolan

Stora Vallaskolan ligger i tätorten Degerfors. Läsåret 2022/23 gick 298 elever i årskurserna 7–9 på Stora Vallaskolan. Under perioden 2020–2023 hade i genomsnitt 37 procent av eleverna minst en förälder med eftergymnasial utbildning och den genomsnittliga andelen elever med utländsk bakgrund var 26 procent.

Den genomsnittliga andelen lärare med behörighet i minst ett ämne under perioden 2021–2023 var 75 procent. På skolan arbetade läsåret 2022/23 en studie- och yrkesvägledare utan studie- och yrkesvägledarexamen 70 procent.

Vårterminen 2022 hade 61,8 procent av eleverna som gick ut årskurs 9 uppnått kunskapskraven i alla ämnen, 64,0 procent blev behöriga till gymnasieskolans yrkesprogram och det genomsnittliga meritvärdet för 17 ämnen var 189,5.

Information om gymnasieskolan

I Degerfors kommun fanns det läsåret 2022/23 tillgång till högskoleförberedande program, yrkesprogram och introduktionsprogram på gymnasieskola inom kommunen. Totalt 55 procent av eleverna pendlade till en gymnasieskola i en annan kommun.

År 2022 gick 42,3 procent av gymnasieeleverna i Degerfors kommun på högskoleförberedande program, 37,2 procent på yrkesprogram och 20,5 procent på introduktionsprogram. Av ungdomarna i åldern 16–24 år var det 9,0 procent som varken arbetade eller studerade år 2021.

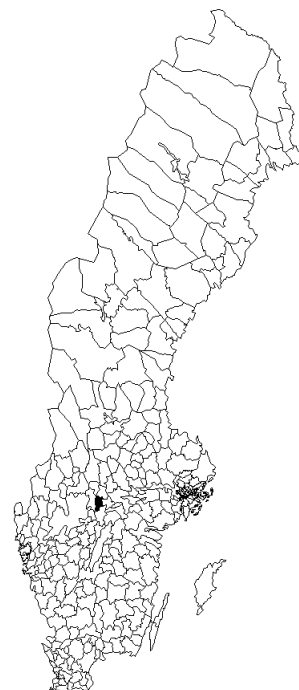
Information om kommunen

Degerfors kommun tillhör gruppen täta kommuner nära en stad och hade 9 530 invånare år 2022. Mellan åren 2017 och 2022 minskade befolkningen med 1,4 procent.

År 2022 hade 20 procent av kommunens befolkning över 16 år eftergymnasial utbildning. Av de förvärvsarbetande som bodde i kommunen år 2021 var det 46 procent som också arbetade inom kommungränsen. Arbetslösheten i åldern 16–64 år var 6,7 procent år 2022.

De fem branscher som år 2021 sysselsatte störst andel av nattbefolkningen i kommunen var:

- tillverkning och utvinning – 26,8 procent
- vård och omsorg, sociala tjänster – 19,7 procent
- företagstjänster – 8,2 procent
- handel – 8,0 procent
- utbildning – 7,9 procent.

Vammarskolan 4–9 i Valdemarsviks kommun

Information om skolan

Vammarskolan 4–9 ligger i tätorten Valdemarsvik. Läsåret 2022/23 gick 229 elever i årskurserna 7–9 på Vammarskolan 4–9. Under perioden 2020–2023 hade i genomsnitt 44 procent av eleverna minst en förälder med eftergymnasial utbildning och den genomsnittliga andelen elever med utländsk bakgrund var 24 procent.

Den genomsnittliga andelen lärare med behörighet i minst ett ämne under perioden 2021–2023 var 73 procent. På skolan arbetade läsåret 2022/23 en studie- och yrkesvägledare utan studie- och yrkesvägledarexamen 30 procent.

Vårterminen 2022 hade 61,9 procent av eleverna som gick ut årskurs 9 uppnått kunskapskraven i alla ämnen, 82,5 procent blev behöriga till gymnasieskolans yrkesprogram och det genomsnittliga meritvärdet för 17 ämnen var 214,1.

Information om gymnasieskolan

I Valdemarsviks kommun fanns det läsåret 2022/23 inte tillgång till gymnasieskola inom kommunen.

År 2022 gick 39,1 procent av gymnasieeleverna i Valdemarsviks kommun på högskoleförberedande program, 54,0 procent på yrkesprogram och 6,9 procent på introduktionsprogram. Av ungdomarna i åldern 16–24 år var det 6,7 procent som varken arbetade eller studerade år 2021.

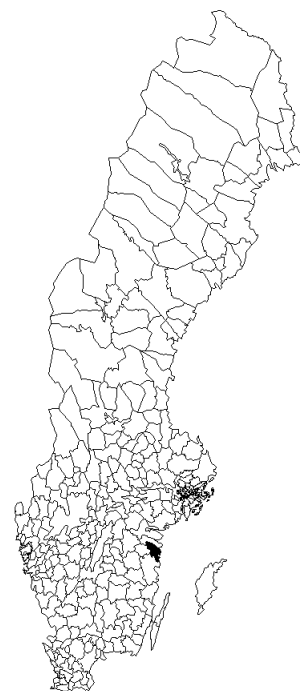
Information om kommunen

Valdemarsviks kommun tillhör gruppen tätortsnära landsbygdskommuner och hade 7 630 invånare år 2022. Mellan åren 2017 och 2022 minskade befolkningen med 3,7 procent.

År 2022 hade 22 procent av kommunens befolkning över 16 år eftergymnasial utbildning. Av de förvärvsarbetande som bodde i kommunen år 2021 var det 62 procent som också arbetade inom kommungränsen. Arbetslösheten i åldern 16–64 år var 5,3 procent år 2022.

De fem branscher som år 2021 sysselsatte störst andel av nattbefolkningen i kommunen var:

- vård och omsorg, sociala tjänster – 19,0 procent
- tillverkning och utvinning – 15,5 procent
- byggverksamhet – 10,4 procent
- handel – 9,9 procent
- utbildning – 8,6 procent.

Varagårdsskolan i Bjuvs kommun

Information om skolan

Varagårdsskolan ligger i tätorten Bjuv. Läsåret 2022/23 gick 265 elever i årskurserna 7–9 på Varagårdsskolan. Under perioden 2020–2023 hade i genomsnitt 32 procent av eleverna minst en förälder med eftergymnasial utbildning och den genomsnittliga andelen elever med utländsk bakgrund var 55 procent.

Den genomsnittliga andelen lärare med behörighet i minst ett ämne under perioden 2021–2023 var 64 procent. På skolan arbetade läsåret 2022/23 en examinerad studie- och yrkesvägledare 100 procent.

Vårterminen 2022 hade 69,0 procent av eleverna som gick ut årskurs 9 uppnått kunskapskraven i alla ämnen, 81,0 procent blev behöriga till gymnasieskolans yrkesprogram och det genomsnittliga meritvärdet för 17 ämnen var 205,4.

Information om gymnasieskolan

I Bjuvs kommun fanns det läsåret 2022/23 inte tillgång till gymnasieskola inom kommunen.

År 2022 gick 44,3 procent av gymnasieeleverna i Bjuvs kommun på högskoleförberedande program, 43,8 procent på yrkesprogram och 12,0 procent på introduktionsprogram. Av ungdomarna i åldern 16–24 år var det 8,4 procent som varken arbetade eller studerade år 2021.

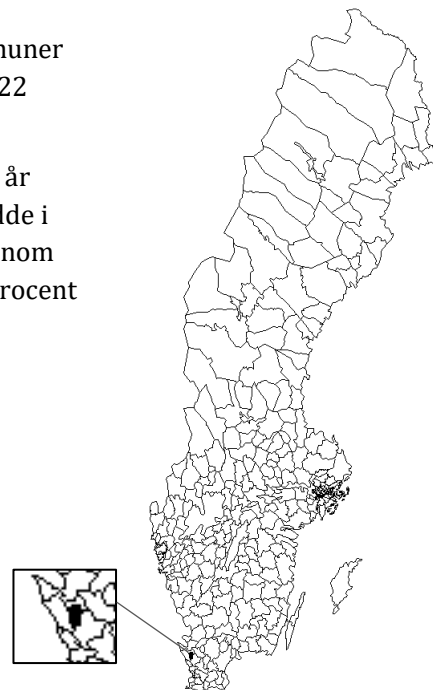
Information om kommunen

Bjuvs kommun tillhör gruppen tätortsnära landsbygdskommuner och hade 16 062 invånare år 2022. Mellan åren 2017 och 2022 ökade befolkningen med 4,1 procent.

År 2022 hade 20 procent av kommunens befolkning över 16 år eftergymnasial utbildning. Av de förvärvsarbetande som bodde i kommunen år 2021 var det 35 procent som också arbetade inom kommungränsen. Arbetslösheten i åldern 16–64 år var 7,1 procent år 2022.

De fem branscher som år 2021 sysselsatte störst andel av nattbefolkningen i kommunen var:

- tillverkning och utvinning – 14,6 procent
- vård och omsorg, sociala tjänster – 14,3 procent
- handel – 13,7 procent
- företagstjänster – 11,9 procent
- byggverksamhet – 10,9 procent.

Vargbroskolan i Storfors kommun

Information om skolan

Vargbroskolan ligger i tätorten Storfors. Läsåret 2022/23 gick 123 elever i årskurserna 7–9 på Vargbroskolan. Under perioden 2020–2023 hade i genomsnitt 35 procent av eleverna minst en förälder med eftergymnasial utbildning och den genomsnittliga andelen elever med utländsk bakgrund var 19 procent.

Den genomsnittliga andelen lärare med behörighet i minst ett ämne under perioden 2021–2023 var 85 procent. På skolan arbetade läsåret 2022/23 en studie- och yrkesvägledare utan studie- och yrkesvägledarexamen 50 procent.

Vårterminen 2022 hade 69,4 procent av eleverna som gick ut årskurs 9 uppnått kunskapskraven i alla ämnen, 83,3 procent blev behöriga till gymnasieskolans yrkesprogram och det genomsnittliga meritvärdet för 17 ämnen var 207,9.

Information om gymnasieskolan

I Storfors kommun fanns det läsåret 2022/23 tillgång till högskoleförberedande program på gymnasieskola inom kommunen. Totalt 93 procent av eleverna pendlade till en gymnasieskola i en annan kommun.

År 2022 gick 33,6 procent av gymnasieeleverna i Storfors kommun på högskoleförberedande program, 53,6 procent på yrkesprogram och 12,9 procent på introduktionsprogram. Av ungdomarna i åldern 16–24 år var det 8,3 procent som varken arbetade eller studerade år 2021.

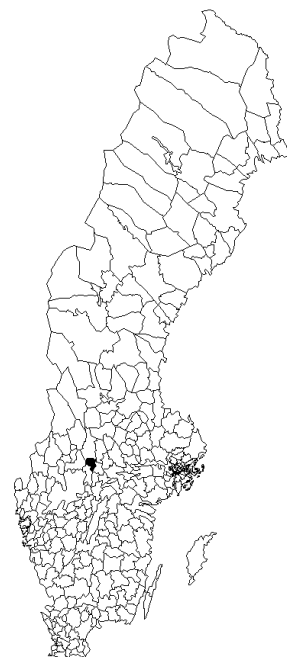
Information om kommunen

Storfors kommun tillhör gruppen tätortsnära landsbygdskommuner och hade 3 882 invånare år 2022. Mellan åren 2017 och 2022 minskade befolkningen med 5,8 procent.

År 2022 hade 20 procent av kommunens befolkning över 16 år eftergymnasial utbildning. Av de förvärvsarbetande som bodde i kommunen år 2021 var det 43 procent som också arbetade inom kommungränsen. Arbetslösheten i åldern 16–64 år var 6,3 procent år 2022.

De fem branscher som år 2021 sysselsatte störst andel av nattbefolkningen i kommunen var:

- vård och omsorg, sociala tjänster – 18,7 procent
- tillverkning och utvinning – 16,6 procent
- byggverksamhet – 13,2 procent
- företagstjänster – 9,4 procent
- utbildning – 8,9 procent.

Älvåkraskolan i Älvsbyns kommun

Information om skolan

Älvåkraskolan ligger i tätorten Älvsbyn. Läsåret 2022/23 gick 221 elever i årskurserna 7–9 på Älvåkraskolan. Under perioden 2020–2023 hade i genomsnitt 39 procent av eleverna minst en förälder med eftergymnasial utbildning och den genomsnittliga andelen elever med utländsk bakgrund var 25 procent.

Den genomsnittliga andelen lärare med behörighet i minst ett ämne under perioden 2021–2023 var 77 procent. På skolan arbetade läsåret 2022/23 en studie- och yrkesvägledare utan studie- och yrkesvägledarexamen 100 procent.

Vårterminen 2022 hade 80,7 procent av eleverna som gick ut årskurs 9 uppnått kunskapskraven i alla ämnen, 91,6 procent blev behöriga till gymnasieskolans yrkesprogram och det genomsnittliga meritvärdet för 17 ämnen var 213,3.

Information om gymnasieskolan

I Älvsbyns kommun fanns det läsåret 2022/23 tillgång till högskoleförberedande program, yrkesprogram och introduktionsprogram på gymnasieskola inom kommunen. Totalt 54 procent av eleverna pendlade till en gymnasieskola i en annan kommun.

År 2022 gick 42,3 procent av gymnasieeleverna i Älvsbyns kommun på högskoleförberedande program, 51,9 procent på yrkesprogram och 5,8 procent på introduktionsprogram. Av ungdomarna i åldern 16–24 år var det 6,7 procent som varken arbetade eller studerade år 2021.

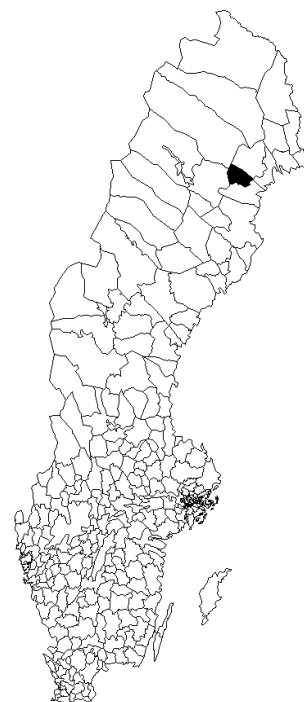
Information om kommunen

Älvsbyns kommun tillhör gruppen avlägset belägna landsbygdskommuner och hade 7 911 invånare år 2022. Mellan åren 2017 och 2022 minskade befolkningen med 4,4 procent.

År 2022 hade 21 procent av kommunens befolkning över 16 år eftergymnasial utbildning. Av de förvärvsarbetande som bodde i kommunen år 2021 var det 70 procent som också arbetade inom kommungränsen. Arbetslösheten i åldern 16–64 år var 4,8 procent år 2022.

De fem branscher som år 2021 sysselsatte störst andel av nattbefolkningen i kommunen var:

- vård och omsorg, sociala tjänster – 17,8 procent
- byggverksamhet – 14,0 procent
- tillverkning och utvinning – 12,3 procent
- utbildning – 10,2 procent
- handel – 8,3 procent.

Ölmestadskolan i Gislaved

Information om skolan

Ölmestadskolan ligger i tätorten Reftete. Läsåret 2022/23 gick 100 elever i årskurserna 7–9 på Ölmestadskolan. Under perioden 2020–2023 hade i genomsnitt 46 procent av eleverna på skolan minst en förälder med eftergymnasial utbildning och den genomsnittliga andelen elever med utländsk bakgrund var 28 procent.

Den genomsnittliga andelen lärare med behörighet i minst ett ämne under perioden 2021–2023 var 71 procent. På skolan arbetade läsåret 2022/23 en examinerad studie- och yrkesvägledare 20 procent.

Vårterminen 2022 hade 86,8 procent av eleverna som gick ut årskurs 9 uppnått kunskapskraven i alla ämnen, ~100 procent blev behöriga till gymnasieskolans yrkesprogram och det genomsnittliga meritvärdet för 17 ämnen var 220,3.

Information om gymnasieskolan

I Gislaveds kommun fanns det läsåret 2022/23 tillgång till högskoleförberedande program, yrkesprogram och introduktionsprogram på gymnasieskola inom kommunen. Totalt 16 procent av eleverna pendlade till en gymnasieskola i en annan kommun.

År 2022 gick 52,9 procent av gymnasieeleverna i Gislaveds kommun på högskoleförberedande program, 32,9 procent på yrkesprogram och 14,2 procent på introduktionsprogram. Av ungdomarna i åldern 16–24 år var det 6,6 procent som varken arbetade eller studerade år 2021.

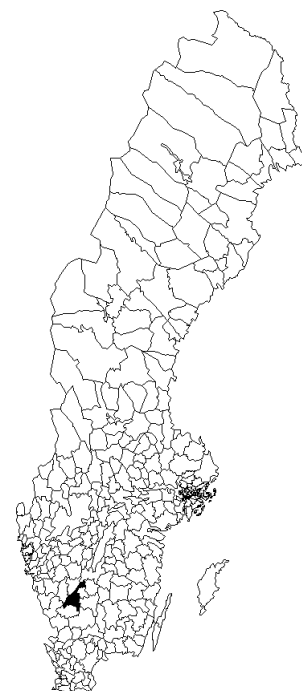
Information om kommunen

Gislaveds kommun tillhör gruppen avlägset belägna landsbygdskommuner och hade 29 481 invånare år 2022. Mellan åren 2017 och 2022 minskade befolkningen med 0,5 procent.

År 2022 hade 21 procent av kommunens befolkning över 16 år eftergymnasial utbildning. Av de förvärvsarbetande som bodde i kommunen år 2021 var det 78 procent som också arbetade inom kommungränsen. Arbetslösheten i åldern 16–64 år var 5,0 procent år 2022.

De fem branscher som år 2021 sysselsatte störst andel av nattbefolkningen i kommunen var:

- tillverkning och utvinning – 38,9 procent
- handel – 10,6 procent
- vård och omsorg, sociala tjänster – 9,8 procent
- utbildning – 8,7 procent
- företagstjänster – 7,3 procent.

Östervåla skola 7–9 i Heby

Information om skolan

Östervåla skola 7–9 ligger i tätorten Östervåla. Läsåret 2022/23 gick 236 elever på Östervåla skola 7–9. Under perioden 2020–2023 hade i genomsnitt 39 procent av eleverna minst en förälder med eftergymnasial utbildning och den genomsnittliga andelen elever med utländsk bakgrund var 10 procent.

Den genomsnittliga andelen lärare med behörighet i minst ett ämne under perioden 2021–2023 var 90 procent. På skolan arbetade läsåret 2022/23 en studie- och yrkesvägledare utan studie- och yrkesvägledarexamen 75 procent.

Vårterminen 2022 hade 40,4 procent av eleverna som gick ut årskurs 9 uppnått kunskapskraven i alla ämnen, 66,7 procent blev behöriga till gymnasieskolans yrkesprogram och det genomsnittliga meritvärdet för 17 ämnen var 180,0.

Information om gymnasieskolan

I Heby kommun fanns det läsåret 2022/23 inte tillgång till gymnasieskola inom kommunen.

År 2022 gick 42,1 procent av gymnasieeleverna i Heby kommun på högskoleförberedande program, 41,6 procent på yrkesprogram och 16,3 procent på introduktionsprogram. Av ungdomarna i åldern 16–24 år var det 9,7 procent som varken arbetade eller studerade år 2021.

Information om kommunen

Heby kommun tillhör gruppen tätortsnära landsbygdskommuner och hade 14 421 invånare år 2022. Mellan åren 2017 och 2022 ökade befolkningen med 4,1 procent.

År 2022 hade 22 procent av kommunens befolkning över 16 år eftergymnasial utbildning. Av de förvärvsarbetande som bodde i kommunen år 2021 var det 51 procent som också arbetade inom kommungränsen. Arbetslösheten i åldern 16–64 år var 5,6 procent år 2022.

De fem branscher som år 2021 sysselsatte störst andel av nattbefolkningen i kommunen var:

- vård och omsorg, sociala tjänster – 18,4 procent
- byggverksamhet – 14,4 procent
- handel – 13,3 procent
- utbildning – 10,3 procent
- tillverkning och utvinning – 8,8 procent.

